

Vietos plėtros strategijų,
įgyvendinamų bendruomenių
inicijuotos vietos plėtros būdu,
atrankos taisyklių
3 priedas

KAIŠIADORIŲ RAJONO VIETOS VEIKLOS GRUPĖ

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

KAIŠIADORIŲ RAJONO KAIMO VIETŪVIŲ VIETOS PLĖTROS
2015 – 2020 METŲ STRATEGIJA

2015 M.
KAIŠIADORYS

TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI		
1.	VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	4
1.1.	Informacija apie VVG	4
1.2.	Vertybės	5
1.3.	VVG teritorijos vizija iki 2023 m.	5
1.4.	VV misija	5
2.	VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	6
2.1.	Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas	6
2.2.	VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė	7
2.3.	VVG teritorijos socialinė situacija	9
2.4.	VVG teritorijos ekonominė situacija	13
2.5.	VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai	19
2.6.	VVG teritorijos gamtos išteklių analizė	26
3.	VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)	31
4.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	34
II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	36
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis	37
7.	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBIRS)	38
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	50
8.1.	Teritorinis principas	50
8.2.	Iš apačios į viršų principas	51
8.3.	Partnerystės principas	53
8.4.	Inovacijų principas	54
8.5.	Integruoto požiūrio principas	56
8.6.	Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas	57
8.7.	Vietos finansavimo ir valdymo principas	58
8.8.	Jaunimas	60
8.9.	Kultūra	61
8.10.	Darnus vystymasis	62
8.11.	Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas	63
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	66
9.1.	VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių	66
9.2.	VPS priemonės, turinčios veiklos sritis	72
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	75
10.1.	2015 metams	75
10.2.	2016 metams	75
10.3.	2017 metams	76
10.4.	2018 metams	79
10.5.	2019 metams	82
10.6.	2020 metams	84
10.7.	2021 metams	87
10.8.	2022 metams	88
10.9.	2023 metams	90

11.	VPS finansinis planas	91
11.1.	VPS finansinis planas pagal prioritetus	91
11.2.	VPS finansinis planas pagal priemones	91
11.3.	VPS administravimo išlaidų finansinis planas	92
11.4.	Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus	92
11.5.	Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai	92
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	93
12.1.	VPS pasiekimų produkto (<i>anglų k. „output“</i>) rodikliai	93
12.2.	VPS pasiekimų tikslo rodikliai (<i>anglų k. „target“</i>) rodikliai	94
13.	VPS įgyvendinimo vidaus stebėseną ir valdymas	96
13.1.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus	96
13.2.	VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS	97
13.3.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas	97
IV DALIS. PRIEDAI		
1 priedas.	VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2011 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį	102
2 priedas.	VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2013 m. (2014 m.) statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį	103
3 priedas.	Asociacijos Kaišiadorių rajono vietos veiklos grupės narių sąrašas	104
4 priedas.	Kaišiadorių rajono vietos veiklos grupės susitikimų, rengiant VPS, žemėlapis	106
5 priedas.	Kaišiadorių rajono vietos veiklos grupės teritorijos gyventojų apklausos anketa - Kaimo gyventojų poreikiai ir socialinė infrastruktūra	107
6 priedas.	Žuvies griaučių diagrama, taikyta nustatant gyventojų poreikius	115
7 priedas.	VPS rengimo susitikimų iliustracijos	116
8 priedas.	Valstybinės įmonės registrų centras išrašas apie Asociaciją Kaišiadorių rajono vietos veiklos grupę	122
9 priedas.	VPS pateikimo Kauno regiono plėtros tarybai raštas 2015-09-10 Nr.4.2-144	126
10 priedas.	Darbuotojų gyvenimo aprašymai	127

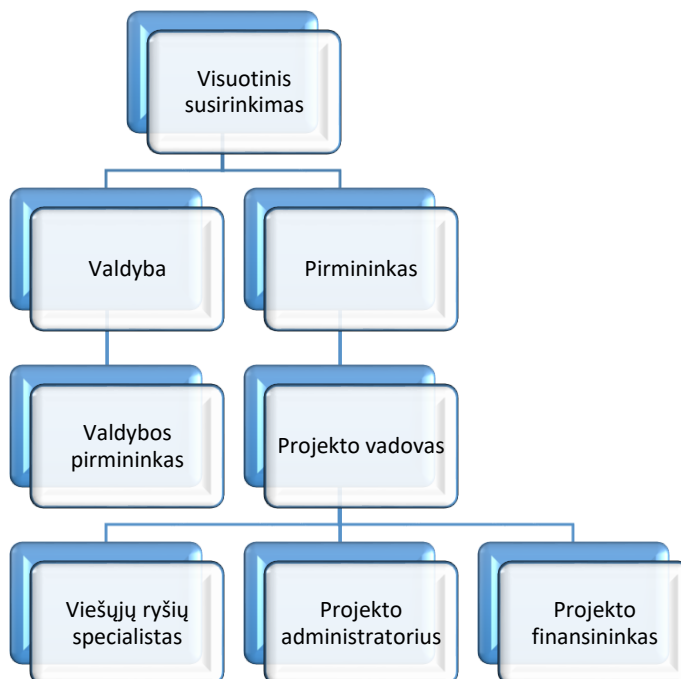
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI

1. VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija

1.1. Informacija apie VVG

Kaišiadorių r. vietos veiklos grupė įsikūrė 2004 m. Steigėjai Živilė Drutienė, Ieva Šadurskienė ir Ligita Pūrienė. Jos steigimo tikslas – kompleksiškas kaimo problemų sprendimas. VVG sukurta horizontalios ir vertikalios partnerystės principu, vienija pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus. VVG būstinė yra adresu Bažnyčios g. 4, Kaišiadoryse, veiklos vieta Gedimino g. 48, Kaišiadoryse. Kaišiadorių r. vietos veiklos grupė sėkmingai įgyvendino 2008-2014 metų VPS, kurios metu buvo įgyvendintas 77 vietos projektas, įsisavinta 2,245 mln. eurų paramos. Spartus ir sėkmingas strategijos įgyvendinimas lėmė tai, kad papildomai buvo įgyvendinti dar 4 projektai iš papildomų lėšų. Jų įgyvendinimui skirta 0,187 mln. eurų iš rezervinio fondo. Asociacija turi kompetentingą darbuotojų komandą (darbuotojų CV priede Nr. 10) ir 20 narių valdybą, kurios sudėtis visiškai atitinka VVG partnerystės keliamus reikalavimus: valdybą sudaro pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai, susibūrę bendriems tikslams pasiekti. Valdyboje pilietinei visuomenei atstovauja 45 proc. valdybos narių, verslui – 30 proc., vietos valdžiai – 25 proc. VVG valdyba yra įvairaus amžiaus, jaunų žmonių VVG valdyboje yra 9, t.y. 45 proc. Vyrų moterų santykis 45:55. VVG valdymo organo - valdybos narių sąrašas ir pasiskirstymas pagal sektorius pateiktas priede Nr. 8. Informacija apie Valdybos narių kompetenciją pateikta paraiškos 4 lentelėje.

VVG valdymo struktūros schema pateikta paveikslėlyje 1.1.1.

1.1.1 pav. VVG valdymo struktūros schema

Vadovaujantis Kaišiadorių r. VVG įstatais, aukščiausias valdymo organas yra VVG visuotinis susirinkimas, kolegialus valdymo organas – VVG valdyba, vienasmenis valdymo organas yra VVG pirmininkas. Valdyba yra pavaldi visuotiniam susirinkimui ir VVG pirmininkui. VVG administracija pavaldi VVG pirmininkui.

	<p>VVG narių sąrašas ir pasiskirstymas pagal sektorius pateiktas priede Nr. 3. Iš viso yra 49 VVG nariai 20 fizinių asmenų (41 proc.) ir 29 juridinių asmenų (59 proc.). Pilietinės visuomenės sektoriui priklauso 25 nariai (51 proc.) valdžios sektoriui 1 juridinis narys (2 proc.), Verslo sektoriui priklauso 16 narių (33 proc.) ir nei vienam sektoriui nepriklauso 7 nariai, kurie visuomeniškai ir noriai dalyvauja VVG veikloje (14 proc.).</p> <p>Kaišiadorių r. vietos veiklos grupės pagrindiniai tikslai yra šie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pagal savo veiklos kompetenciją ir galimybes skatinti vietos iniciatyvas ir permainas kaimo vietovėse, stiprinti vietos partnerystę, įtraukti į šį procesą bendruomenių, kitų socialinių, ekonominių partnerių bei asociacijų, vietos valdžios ir verslo atstovus Kaišiadorių rajone; 2. Aktyviai dalyvauti rengiant ir įgyvendinant kaimo plėtros planus bei programas Kaišiadorių rajone; 3. Ieškoti naujoviškų ir efektyvių būdų vietos žmogiškiesiems, gamtiniams, kultūriniais ir kitiems materialiams bei nematerialiems ištekliams panaudoti rajono kaimo vietovių plėtrai; 4. Skatinti ir palaikyti vietines kaimo žmonių iniciatyvas verslo, gamtos apsaugos, švietimo, kultūros, socialinės paramos ir kaimo srityse; 5. Gerinti rekreacinę infrastruktūrą kaime, kurti kaimo vietovėse patrauklią, patogią, saugią gyvenamąją aplinką, atnaujinti kaimo gyvenviečių viešąsias erdves ir pastatus; 6. Parengti ir įgyvendinti kaimo vietos plėtros strategiją; 7. Organizuoti kaimo plėtros dalyvių švietimą ir mokymą; 8. Skatinti bendradarbiavimą su kitomis nacionalinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis. <p>Kaišiadorių r. vietos veiklos grupės administracijoje dirba 4 darbuotojai: Janina Augustinavičienė – projekto vadovė, Kaišiadorių r. VVG dirba nuo 2009 m.; Loreta Vansevičienė – projekto finansininkė, Kaišiadorių r. VVG dirba nuo 2009 m.; Jurgita Navickienė – projekto administratorė, Kaišiadorių r. VVG dirba nuo 2010 m.; Rasa Ostromeckienė – viešųjų ryšių specialistė, Kaišiadorių r. VVG dirba nuo 2012 m.</p>
1.2.	<p>VVG vertybės buvo išskirtos įsteigus VVG, įvertinus partnerystės narių patirtį ir interesus. Siekiant bendros naudos vietovei, VVG veiklos laikotarpiu, bendraujant su kaimiškosiomis bendruomenėmis, vertinant vietovių situaciją, poreikius ir prioritetus, ugdant bendruomeniškumą, vertybės buvo galutinai apibrėžtos. Pagrindinės VVG vertybės yra šios:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stipri vietos partnerystė; - kaimo žmonių iniciatyvų skatinimas bei palaikymas verslo, gamtos apsaugos, švietimo, kultūros, socialinės paramos ir kitose srityse; - kaimo žmonių socialinė integracija, skatinimas užsiimti ekonomine veikla; - saugi kaimiškųjų teritorijų bendruomenė; - sveikatingo ir kokybiško laisvalaikio skatinimas kaimiškosiuose teritorijose; - kaimo žmonių švietimas ir ugdymas. <p>Vadovaujantis esamomis vertybėmis, buvo ruošiama ir įgyvendinama 2008-2014 m. VPS, ruošiami ir įgyvendinti kiti VVG projektai: „Kaišiadorių r. vietos veiklos grupės narių ir vietos projektų vykdytojų gebėjimų aktyvinimas“, „Vandens turizmo populiarinimas Elektrėnų, Kaišiadorių ir Širvintų savivaldybėse“, „Kaišiadorių r. VVG ir kaimo bendruomenių praeitis, dabartis ir ateitis“.</p>
1.3.	<p>VVG teritorijos vizija iki 2023 m.</p> <p>VVG vizija apibrėžta įvertinus esamą Kaišiadorių r. vietos veiklos grupės teritorijos situaciją ir siekiamybę šią situaciją pakeisti. Vizija apibrėžta po ilgo parengiamojo darbo, įvertintos esamos padėties, prioritetų ir tikimų rezultatų.</p> <p>Kaišiadorių r. VVG teritorijos vizija:</p>

	Versli, socialiai atsakinga, kurianti ir populiarinanti savo krašto produktus ir paslaugas Kaišiadorių rajono bendruomenė.
1.4.	<p>VVG misija</p> <p>Rengiant 2015-2020 metų VPS, konsultuojant regiono gyventojus, aiškinantis jų poreikius, VVG labai aiškiai galėjo įvardyti savo misiją. Naujosios strategijos rengimo etape, VVG iniciatyva, kaimiškųjų teritorijų gyventojai, rajono verslo ir valdžios atstovai, įvairių paslaugų sektorių atstovai dalyvavo diskusijose ir debatuose, priiminėjo sprendimus, susijusius su VPS rengimu, planavo ateinančio laikotarpio projektus, vertino esamą infrastruktūrą. Šiame etape VVG misija buvo įvertinta dar kartą ir įvardyta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ugdyti bendruomeniškumą, pagarbą, kaimo gyventojų ir kitų socialinių partnerių susitelkimą, rengiant ir įgyvendinant VPS; - stiprinti Kaišiadorių krašto identitetą; - profesionaliai ir atsakingai organizuoti, koordinuoti VPS įgyvendinimą ir monitoringą; - skatinti savirealizaciją, vykdyti švietėjišką ir ugdomąją veiklą; - bendradarbiaujant su įvairiomis organizacijomis, skatinti patirties mainus, dalyvavimą NVO, socialiniuose tinkluose.

2. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė

2.1. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Kaišiadorių r. savivaldybė yra beveik pačiame Lietuvos centre: 60 km nuo Vilniaus ir 40 km nuo Kauno. Didmiesčius jungia per Kaišiadorių rajoną einanti tarptautinė automobilių bei geležinkelio magistralė Vilnius – Klaipėda. Teritorija ribojasi su Jonavos r., Kauno r., Prienų r., Elektrėnų bei Širvintų r. savivaldybėmis (R1). Iki tarptautinio Vilniaus oro uosto yra 70 km, iki tarptautinio Karmėlavos oro uosto – tik 40 kilometrų (R2)¹.

Savivaldybės teritorijos plotas, neeliminuojant Kaišiadorių miesto, 2014 metais - 1,087 km², iš jų žemės ūkio naudmenos užima 50,2 proc. ploto, miškai – 31,5 proc., miestai ir gyvenvietės – 2,5 proc., vandenys – 3,5 proc., kitos paskirties plotai – 7,4 proc.²³

Savivaldybei priklauso 11 seniūnijų, iš kurių 9 yra kaimiškosios, 2 miesto, iš kurių viena dėl gyventojų skaičiaus priskiriama VVG teritorijai.

2.1.1. lentelė. Kaimo gyventojų kaitos tendencijos seniūnijose, vnt.⁴

Seniūnijos pavadinimas	2011 m.	2012 m.	2013 m.
Kaišiadorių apylinkės	2389	2379	2376
Kruonio	3092	3041	3030
Nemaitonių	688	657	593
Palomenės	2164	2122	2112
Paparčių	802	796	783
Pravieniškių	1547	1540	1530
Rumšiškių	4084	4116	4113
Žaslių	2366	2298	2290
Žiežmarių	3782	3714	3699
Žiežmarių apylinkės	3412	3417	3438

¹ Kaišiadorių r. savivaldybės duomenys. <http://www.kaisiadorys.lt/index.php?1962326992>

² Lietuvos statistikos departamentas. <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=5ccd20b4-6f90-493a-83d5-7d9f06cc2dfa>

³ Kaišiadorių r. savivaldybė. <http://195.182.71.164/kita/Kaisiadoriu%20SPP%20projektas.pdf>

⁴ Kaišiadorių r. savivaldybės seniūnijų duomenys. Saugoma VVG būstinėje.

Visos šios seniūnijos priskiriamos VVG teritorijai. VVG teritorija Kaišiadorių r. sav. užima 98,64 proc.⁵ bendro rajono savivaldybės teritorijos ploto. Kaišiadorys – savivaldybės centras. Didesni miesteliai yra Žiežmariai, Rumšiškės, Kruonis, Žasliai. Bendras rajono gyventojų skaičius, neeliminuojuant Kaišiadorių miesto, 2015 m. sausio mėn. duomenimis – 31 915, VVG teritorijos gyventojų skaičius – 23 777⁶. Lyginant su 2011 m. duomenimis, savivaldybės mastu gyventojų skaičius sumažėjo – 5,9 proc (24 326 gyventojai). Kaimiškiosiose teritorijose 2011 m. gyveno 5,68 proc. daugiau gyventojų nei 2015 m.⁷ 2013 metais VVG teritorijoje gyveno 23 964 žmonės. Rajone be savivaldybės centro miesto statusą turi Žiežmariai, kuriuose 2013 m. gyveno 3514 žmonių. Miestelių statusui priklauso Kruonis (726 gyv.), Rumšiškės (1651 gyv.), Žasliai (644 gyv.). Savivaldybės teritorijoje 2013 m. registruotas 401 kaimas. Kitos didžiausios rajono gyvenvietės: Pravieniškės II (2672 gyv.), Gudiena (1563 gyv.), Stasiūnai (732 gyv.), Dovainonys (686 gyv.), Pravieniškės I (562 gyv.), Žaslių geležinkelio stotis (486 gyv.). 3 proc. gyventojų gyvena viensėdžiuose⁸.

2.1.2. lentelė. VVG teritorijos gyventojų skaičius pagal gyvenamąsias vietas 2013 m.⁹

Gyvenamoji vieta	Proc.
Viensėdžiai	3
Vietovės iki 200 gyventojų	37
Vietovės nuo 201 iki 1000 gyventojų	27
Vietovės nuo 1001 iki 2999 gyventojų	23
Vietovės nuo 3000 iki 6000 gyventojų	10

Vertinant tendencijas, galima išskirti, kad pastebimas viensėdžių gyventojų skaičiaus mažėjimas 2011 - 2013 m. – 23 proc., gyvenvietėse iki 200 gyventojų šiuo laikotarpiu gyventojų skaičius padidėjo 2 proc., kitose vietovėse gyventojų skaičius sumažėjo vos po 0,5 proc.

Apibendrinant Kaišiadorių r. VVG teritorijos išskirtinumą ir identitetą, būtina išskirti:

1. Vietos veiklos grupės teritorijos esminis išskirtinumas yra geografinė padėtis (R1). Teritoriją kertančia automagistrale kiekvieną dieną pravažiuoja vienas didžiausių Lietuvoje automobilių srautų — vidutiniškai iki 20 500 automobilių per parą (2013 m. duomenys, A1 valstybinės reikšmės kelias)¹⁰ (R2). Šių pravažiuojančių žmonių Kaišiadorių r. vietos veiklos grupės teritorijoje niekas „nestabdo“ t. y. nėra patrauklios pramogų, prekybos, pramonės ar logistikos infrastruktūros.
2. Tai yra labai patogi vieta gyventi dėl gero ir greito susisiekiimo su didžiais šalies miestais bei su rajono centru. Geležinkelių transportu susisiekti su Vilniumi ir Kaunu galima iki 10 traukinių reisų per dieną, automagistrale važiuojančiais keleiviniais autobusais pasiekti šiuos miestus galima iki 15 kartų per dieną. Savivaldybės centrą su dauguma seniūnijų centrų jungia patogūs, asfaltuoti keliai. Šios išskirtinės savybės, lyginant su aplinkiniais rajonais, yra labai palankios gyventojų socialinių sąlygų gerinimui ir verslo vystymui (R2, R7).
3. Kaišiadorių r. vietos veiklos grupės teritorija tinkama turizmo paslaugų vystymui ir plėtrai, išskirtinių pramogų, orientuotų ne tik į vietos gyventojų poreikius, bet ir į didžiųjų miestų šeimų poreikių tenkinimą, pritraukimą į kaimiškąsias teritorijas, siūlant kompleksinį paslaugų paketą. Nesukurti ryšiai tarp gamintojų ir vartotojų, tarp miesto ir kaimo, neišnaudojamos rinkodaros priemonės prekių bei paslaugų populiarinimui (R26). Paslaugų kompleksiskumas, paslaugų teikėjų ir produktų gamintojų bendradarbiavimas gali pritraukti pravažiuojančių

⁵ Kaišiadorių r. savivaldybės duomenys. <http://www.kaisiadorys.lt/index.php?2127531836>. Išvesti duomenys.

⁶ Lietuvos statistikos departamentas. <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=694d88d0-4f23-4711-b90b-dd3ef5272fa5>

⁷ Lietuvos statistikos departamentas. Informacija saugoma VVG būstinėje. Išvesti duomenys.

⁸ Kaišiadorių r. savivaldybės seniūnijų duomenys. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁹ Kaišiadorių r. savivaldybės seniūnijų duomenys. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

¹⁰ Lietuvos automobilių kelių direkcija. http://www.lakd.lt/lt.php/atviri_duomenys/18323

žmonių srautą pramogauti, kokybiškai ir išskirtinai praleisti laisvalaikį, įsigyti tiesiogiai vietos gyventojų gaminamų vietos produktų (R11).

4. Kaišiadorių r. vietos veiklos grupės teritorijoje gausu lankytinų išskirtinių objektų: Žaslių ir Paparčių seniūnijos unikalios religinio turizmo objektais, Rumšiškėse yra vienas didžiausių Europos muziejų po atviru dangumi – Lietuvos liaudies buities muziejus, Kruonio seniūnijoje veikia Kruonio hidroakumuliacinė elektrinė (R11).

2.2. VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė

Kaišiadorių r. vietos veiklos grupė naujam strateginiam laikotarpiui ruošėsi kelerius metus. Intensyvesnis pasirengimas vyko nuo 2014 m. vasaros, kuomet vyko susitikimai su kaimiškųjų teritorijų gyventojais, vietos valdžios atstovais, kaimo institucijų darbuotojais. Kaimo gyventojų dalyvavimas strateginio planavimo procese išliko toks pats svarbus ir visa ko pagrindas kaip ir prieš tai buvusios VPS rengime. Siekiant dinamiškos vietos plėtros, informacijos sklaida ir grįžtamas ryšys buvo organizuotas kiek įmanoma didesnei gyvenamajai teritorijai. Aktyvinamos tos vietovės, kuriose praeitą strateginį laikotarpį nebuvo iniciatyvos ir nebuvo vykdomos jokios veiklos. Praeito laikotarpio įgyvendintos VPS rezultatai buvo akivaizdi motyvacija vertinti situaciją kaime šiame etape bei numatant galimus poreikius ir priemones.

Pagrindinis principas, kuriuo buvo vadovautasi rengiant VPS ir nustatant gyventojų poreikius – viešumas, partnerystė, bendruomenės įtraukimas. Poreikiai buvo nustatomi viešai, detalai išdiskutuojant, skatinant bendruomenes išanalizuoti esamas situacijas ir planuoti ateitį.

Nustatant poreikius, susitikimų metu bendruomenių nariai turėjo galimybę kartu dar kartą įvertinti ryšius tarp valdžios institucijų, bažnyčios, ūkio subjektų, nusistatyti prioritetus, galimus projektus ir finansavimo galimybes.

Buvo organizuojami susitikimai su vietos gyventojais bendruomenių namuose, seniūnijose. 2014 - 2015 m. buvo suorganizuota 21 susitikimas, kuris vyko Antakalnyje, Dovainonyse, Rumšiškėse, Pravieniškėse, Morkūnuose, Žaslių geležinkelio stoties gyvenvietėje, Paparčiuose, Nemaitonyse, Darsūniškyje, Kruonyje, Pakertuose, Vilūnuose, Anglininkuose, Liutonyse, Zūbiškėse, Žasliuose, Gudienoje, Kaišiadorių r. savivaldybėje. Priede Nr. 4 pateiktas susitikimų žemėlapis. Šiuose susitikimuose dalyvavo 267 žmonės (R4). Jų metu buvo diskutuojama, kas buvo pasiekta vietovėse, esami poreikiai ir problemos. Žmonės buvo skatinami išsakyti savo nuomonę. VVG darbuotojai, valdyba, ruošiantis susitikimams su gyventojais, konsultavosi su Aleksandro Stulginskio universiteto mokslininkais. Kartu su šiuo universitetu buvo parengta kaimo gyventojų poreikių ir socialinės infrastruktūros anketa. Šią anketą įvertino VVG valdyba, patvirtino ir vėliau ji buvo platinama gyventojams, siekiant įvertinti jų poreikius. Anketa pridedama priede Nr. 5.

Buvo taikyta kelių etapų respondentų atranka.

1 etapas. Paskaičiuota imtis pagal bendrą gyventojų skaičių rajone.

2 etapas. Tyrimo imtis tolygiai išskaidyta pagal rajono seniūnijas.

3 etapas. Atrinkti respondentai taikant netikimybinės „sniego gniūžtės“ respondentų atrankos tipą. Imties dydis, kad tyrimo duomenys būtų patikimi ir juos galima būtų apibendrinti visam rajonui (generalinei aibei), skaičiuoti pagal V. A. Jadovo lentelę (1987). Buvo daroma prielaida, kad atliekant tyrimus su kitais respondентаis yra 95 proc. tikimybė, jog tyrimo rezultatai bus panašūs kaip atlikti tyrimai. Kaišiadorių r. buvo išdalyta 420 vnt. anketų, sugrįžo 302 anketos. Rajono kaimo vietovių gyventojų poreikių tyrimo imtis yra reprezentatyvi, ji rodo tiriamo požymio galimų reikšmių generalinėje aibėje santykį. Tyrimo imtis tolygiai išskaidyta pagal rajono seniūnijas.

2.2.1. lentelė. Gyventojų poreikių tyrimo imtis pagal Kaišaidorių rajono seniūnijas

Seniūnijos	Seniūnijų gyventojų skaičius, 2013 m.	Struktūra, proc.	Gyventojų imtis iš atskirų seniūnijų (jei pagal Jadovo 398)
Kruonio	3030	13	49
Nemaitonių	593	3	11
Palomenės	2112	9	34

Paparčių	783	3	14
Pravieniškių	1530	6	26
Rumšiškių	4113	17	60
Žaslių	2290	10	42
Žiežmarių apylinkės	3438	14	56
Žiežmarių	3699	15	70
Kaišiadorių apylinkės	2376	10	36
Iš viso	23964	100	398

Tyrimui skirtoje anketoje buvo 49 klausimai. Respondentų buvo teirautasi apie šeimyninę padėtį, išsilavinimą, veiklos sritį, gyvenimo sąlygas, pajamų šaltinius; socialinės infrastruktūros būklę; švietimą, ugdymą, konsultavimą ir kultūrą; sveikatą bei socialinę apsaugą; transporto ir ryšių paslaugas; asmens ir turto apsaugą; buitinių, komunalinių ir prekybos paslaugų kokybę; gyvenamosios vietovės problemas. Tyrime naudoti standartizuoti ir atviri klausimai.

Taikyta netikimybinės „sniego gniūžtės“ respondentų atrankos tipas. Į tyrimą buvo norima įtraukti ypatingos generalinės aibės vienetus (ūkininkus, verslininkus, socialinės atskirties grupių atstovus, jaunimo atstovus, aktyvius ir pasyvius vietos bendruomenės narius). Įtraukimas vyko per kaimo bendruomeninių organizacijų lyderius, kurie jau dalyvauja bendruomeninėje ir kitose veiklose, gerai pažįsta vietovę ir gyventojus. Jų buvo prašoma paskirstyti anketas ir apklausti kaimo gyventojus pagal minėtus kriterijus. Tokiu būdu daroma prielaida, kad gyventojų poreikių tyrimo duomenys yra patikimi ir atspindi Kaišiadorių rajono kaimo gyventojų poreikius. Tolimesniame etape, vertinant gyventojų poreikius, buvo organizuoti susitikimai su vietos valdžios atstovais, savivaldybės administracija, VVG teritorijos kultūros, bibliotekų darbuotojais.

2014 m. lapkričio, gruodžio, 2015 m. birželio mėnesiais suorganizuoti VVG strategijos rengimo darbo grupės pasitarimai, kurių metu aptarti nustatyti gyventojų poreikiai, rajono situacijos analizė, apibrėžta VVG vizija bei misija¹¹.

Vėliau vėl buvo organizuojami susitikimai - diskusijos su kaimų gyventojais. Taikant tokius metodus kaip diskusija, žuvis griaučių diagrama (priedas Nr.6), minčių lietus, buvo diskutuojama apie poreikius ir galimus projektus. Bendruomenės savo iniciatyva rinkosi atskirai ir diskutavo apie galimus projektus, idėjas teikė VVG administracijai. Buvo surinktos 38 projektinės idėjos, 4 091 950 Eur sumai (R4). Kaišiadorių rajono VVG teritorijos VPS rengimo susitikimų iliustracijos priede Nr. 7¹².

Atlikus minėtus veiksmus eigoje buvo formuojama VVG teritorijos vizija, nustatyti VVG teritorijos plėtros poreikiai:

1. Įgyvendinti inovacinius socialinių problemų sprendimo būdus, projektus skirtus teikti paslaugas jaunoms šeimoms, ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikams, skatinant socialinio verslo iniciatyvas įveikinti kaimuose esamas patalpas.
2. Mažinti socialinę atskirtį, remiant socialiai pažeidžiamų žmonių aktyvaus įtraukimo veiklas.
3. Didinti kaimo vietovių gyvybingumą, remiant vietos gyventojų poreikius atitinkančius infrastruktūros projektus.
4. Skatinti esamų kultūros ir kitų reikšmingų paveldo objektų panaudojimą bendruomenių kultūrinėms, socialinėms, ekonominėms veikloms.
5. Skatinti verslumą ir užimtumą, sudarant galimybes kaimo bendruomenėms ir jų nariams organizuoti komunalinių paslaugų verslus, kurti alternatyvios energijos šaltinius, populiarinti esamas ir kurti naujas vietos paslaugas ir produktus, vykdyti edukacines programas.
6. Skatinti paslaugų turistams asortimento plėtrą ir gilinimą, jų populiarinimą, turizmo infrastruktūros pritaikymą vartotojų poreikiams (aktyviam ir sveikatingumo turizmui) ypač kaimo vietovėse pasižyminčiose turtingais kraštovaizdžiais, kultūros, istorijos ir religijos objektais.

¹¹ Darbo grupės susitikimų protokolai saugomi VVG būstinėje.

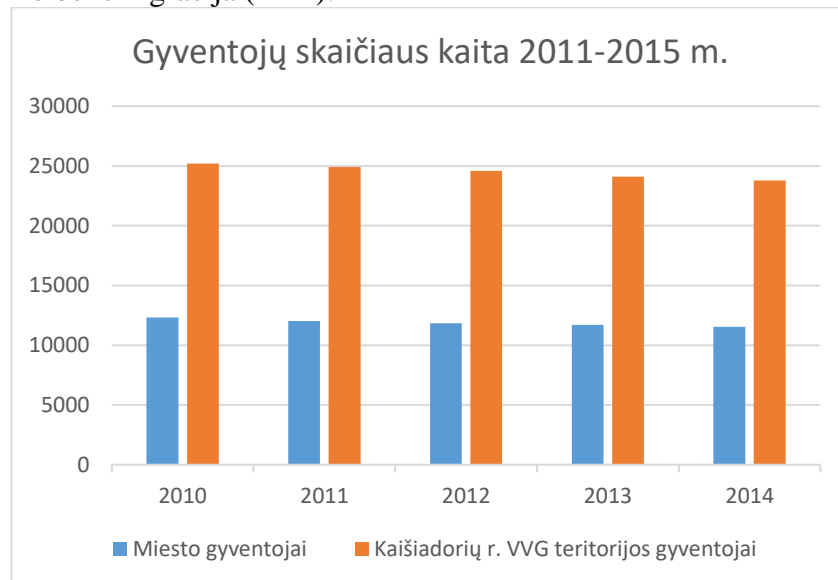
¹² Susitikimuose dalyvavusių VVG teritorijos gyventojų sąrašai saugomi VVG būstinėje.

7. Skatinti jaunų gyventojų įsikūrimą kaimo vietovėse, remiant jų verslumo iniciatyvas.
8. Skatinti kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimą, remiant tiek bendruomenių, tiek vietos valdžios, tiek vietos verslininkų, ūkininkų tiek tradicinių amatininkų įsitraukimą į vietos ekonomikos veiklas.
9. Skatinti verslumo žinių sklaidą ir įgūdžių formavimą.
10. Skatinti alternatyvių energijos šaltinių panaudojimą energijos gamybai.
11. Remti interneto ryšio gerinimo iniciatyvas.

Parengta SSGG, išskirti du prioritetai, parinktos jų įgyvendinimui devynios priemonės.

2.3. VVG teritorijos socialinė situacija

Statistikos departamento duomenimis, 2015 m. pradžioje Kaišiadorių r. savivaldybėje gyveno 31 915 gyventojas (tai sudaro 5,47 proc. Kauno apskrities ir 1,09 proc. šalies gyventojų), iš jų miesto gyventojų dalis sudaro 36 proc. Kaišiadorių r. vietos veiklos grupės teritorijoje (įtraukiant Žiežmarius, turinčius miesto statusą), 2015 m. pradžioje gyveno 23 777 gyventojai. Lyginant 2015 ir 2011 m. pradžios duomenis, gyventojų skaičius savivaldybėje sumažėjo 5,9 proc., miesto gyventojų per atitinkamą laikotarpį sumažėjo 6,3 proc., Kaišiadorių r. VVG teritorijos gyventojų sumažėjo 7,8 proc. Pagrindinės gyventojų skaičiaus mažėjimo priežastys – neigiama natūrali gyventojų kaita, migracija tarp miesto ir kaimo bei emigracija (R 21).¹³

2.3.1.pav. Kaišiadorių rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus kaita 2011 – 2015 m.

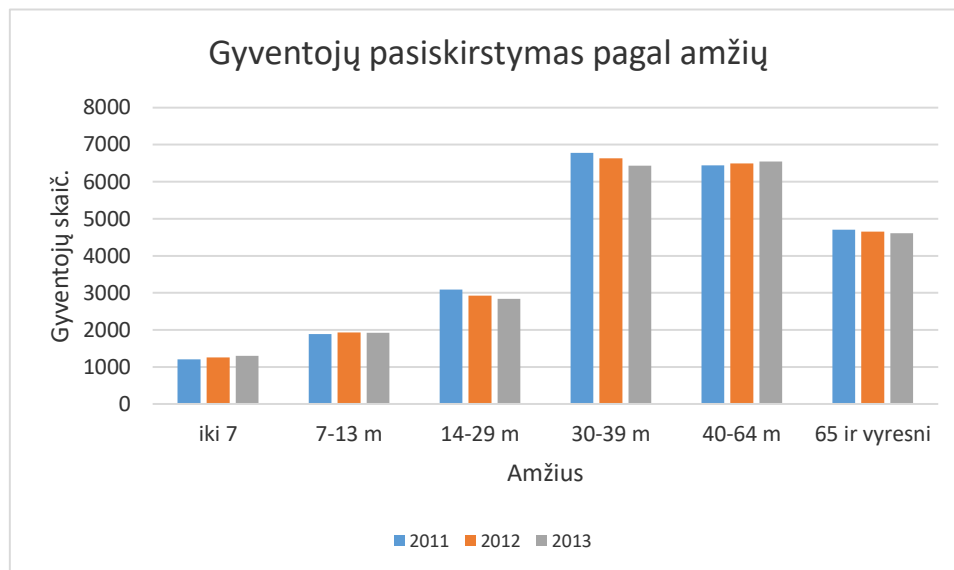
Vertinant gyventojų kaitą, gyventojų skaičius Kaišiadorių r. VVG teritorijoje mažėjo dėl neigiamos natūralios kaitos (2011-2013 m. laikotarpiu 597 daugiau žmonių mirė, negu gimė). 2013 m. gimė 181 kūdikis, 1,7 proc. daugiau palyginti su 2012 m., mirė – 390 asmenų, 6 proc. daugiau nei 2013 m (R21).

2011 m. pradžioje Kaišiadorių r. VVG teritorijoje gyveno 1245 gyventojai, kurių amžius 0-7 metai. Per du metus šio amžiaus gyventojų padidėjo 6,5 proc., taip pat lyginamuoju laikotarpiu pastebimas 7-13 metų amžiaus gyventojų skaičiaus augimas. 2013 m. pradžios duomenimis VVG teritorijoje gyveno 1963 7-13 metų amžiaus gyventojas, t. y. 1,6 proc. daugiau nei 2011 m. pradžioje.

Vertinant 14–29 metų Kaišiadorių r. VVG teritorijos gyventojų skaičių, pastebimas ženklus šio amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas. Nuo 2011 iki 2013 m. šis skaičius sumažėjo 9 proc., taip pat 3,4 proc. sumažėjo 30-39 metų amžiaus gyventojų (2013 m. VVG teritorijoje gyveno 6546 šiai amžiaus kategorijai priklausantys asmenys). 14-39 metų amžiaus Kaišiadorių vietos veiklos grupės

¹³ <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=302b354f-8511-4993-aeb6-b03fc86c6d3f> Informacija saugoma VVG būstinėje, išvesti duomenys.

teritorijos gyventojų mažėjimą sąlygoja besimokančių bei dirbančių jaunų žmonių migracija į didžiuosius miestus, taip pat emigracija iš šalies (R21). Jaunų gyventojų skaičius įtakoja darbo jėgos išteklius ir potencines prielaidas kaimo plėtrai.¹⁴

2.3.2.pav. Kaišiadorių rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal amžių.

Vertinant statistinę informaciją, pastebimas nežymus 40-64 m. gyventojų skaičiaus augimas, 2013 m., lyginant su 2011 m., šios amžiaus grupės gyventojų skaičius padidėjo 0,7 proc. Svarbu pastebėti, kad 40 – 64 ir 65 ir vyresnių asmenų skaičius Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje sudaro 47 procentus visų teritorijos gyventojų.

Seniūnų pateiktais 2013 m. duomenimis, 52 proc. vietos veiklos grupės teritorijos gyventojų yra moterys (12 352 asm.) ir 48 proc. (11 612 asm) – vyrai. Vyrų ir moterų santykis nesikeičia ir yra toks pats kaip 2011 m.: moterų skaičius 12 603, vyrų skaičius – 11 723.¹⁵ Didžiausią dalį - t. y. 94,8 proc. Kaišiadorių r. sav. gyventojų pagal tautybę sudaro lietuviai, 2,6 proc. gyventojų yra rusai, 1 proc. – lenkai, 1,6 proc. – kitos tautybės.

Vienas svarbiausių visuomenės kultūros ir jos raidos lygi apibūdinančių rodiklių – gyventojų išsilavinimas. Lietuvos statistikos departamento 2011 m. Lietuvos Respublikos gyventojų surašymo duomenimis, 32,2 proc. Kaišiadorių r. savivaldybės gyventojų turėjo vidurinį išsilavinimą, 21 proc. – pagrindinį, 20,4 procento pradinį išsilavinimą. Aukštąjį mokslą baigę 11 procentų rajono gyventojų, o pradinės mokyklos nebaigę ar nelankę – 2,7 proc. Gyventojų išsilavinimas turi didelę reikšmę siekiant įsitvirtinti darbo rinkoje.

Vieni svarbiausių ekonominių procesų ir makroekonominių problemų yra darbas ir nedarbas. Darbingo amžiaus gyventojų skaičius savivaldybėje turi mažėjimo tendenciją. 2012 m. pradžioje Kaišiadorių r. savivaldybėje gyveno 20.836 darbingo amžiaus gyventojai, kurie sudarė 62,3 proc. visų savivaldybės gyventojų. Darbingo amžiaus gyventojų dalis savivaldybėje 2012 m. pradžioje buvo didesnė nei vidutiniškai šalyje (61,5 proc.) ir apskrityje (60,9 proc.).¹⁶

Statistikos departamento duomenimis Kaišiadorių r. registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis 2011 m. buvo 13,76 proc., o 2014 m. – 8,3 proc.¹⁷ Nuo 2011 m. šis rodiklis

¹⁴ Kaišiadorių r. savivaldybės seniūnijų duomenys. Saugoma VVG būstinėje.

¹⁵ Kaišiadorių r. savivaldybės seniūnijų duomenys. Saugoma VVG būstinėje.

¹⁶ Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginis planas.

<http://195.182.71.164/kita/Kaisiadoriu%20SPP%20projektas.pdf>

¹⁷ 2011 m. Gyventojų ir būstų surašymo duomenys; <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas>.

sumažėjo 5,46 proc. Vertinant seniūnijų lygmeniu, didžiausia bedarbių dalis nuo darbingo amžiaus gyventojų 2013 m. duomenimis, teko Nemaitonių seniūnijos gyventojams (22,77 proc.), mažiausia – Pravieniškių sen.(3,01) proc.¹⁸

2.3.1. lentelė. Kaišiadorių r. savivaldybės bedarbių dalis nuo darbingo amžiaus gyventojų (proc.), skaičiuojant vidurkį per 12 mėn. pagal seniūnijas¹⁹

Eil. Nr.	Seniūnijos pavadinimas	2011 m.	2012 m.	2013 m.
1	Kaišiadorių apylinkės sen.	12,94	12,43	11,33
2	Kaišiadorių miesto sen.	9,04	9,30	8,35
3	Kruonio sen.	15,00	18,67	18,15
4	Nemaitonių sen.	22,32	23,94	26,47
7	Palomenės sen.	24,85	22,60	22,77
6	Paparčių sen.	19,30	21,11	21,56
7	Pravieniškių sen.	8,14	3,51	3,01
8	Rumšiškių sen.	13,62	8,88	7,91
9	Žaslių sen.	23,89	15,92	15,38
10	Žiežmarių sen.	15,72	10,59	10,21
11	Žiežmarių apylinkės sen.	26,45	13,04	12,84
Iš viso	Kaišiadorių r. sav.	13,76	11,24	10,71

Gyventojų ekonominio aktyvumo aspektu, Kaišiadorių r. savivaldybėje ekonomiškai neaktyvūs gyventojai sudaro 52 proc. nuo visų darbingo amžiaus asmenų, kai Kauno apskrityje šis rodiklis yra 44 proc, o Lietuvos mastu – 43 proc. Bedarbiai Kaišiadorių r. savivaldybėje sudaro 9,5 proc., t. y. 1,7 proc. mažiau, nei vidutiniškai šalyje (11,25 proc.) . Užimtų gyventojų dalis - 38,73 proc. yra mažesnė nei šalyje (45 proc.) ir apskrityje (46 proc.)²⁰ Neeliminuoju Kaišiadorių miesto, 2011 m. dirbančių skaičius savivaldybėje buvo 11 211, o vidutinis bedarbių skaičius Lietuvos darbo biržos duomenimis – 2 934 asmenys, surašymo duomenimis – 2 762 asmenys. 2013 m. dirbančiųjų rodiklis nėra žinomas, o vidutinis bedarbių skaičius – 2 218 asmenys.²¹

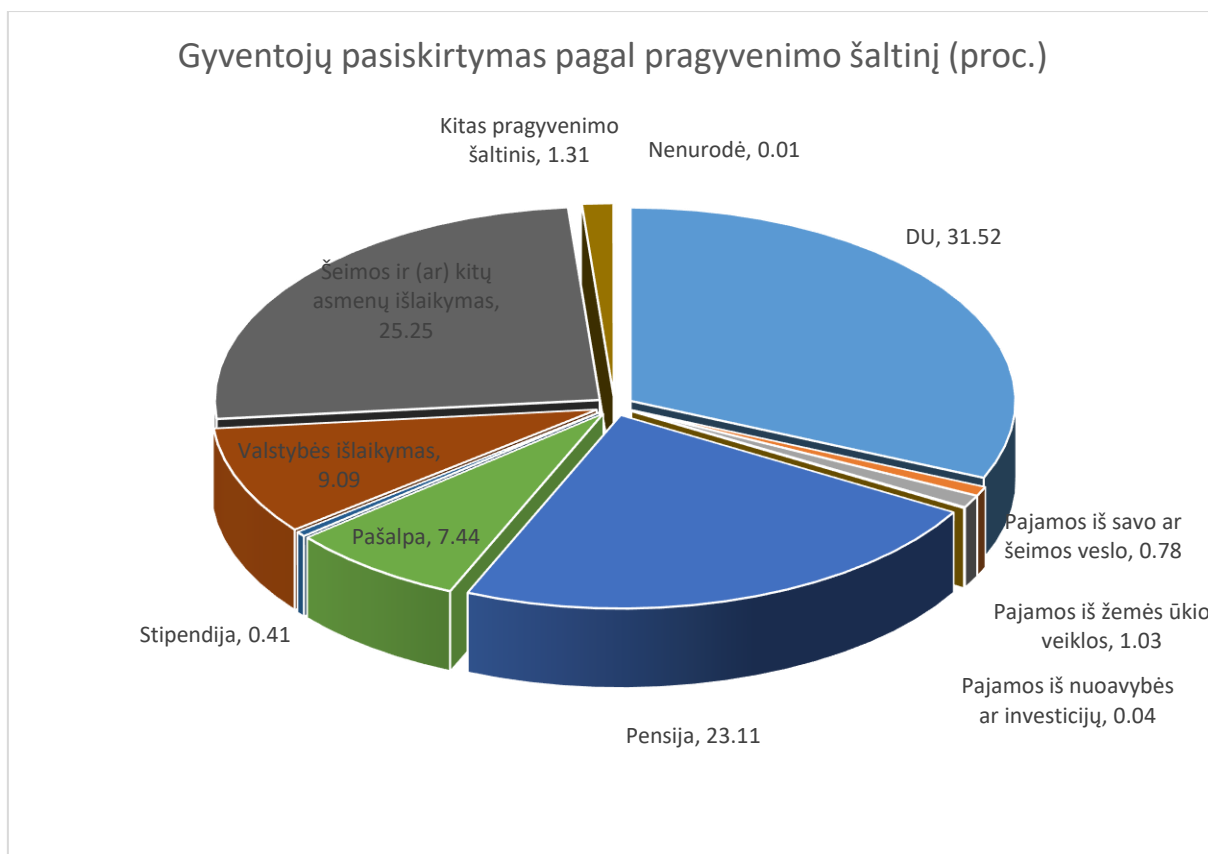
¹⁸ Kauno teritorinė darbo birža.

<https://www.ldb.lt/TDB/Kaunas/DarboRinka/Documents/Darbo%20rinkos%20prognoz%C4%97%202014/Prognozes%20apzv%20%202014.pdf>

¹⁹ Kauno teritorinė darbo birža. Saugoma VVG būstinėje.

²⁰ 2011 m. Gyventojų ir būstų surašymo duomenys; <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas> /Gyventojai pagal pragyvenimo šaltinį savivaldybėje/.

²¹ Lietuvos darbo birža. http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx

2.3.1.pav. Kaišiadorių r. savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal pragyvenimo šaltinį.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatais, 31,52 proc. gyventojų kaip pagrindinį pragyvenimo šaltinį nurodė darbo užmokestį; 23,11 proc. asmenų gyvena iš gaunamos pensijos. Kaišiadorių r. savivaldybėje, neeliminuojuant Kaišiadorių miesto, 2011 m. gaunantys senatvės pensiją – 6 249 asmenys, 2013 m. – 6 164 asmenys. 25,25 proc. gyventojų yra išlaikomi šeimos ar kitų asmenų, 9,09 procentus išlaiko valstybė, 7,44 proc. gyventojų pagrindiniu pragyvenimo šaltiniu nurodė gaunamą pašalpą.²² 2011 m. VVG teritorijoje skurdą patiriančių asmenų skaičius siekė 3217, 2013 m. – 3060²³.

Vykstantys socialiniai pokyčiai ir besikeičianti demografinė situacija daro didelę įtaką socialinės apsaugos sistemai. Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje, vykstantis visuomenės senėjimo procesas, sumažėjęs gimstamumas, tradicinės šeimos institucijos transformacija, aktualūs ir Kaišiadorių rajono savivaldybei. Statistikos departamento duomenimis, demografinės senatvės koeficientas, t. y. pagyvenusių (60 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus, Kaišiadorių rajono savivaldybėje 2014 m. buvo 137, Lietuvoje – 126, o pensinio amžiaus gyventojai sudarė 22,38 proc. rajono savivaldybės gyventojų.²⁴

Turimais Socialinės paramos skyriaus duomenimis, 2014 m. pradžioje savivaldybėje gyveno 4 759 vaikai, iš jų - 172 neįgalūs vaikai t. y. 3,61 proc. visų vaikų. Sunkus neįgalumo lygis nustatytas 28 vaikams, 79 vaikams nustatytas vidutinis neįgalumo lygis, 63 – lengvas neįgalumo lygis. Dėl nepakankamai pritaikytos aplinkos ir kitų priežasčių šeimoms, auginančioms neįgalų vaiką, ypač vaiką su sunkia negalia, sudėtinga spręsti sveikatos ir buitinius klausimus, tenkinti ugdymosi ir

²² Lietuvos statistikos departamentas. Saugoma VVG būstinėje. <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas>

²³ Kaišiadorių r. savivaldybės seniūnijų duomenys. Saugoma VVG būstinėje.

²⁴ Kaišiadorių rajono savivaldybės 2015 metų socialinių paslaugų planas. <http://195.182.71.162:8080/aktai1/Default.aspx?Id=3&DocId=6015>

užimtumo poreikius. Šios šeimos dažnai susiduria su psichologinėmis problemomis, patiria vienišumo ir izoliacijos jausmus, todėl labai svarbu plėtoti bendrąsias socialines paslaugas (transporto organizavimo, sociokultūrinės paslaugas ir kt.) bei teikti pagalbą į namus bei dienos socialinės globos paslaugas vaikams su negalia (R14)²⁵.

Kaišiadorių r. savivaldybėje socialinės rizikos šeimose 2011 m. augo 392 vaikai, 2013 m. – 352 vaikai, 2014 m. - 357 vaikai. Socialinės rizikos šeimų skaičius 2011 m. buvo 156, 2013 – 140. Šių šeimų, auginančių iki 7 m. amžiaus vaikus 2011 m. buvo 26, 2013 m. – 22; šeimų, auginančių 7-13 m. vaikus 2011 m. buvo 130 vnt., 2013 – 118. Pagrindinė įrašymo į socialinės rizikos šeimų apskaitą priežastis yra tėvų girtavimas bei socialinių įgūdžių stoka, negebėjimas tinkamai pasirūpinti vaikais. Per 2014 m. iš apskaitos išbraukta 35 šeimos, į apskaitą įrašyta 13 šeimų (2012 m. įrašyta 16 šeimų, 2011 m. įrašytos 25 šeimos, 2010 m. – 25 šeimos) (R19).²⁶

Vertinant statistinius duomenis, pensinio amžiaus gyventojai Kaišiadorių r. savivaldybėje, neeliminuojuant Kaišiadorių miesto, 2014 m. sudaro 22,38 proc. gyventojų (R27), 2013 m. – 23,66 proc.²⁷. surašymo duomenimis pensijinio amžiaus gyventojai sudarė 23,66 proc., vaikai – 2014 m. - 14,70 proc., 2013 m. – 13,84 proc.²⁸. Bendras naštos koeficientas Statistikos departamento duomenimis 2014 m. pradžia yra 47, kurį sudaro išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas (pagyvenusių žmonių naštos koeficientas (60 metų ir vyresnio amžiaus žmonių skaičius, tenkantis šimtui 15–59 metų amžiaus gyventojų) - 27 ir vaikų naštos koeficientas (vaikų iki 15 metų amžiaus skaičius, tenkantis šimtui 15–59 metų amžiaus gyventojų) - 20²⁹. Kaišiadorių rajono savivaldybėje yra 11 seniūnijų, iš jų: dvi (Kaišiadorių miesto ir Žiežmarių) yra miesto seniūnijos ir 9 kaimiškosios, t. y. Kaišiadorių apylinkės, Kruonio, Nemaitonių, Rumšiškių, Pravieniškių, Paparčių, Palomenės, Žaslių ir Žiežmarių apylinkės. Vertinant tai, kad 63,85 procento savivaldybės gyventojų gyvena kaimuose, būtina planuojant, organizuojant ir teikiant socialines paslaugas itin didelį dėmesį skirti kaimo ir atokiose vietovėse gyvenančių asmenų socialinės atskirties prevencijai ir socialinių paslaugų prieinamumui.

Mažėjant bendram gyventojų skaičiui (2012 m. – 33 425, 2013 m. – 32 992, 2014 m. – 32 358), senyvo amžiaus asmenų daugėja (R27), o tai sąlygoja socialinių paslaugų poreikio augimą šiai asmenų grupei. Didėjančių socialinių paslaugų poreikį sąlygoja ir tai, kad pastaruoju metu daugėja šeimų, dėl įvairiausių priežasčių (didėjantis socialinių ryšių nykimas, darbingo amžiaus asmenų emigracija į užsienį ir kt.) negalinčių, o kartais tiesiog nenorinčių globoti ir slaugyti neįgalių senyvo amžiaus tėvų. Dėl šios priežasties vis dar paklausiausios Kaišiadorių rajono savivaldybėje išlieka pagalba į namus bei socialinės globos paslaugos (R14).

Kaišiadorių r. VVG teritorijos socialinė situacija atitinka nustatytus gyventojų poreikius, o suformuluota VVG teritorijos vizija apima svarbiausias vietos plėtros kryptis, kurių sistemingas vystymas sąlygos gyventojų poreikių tenkinimą. Vertinant VVG teritoriją socialiniu aspektu, svarbu išskirti tendencijas, lemiančias sėkmingą VVG teritorijos plėtrą. Tai, jog Kaišiadorių r. VVG teritorijoje gyvena 47 procentai 40 - 64 metų amžiaus gyventojų, o pensinio amžiaus gyventojai sudaro 22,38 procentus, rodo, jog gyventojų senėjimo problemos sprendimai bus ypač aktualūs Kaišiadorių r. savivaldybės socialinės politikos kūrimo. Sprendžiant socialines problemas, svarbu dėmesį skirti kaimo gyvenančioms socialinės rizikos šeimoms ir socialinę atskirtį dėl įvairių priežasčių (bedarbystė, neįgalumas, alkoholizmas ir kt.) patiriantiems asmenims. Kitas svarbus socialinis aspektas – mažėjantis gimstamumas, sąlygojantis neigiamą gyventojų kaitą. Jaunų žmonių migracija

²⁵ Kaišiadorių rajono savivaldybės 2015 metų socialinių paslaugų planas.
<http://195.182.71.162:8080/aktai1/Default.aspx?Id=3&DocId=6015>

²⁶ Kaišiadorių rajono savivaldybės 2015 metų socialinių paslaugų planas.
<http://195.182.71.162:8080/aktai1/Default.aspx?Id=3&DocId=6015>

²⁷ Lietuvos statistikos departamentas. Duomenys saugomi VVG būstinėje. Išskaičiuotas rodiklis.

²⁸ Lietuvos statistikos departamentas. Duomenys saugomi VVG būstinėje. Išskaičiuotas rodiklis.

²⁹ Kaišiadorių rajono savivaldybės 2015 metų socialinių paslaugų planas.
<http://195.182.71.162:8080/aktai1/Default.aspx?Id=3&DocId=6015>

į miestą ar emigracija iš šalies taip pat keičia socialinį rajono veidą. Todėl būtina kurti sąlygas jaunoms šeimoms kurtis ir kokybiškai gyventi kaime. Nustatant gyventojų poreikius, svarbiausiais prioriteto tvarka išskirti šie poreikiai: įgyvendinti inovatyvius socialinių problemų sprendimo būdus, skatinant socialinio verslo iniciatyvas įveikinti kaimuose esamas patalpas; mažinti socialinę atskirtį, remiant socialiai pažeidžiamiausių žmonių aktyvaus įtraukimo veiklas; įgyvendinti projektus, skirtus teikti paslaugas jaunoms šeimoms, ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikams. Šie poreikiai atspindi realią rajono socialinę situaciją, o jiems tenkinti kuriami veiksniai kurs geresnę socialinę aplinką.

Vertinant esamą VVG teritorijos socialinę situaciją, galima daryti išvadas:

1. Kaišiadorių r. VVG teritorijos gyventojų skaičius nuolat mažėja, lyginant 2015 m. ir 2011 m. gyventojų skaičius sumažėjo 7,8 proc. Pagrindinės gyventojų skaičiaus mažėjimo priežastys – neigiama natūrali gyventojų kaita, migracija į miestą bei emigracija.
2. Rajone kasmet didėja vyresnio (40-64 m.) ir senyvo amžiaus (64 ir vyresni) gyventojų skaičius. Svarbu pastebėti, kad 40 – 64 ir 64 ir vyresnių asmenų skaičius Kaišiadorių r. VVG teritorijoje sudaro 47 proc. visų teritorijos gyventojų. Kaip ir visoje Lietuvoje, Kaišiadorių rajonui būdinga gyventojų senėjimo tendencija.
3. Pagrindinis socialinių paslaugų organizatorius yra savivaldybė. Socialinių paslaugų poreikis Kaišiadorių VVG teritorijoje nėra visiškai patenkinamas, nes savivaldybės socialinė infrastruktūra nėra pakankamai išplėta, trūksta materialinių išteklių, kvalifikuotų specialistų, galima išskirti šias socialinių paslaugų plėtros kryptis: pagalbos namuose paslaugos senyvo amžiaus asmenims ir asmenims su negalia; savarankiško gyvenimo namų steigimas; socialinės globos asmens namuose ir institucijoje paslaugos. Socialinės paslaugos turėtų būti teikiamos kompleksiskai bei derinamos su kitomis institucijomis, teikiančiomis ne tik sveikatos apsaugos paslaugas, bet ir kitas socialinių paslaugų gavėjams priimtinas paslaugas, bendradarbiaujant su savivaldybės institucijomis bei vietos bendruomenėmis. Vietos bendruomenės čia gali būti ypač aktyvios, socialinių paslaugų organizavimas vietos gyventojams kuriant socialinį verslą kurtų darbo vietas vietos gyventojams bei patenkintų trūkstamų socialinių paslaugų poreikį.
4. Pastebimas ženklus 14–29 metų amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas. Nuo 2011 iki 2013 m. šis skaičius sumažėjo 8 proc., taip pat 5 proc. sumažėjo 14-29 metų amžiaus gyventojų 14-39 metų amžiaus Kaišiadorių vietos veiklos grupės teritorijos gyventojų mažėjimą sąlygoja besimokančių bei dirbančių jaunų žmonių migracija į didžiuosius miestus, taip pat emigracija iš šalies. Būtina kurti sąlygas jauniems žmonėms gyventi, dirbti ir kurti verslus kaimiškose teritorijose, kurti socialines paslaugas, palankias jaunoms šeimoms, ugdyti jaunų žmonių verslumo kompetencijas.

2.4.	VVG teritorijos ekonominė situacija
------	-------------------------------------

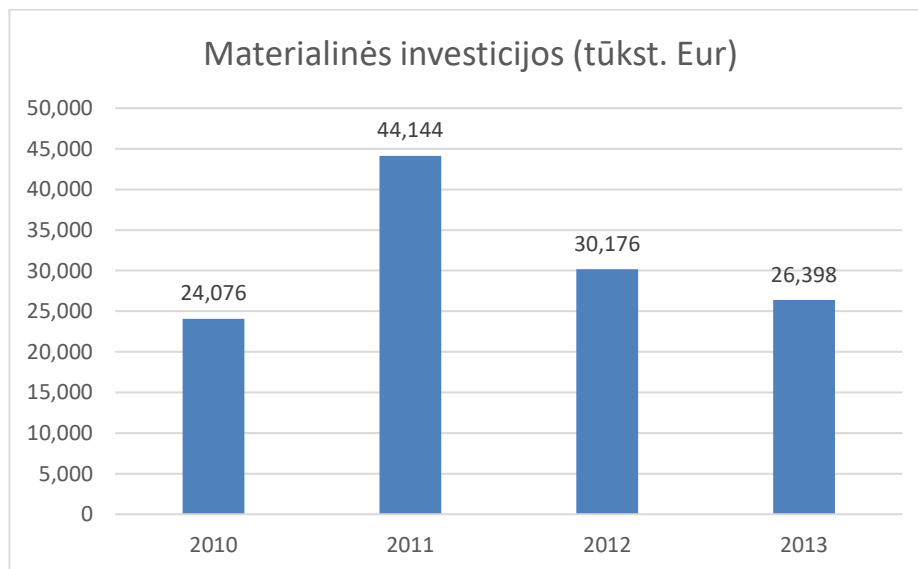
Kaišiadorių r. vietos veiklos grupės teritorijos siekiamybė ir toliau išlieka tapti patrauklia vieta gyventi ir dirbti su išvystytais verslais ir kokybiška gyvenamąja aplinka, dideliu užimtumu ir pagaminama produkcija bei teikiamomis paslaugomis. Tačiau, lyginant praeitų laikotarpių demografinius rodiklius, akivaizdu, kad dėl emigracijos jie ženkliai pasikeitė, tuo pačiu mažindami parduodamų produktų vartojimą, mažindami pelningumą, verslų apimtis.

Pagal vieną svarbiausių konkurencingumo rodiklių - tiesiogines užsienio investicijas, tenkančias vienam gyventojui, Kaišiadorių rajonas yra vienas paskutinių šalyje. Tokia pati situacija buvo ir 2007 m. Nors rajono padėtis sąlygoja patrauklumą investicijoms, strateginiuose planuose buvo numatytos priemonės investicijų pritraukimui, situacija iš esmės nepasikeitė. 2009 m. tiesioginių užsienio investicijų vienam gyventojui teko 125 eurai, šis rodiklis tendencingai mažėjo – 2013 m. sudarė 34 eurus³⁰. Šie rodikliai nurodyti skaičiuojant investicijas neeliminavus rajono centro gyventojų. Mažesnius rodiklius turi tik pasienio regionai, tokie kaip Lazdijų r., Kalvarijos, Pagėgių savivaldybės,

³⁰ Lietuvos statistikos departamentas. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

mažos – Birštono, Rietavo ir Kelmės r., Jurbarko r., Širvintų r. savivaldybės. Lyginant su kitomis Kauno apskrities savivaldybėmis, Kaišiadorių r. savivaldybė pritraukia mažiausiai tiesioginių užsienio investicijų³¹. Šio kapitalo pritraukimui turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys ir priemonės. Materialinės investicijos – investicijos ilgalaikiam materialiajam turtui sukurti, įsigyti ar jo vertei padidinti 2010 - 2013 m. buvo labai netolygios.

2.4.1. pav. Materialinės investicijos Kaišiadorių r. savivaldybėje, tūkst., Eur³²

Vidutiniškai šalyje vienam gyventojui materialinių investicijų, 2012 m. teko 1 523 eurai, tuo tarpu Kaišiadorių r. savivaldybėje šių investicijų vienam gyventojui teko – 708 eurai³³. Šios investicijos taip pat buvo vienos mažiausių Kauno apskrityje.

Vertinant ES fondų investicijas VVG teritorijoje, kurias Kaišiadorių r. savivaldybė pritraukė į rajoną, galima išskirti Kruonio seniūniją, kurioje investuota 1 999 749 eurų, iš jų 71 510 eurų iš VVG finansuotų projektų; Rumšiškių seniūniją – 829 313 eurų, iš jų – 101 365 eurų iš VVG finansavimo; Žaslių seniūniją – 811 178 eurų, Pravieniškių sen. – 592 723 eurų³⁴. Daugiausia finansavimo sutarčių Kaišiadorių r. savivaldybė pasirašė 2010 m. VVG teritorijoje buvo investuota į tokias sritis, kaip viešųjų erdvių sutvarkymas, lopšelių – darželių, mokyklų renovavimas, žvyrkelių asfaltavimas, daugiafunkcinio centro steigimas Kruonyje, piliakalnių sutvarkymas, geriamo vandens kokybės gerinimas, pesticidais užterštų teritorijų tvarkymas, vandens telkinių išvalymas, amatų centro steigimas Žasliuose, administracinių pastatų renovavimas, socialinių paslaugų centro plėtra. Kaišiadorių r. savivaldybė įgyvendino 12 VVG finansuojamų projektų, kurių vertė 232 780 eurų. Nacionalinių fondų, bei kitų fondų lėšas Kaišiadorių r. savivaldybė įsisavino tik įgyvendindama vandens tiekimo ir nuotekų infrastruktūros tvarkymo bei plėtros projektus Kaišiadoryse, Rumšiškėse, Žiežmariuose, Žasliuose, Gudienoje, Stasiūnuose, Vladikiškėse, Aviliuose. Šių lėšų suma siekė 3 127 753 eurų³⁵ (R4, R6, R7).

Verslo ir turizmo situaciją Kaišiadorių r. savivaldybėje geriausiai įvardija Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras, veikiantis Kaišiadoryse nuo 2005 m. Ši įstaiga konsultuoja verslo

³¹ Lietuvos statistikos departamentas. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

³² www.stat.gov.lt. <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=8ee17dfc-6d2a-499d-8311-e2542a29c2d0>

³³ Lietuvos statistikos departamentas. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

³⁴ Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

³⁵ Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

klausimais, organizuoja įvairių lygių kompetencijų gerinimo mokymus, yra ypač svarbus siekiant verslo sektoriaus ir valdžios bendradarbiavimo.

Kaišiadorių rajone nuo 2013 - 2014 m. veikiančių mažų ir vidutinių verslo įmonių skaičius išaugo nuo 391 iki 431³⁶. Apie 50 proc. verslo įmonių įregistruotos Kaišiadorių ir Žiežmarių miestuose, kita dalis kaimiškiosiose teritorijose. Verslo įmonių skaičius per 2014 m. padidėjo 40-čia, o valstybinio sektoriaus ir ne pelno siekiančių įstaigų sumažėjo 68-iomis (daugiausiai – asociacijos).

2.4.1. lentelė. Kaišiadorių r. savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų skaičius metų pradžioje³⁷

Metai	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Skaičius	550	580	536	552	576	548

Pateikti duomenys apima visą rajono savivaldybę, kartu su Kaišiadorių miestu.

Tarp įsikūrusių ir jau daugelį metų veikiančių įmonių dominuoja labai mažos įmonės, kuriose dirba iki 9 darbuotojų. Rajone, VVG teritorijoje veikia dvi didelės įmonės (turinčios daugiau nei 250 darbuotojų) – AB „Kaišiadorių paukštynas“ ir ŽŪB „Nematekas“³⁸.

Ūkio subjektų skaičius pagal darbuotojų skaičių rajone, kartu su Kaišiadorių miestu, 2015 m. kovo mėn. buvo pasiskirstęs taip: įmonių, kuriose dirbo 0 - 4 darbuotojai – 339, 5 - 9 darbuotojai – 83, 10 – 19 darbuotojų – 62, 20 – 49 darbuotojai – 48, 50 – 99 darbuotojai – 27, 100 – 149 darbuotojai – 10, 150 - 249 darbuotojai – 5 įmonės³⁹.

2.4.2. lentelė. Kaišiadorių r. rajono gyventojų užimtumo ir bedarbastės tendencijos⁴⁰(R17)

	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Užimtieji, tūkst.	11,6	12,4	12,6	14
Registruoti bedarbiai, tūkst.	2,9	2,3	2,2	1,7
Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis, proc.	13,9	11,2	10,7	8,3

Užimtumo tendencijos akivaizdžiai didėjančios, bedarbių skaičius mažėja. Kaimiškųjų teritorijų įmonių savininkai įvardija vieną iš svarbiausių verslo vystymo problemų – darbuotojų stoką (R16). Kaimuose dažniausiai nedirba socialiai pažeidžiami, daugiamečiai bedarbiai, kurie nėra pasirengę grįžti į darbo rinką. Viena iš priemonių šių problemų sprendimui – socialinio verslo plėtojimas, jaunų žmonių įtraukimas, išvykusių susigrąžinimas į kaimą, kuris galėtų spręsti darbo jėgos bei socialines problemas. Kauno teritorinės darbo biržos duomenimis, regione numatomi palankūs ekonominiai pokyčiai, kurie sąlygos gyventojų užimtumo didėjimą (R17). Darbo birža skiria didelį dėmesį jaunimo profesinei motyvacijai ir pasirengimui darbo rinkai. Santykinai gali mažėti nekvalifikuotų asmenų skaičius. Vertinant laisvų darbo vietų tendencijas, 2011 m. terminuotų ir neterminuotų laisvų darbo vietų Kaišiadorių r., neeliminuojanč Kaišiadorių miesto, buvo 1007, 2013 m. – 1680, 2014 – 1501, 2015 m. – 1636.⁴¹ Daugiausiai laisvų darbo vietų 2015 m. yra paslaugų sektoriuje – 60 proc., pramonės sektoriuje – 23 proc., statybų sektoriuje – 13 proc. žemės ūkyje – 4 proc. 2014 metais šie rodikliai buvo labai panašūs: paslaugų sektoriuje laisvų darbo vietų skaičiaus prognozės sudarė 61

³⁶ Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras. <http://verslas.kaisiadorys.lt/index.php?2582689903>

³⁷ Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras. <http://verslas.kaisiadorys.lt/index.php?2582689903>

³⁸ Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras. <http://verslas.kaisiadorys.lt/index.php?2582689903>

³⁹ Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras. <http://verslas.kaisiadorys.lt/index.php?2582689903>

⁴⁰ www.stat.gov.lt. <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=7076d8ca-fd8d-400e-9db7-ab9bd081d402>

Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykio duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁴¹ Kauno teritorinės darbo biržos duomenys. Saugoma VVG būstinėje.

proc., pramonės sektoriuje – 22,5 proc., statybų sektoriuje – 12,5 proc., žemės ūkyje – 4 proc.⁴². Paslaugų sektoriuje daugiausiai laisvų darbo vietų mažmeninės prekybos, krovinių kelių transportu ir restoranų veikla užsiimančiose įmonėse. Pramonės sektoriuje – baldų gamybos, žuvų perdirbimo, drabužių siuvimo, mėsos ir paukštienos produktų gamyba užsiimančiose įmonėse. Žemės ūkio sektoriuje – medienos ruošos, grūdinių kultūrų auginimu užsiimančiose įmonėse⁴³. Geras susisiekimas (R1) ir gera geografinė padėtis sąlygoja gyventojų išvažiavimą dirbti į didžiuosius miestus (R2).

2015 m. balandžio 3 d. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymu patvirtinta socialinio verslo koncepcija⁴⁴, Lietuvoje socialinis verslas yra mažai žinomas, trūksta geros praktikos pavyzdžių ir užsienio šalių patirties sklaidos, stokojama skatinamųjų ir finansinės paramos priemonių, taip pat socialinio verslumo mokymų, kompetencija ir žinios šioje srityje ribotos, todėl tik keletas organizacijų savo veikloje taiko socialinio verslo principus. Socialinio verslo iniciatyvos Lietuvoje vykdomos neformaliojo švietimo, socialinės atskirties mažinimo, tikslinių grupių reintegravimo į darbo rinką ir užimtumo didinimo srityse, tačiau nėra statistinių duomenų, kiek tokių verslų ar iniciatyvų jau veikia. Koncepcijoje taip pat nurodoma, kad Lietuvoje neišnaudojamas nevyriausybinių organizacijų potencialas skatinant socialinį verslą. Dauguma NVO nuolat susiduria su finansinių išteklių, reikalingų veiklai plėtoti, trūkumu. Visa tai riboja NVO galimybes plėtoti savo veiklą ir didinti socialinio poveikio mastą. Būtina skatinti NVO paslaugų pardavimą ir taikyti verslo modelius siekiant apibrėžto socialinio tikslo, ugdyti partnerystę su verslo atstovais visuomenės naudai. Privatus verslas neužtikrina būtiniausių paslaugų kaime pasiūlos, nes verslininkai labai dažnai nėra suinteresuoti teikti namų ūkiams reikalingas paslaugas, kadangi tai nėra pelninga veikla. Bendruomenės gavusios Europos Sąjungos paramą gali vykdyti įvairią veiklą susijusią su jų bendruomenės poreikiais, taip užtikrinamas būtiniausių paslaugų prieinamumą bei didinamas bendruomenės narių užimtumas.

Rajone veiklą vykdo 4 socialinės įmonės, dvi iš jų VVG teritorijoje, kitos dvi – Kaišiadorių mieste⁴⁵. Pirmoji, veikianti kaimiškoje teritorijoje – UAB „Ovalda“ įsisteigusi 2005 metais, užsiima rėmelių gamyba ir 2016 m. yra įdarbinusi 74 darbuotojus. G.Marcinkevičienės II VVG teritorijoje veiklą vykdo nuo 2006 m., užsiima baldų gamyba, įmonėje dirba 39 darbuotojai. Kaišiadorių r. VVG teritorijoje nėra įmonių vykdančių socialinį verslą, atitinkantį 2015 m. balandžio 3 d. LR Ūkio ministro įsakymu Nr. 4-207 patvirtintą socialinio verslo koncepciją.

Populiariausi verslai Kaišiadorių rajone: prekyba, paukštininkystė, mėsos ir žuvies produktų gamyba, maisto pramonė, medienos perdirbimas, baldų gamyba, transporto paslaugos, statyba, automobilių remonto paslaugos. Pastaruoju metu įsteigtų įmonių dažniausia veikla yra elektros montavimo, instaliavimo darbai, statyba, prekyba, internetinė prekyba, žemėtvarkos, geodezijos darbai, prekyba maisto produktais, sulčių gamyba, prekyba sodo ir daržo technika, transporto paslaugos, kirpyklos, sporto paslaugos, teisinės paslaugos ir kita.

2.4.3. lentelė. Kaišiadorių r. įmonių pasiskirstymas pagal veiklos sritis, 2014 m.⁴⁶

Veiklos sritis	Vienetai
Didmeninė ir mažmeninė prekyba, prekyba variklinėmis transporto priemonėmis	125

⁴² Kauno teritorinė darbo birža.

<https://www.ldb.lt/TDB/Kaunas/DarboRinka/Documents/Darbo%20rinkos%20prognoz%C4%97%202014/Prognozes%20apzv%20%202014.pdf>

⁴³ Kauno teritorinė darbo birža.

<https://www.ldb.lt/TDB/Kaunas/DarboRinka/Documents/Darbo%20rinkos%20prognoze%202015/Prognoz%C4%97%202015%20Kauno%20TDB.pdf>

⁴⁴

https://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Verslo%20aplinka/socialinis_verslas/Socialinio_verslo_koncepcija_2015_isakymas.pdf

⁴⁵ Kauno teritorinė darbo birža. https://www.ldb.lt/TDB/Kaunas/Paslaugos/Puslapiai/Socialines_imeses.aspx

⁴⁶ Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras. <http://verslas.kaisiadorys.lt/index.php?2582689903>

Apdirbamoji gamyba	70
Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	43
Statybos	38
Transporto ir saugojimo paslaugos	35
Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	28
Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugos	18
Elektrą, dujų, garo ir oro kondicionavimo paslaugos	18

Be 2.4.3. lentelėje nurodytų veiklų, 2014 m. veikė po kelias įmones užsiimančias tokia veikla kaip nekilnojamo turto operacijos, administracinė ir aptarnavimo veikla, sveikatos priežiūra, socialinis darbas ir t.t.

Nuo 2010 iki 2014 m. žemės ūkio, miškininkystės, žuvininkystės srityse veikiančių įmonių skaičius išaugo nuo 30 iki 43, statybos įmonių skaičius – nuo 30 iki 38, transporto ir saugojimo paslaugas teikiančių – nuo 30 iki 35, užsiimančių elektros, dujų, garo tiekimu ir oro kondicionavimu – nuo 3 iki 18. Prekybos ir kitų sričių įmonių skaičius buvo beveik stabilus⁴⁷(R10).

Verslumo lygio rodiklis Kaišiadorių r. savivaldybėje 2014 m. pabaigoje buvo 13,5 (mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1000 - čiu gyventojų). Pagal šį rodiklį Lietuvos mastu Kaišiadorių r. savivaldybė užima 28 vietą iš 60 savivaldybių (2013 m. – 35 vieta) ir 3 vietą Kauno apskrityje po Kauno miesto ir rajono savivaldybių⁴⁸(R16).

Didžiausios Kaišiadorių rajono įmonės, pagal darbuotojų skaičių: AB Kaišiadorių paukštynas (880 darbuotojų), ŽŪB „Nematekas“ (592), UAB „Gudobelė“ – veiklą vykdo Kaišiadorių mieste (184), UAB „Clemence Richard“ (174), G. Kanaševičiaus įmonė „Desė“ (173), UAB „Roda“ - veiklą vykdo Kaišiadorių mieste, UAB „Dovainonių paukštynas“, UAB „Aradva“, UAB „Savingė“, UAB „Ovalda“, UAB „Girelės paukštynas“, UAB „Žiežmarių gėlės“, Kaišiadorių vartotojų kooperatyvas, UAB „Dinapolis“, UAB „Žiežmarių mėsa“⁴⁹. Šių įmonių veiklai labai svarbi rajono geografinė padėtis, logistiniai privalumai.

Rajone veikia trys dideli paukštynai – AB Kaišiadorių paukštynas, UAB „Dovainonių paukštynas“, UAB „Girelės paukštynas“, taip pat keletas mažesnių. Kalniškių kaime įsteigtas modernus veislinės - mėsinės galvijininkystės ūkis – UAB „Agrolinija“. Įmonė gamyboje naudoja ekologišką galvijų mėšlo kompostavimo įrangą, kurios kūrimo panaudotos A. Stulginskio universiteto mokslininkų žinios. Tokia įranga vienintelė Lietuvoje (R9).

Kaimiškose teritorijose veikia dvi socialinės įmonės. Tačiau bendrai vertinant, socialinio verslo koncepcija yra pakankamai nauja ir šiuo laikotarpiu yra vertinama kaip viena iš priemonių spręsti socialines problemas. Rajono gyventojai yra linkę plėtoti šį verslo modelį ir išvelgia kaip perspektyvų.

Mažmeninės prekybos parduotuvių skaičius 2013 m. buvo 150. Lyginant su 2010 m. - sumažėjo 15 vnt. Parduotuvių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų 2010 m. buvo 4,8 vnt., o 2013 m. – 4,6 vnt. Lyginat su kitais Kauno apskrities rajonais – mažiau parduotuvių yra Jonavos, Kėdainių ir Prienų savivaldybėse. Variklinių transporto priemonių prekybos bei remonto parduotuvių skaičius per 4 metus taip pat sumažėjo nuo 9 iki 7 vnt. Kaišiadorių rajone 1000 gyventojų šių paslaugų tenka 0,2 vnt., Kauno apskrityje mažiau yra tik Jonavos rajone. Maitinimo paslaugų ir gėrimų teikimo įmonių Kaišiadorių rajone 2010 m. buvo - 15 vnt., 2013 – 20 vnt. Maitinimo vienetų skaičius, 2013 m. duomenimis, tenkantis 1000 gyventojų – 0,6 vnt. Panaši situacija 2013 m. buvo Kauno r. ir Kėdainių r. savivaldybėje⁵⁰.

Rajone veikia 21 kaimo turizmo sodyba, 17 maitinimo ir 7 apgyvendinimo įstaigos, 2 konferencijų centrai, 1 pramogų centras, turizmo ir verslo informacijos centras. Rajone – daugiau nei 20

⁴⁷ Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras. <http://verslas.kaisiadorys.lt/index.php?2582689903>

⁴⁸ Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras. <http://verslas.kaisiadorys.lt/index.php?2582689903>

⁴⁹ Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras. <http://verslas.kaisiadorys.lt/index.php?2582689903>

⁵⁰ Lietuvos statistikos departamentas. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

konferencijų salių, kurių didžiausioje telpa iki 300 žmonių. Vienu metu viešbučiuose ir sodybose galima apgyvendinti daugiau nei 1000 turistų⁵¹ (R10, R11). Apgyvendinimo ir maitinimo įstaigų yra nemažai, tačiau jos neteikia išskirtinių, unikalių paslaugų. Didžioji dauguma sodybų orientuotos į švenčių organizavimo paslaugas, neorganizuojamos sveikatingumo paslaugos (R18). Išskirtines paslaugas siūlo „Parkas augu“ (Žiežmarių apylinkės sen.), organizuojantis edukacines programas moksleiviams, „Senosios Gegužinės sodyba“ (Palomenės sen.) teikianti tikrojo kaimo turizmo paslaugas: poilsį autentiškoje sodyboje ant Neries upės kranto. Poilsio gamtoje bei ramioje aplinkoje paslaugas organizuoja kaimo turizmo sodyba „Atokampis“ (Kruonio sen.), kuri siūlo išskirtinį poilsį dviems asmenims. Įdomias vasaros stovyklas vaikams bei edukacines programas vaikams bei suaugusiems organizuoja UAB „Vejų fėja“ (Kruonio sen.) (R11).

Itin populiarī verslo forma – veikla su verslo liudijimu ar individuali veikla. Šios veiklos formos tendencijos yra didėjančios, pateiktos 2.4.4. lentelėje.

2.4.4. lentelė. Kaišiadorių r. fizinių asmenų, užsiimančių individualia veikla ar veikla su verslo liudijimais skaičius (kartu su Kaišiadorių r. savivaldybės centru), vnt.⁵²

Veiklos forma	2013 m.	2014 m.
Asmenys, vykde veiklą su verslo liudijimais	579	594
Asmenys, įregistravę individualią veiklą	686	461

Dažniausiai fiziniai asmenys užsiima tokia veikla kaip statybos, meninė kūryba, medienos ruoša, draudimo agentų ir brokerių veikla, pardavimas internetu ar paštu, nekilnojamo turto agentūrų veikla, kompiuterių programavimo veikla ir pan. (R10). Palyginus šią veiklos formą su kitomis Kauno r. savivaldybėmis, aiškėja, kad Kaišiadorių r. veikiančių su verslo liudijimais skaičius yra mažiausias apskrityje: 2014 m. Prienų r. sav. su verslo liudijimais veikė 847 asmenys, Raseinių r. sav. – 939 asmenys, Kėdainių r. sav. – 1263 asmenys, Jonavos r. sav. – 1280 asmenys⁵³. 2011 m. Kaišiadorių r. neeliminuojuant miesto teritorijos su verslo liudijimais veiklą vykdė – 611 asmenys, 2013 – 579. Veikiančių su individualia veikla tendencijos analogiškos (R16). Rengiant VPS, susitikimuose su kaimiškųjų teritorijų gyventojais paaiškėja, kad žmonės vykdo smulkius verslus, kai kurie įforminę veiklą, kai kurie dėl žinių stokos dirba nelegaliai. Šių žmonių veiklos nėra viešinamos, dirbama pavieniai, nekompleksiškai, dažnai gaminami kokybiški produktai, kurie rinkoje, pritaikius tinkamas rinkodaros priemones būtų itin populiarūs ir perkami (R23).

Kaišiadorių rajono savivaldybėje kaimo ir žemės ūkio socialinė reikšmė yra didelė. Apie 20 proc. rajono gyventojų dirba žemės ūkyje. Kaimo vietovėse gyvena 63,82 proc. rajono gyventojų. Daugeliui kaimo žmonių žemės ūkis yra pagrindinis jų pragyvenimo šaltinis. Savivaldybės teritorijoje žemės ūkio naudmenos užima 50,2 proc. teritorijos ploto⁵⁴(R10).

Dauguma rajono ūkių yra iki 5 ha. 2011 m. tokių ūkių buvo 1331 vnt., 2014 – 1515 vnt. 2014 m. ūkių skaičius pagal dydį buvo toks: 6-20 ha – 1170 vnt.; 21 – 50 ha – 79 vnt.; 51-100 ha – 14 vnt. Daugiau nei 101 ha turinčių ūkių rajone 2014 m. buvo 20. Viso ūkininkų registre įregistruotų ūkių 2014 m. buvo 2780 vnt. Lyginant su 2011 m., ūkių skaičius padidėjo 225 vnt.⁵⁵(R9).

Didžioji dalis rajone veikiančių ūkininkų yra virš 55 metų amžiaus – tai sudaro 71 proc. visų ūkininkaujančių, 40-45 metų amžiaus ūkininkai sudaro 15 proc., jaunesni nei 40 metų – 14 proc.⁵⁶ Augalininkyste 2014 m. užsiėmė 25 proc. ūkių, gyvulininkyste specializavosi 20 proc. ūkių, mišrūs

⁵¹ Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras. <http://verslas.kaisiadorys.lt/index.php?2582689903>

⁵² www.vmi.lt/cms/gyventojai

⁵³ www.vmi.lt/cms/gyventojai

⁵⁴ Žemės informacinė sistema. http://zis.lt/wp-content/uploads/2015/06/ZF_2015.pdf Išskaičiuotas rodiklis. 6psl.

⁵⁵ Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁵⁶ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

ūkiai sudarė 55 proc. Ekologiškų ūkių skaičius rajone mažai kintantis: 2011 m. jų buvo 62, 2014 m. – 63⁵⁷. Vyrauja augalininkystės ekologiniai ūkiai. Penki ūkininkai perdirba ir realizuoja žemės ūkio produktus. Ūkiuose vyrauja tendencijos – dėl esamų paramų daugėja jaunų ūkininkų, dėl didėjančių mokesčių kiti ūkiai skaldomi į mažesnius. Daug registruotų ūkių neketina užsiimti žemės ūkio veikla. Vidutinis statistinis rajono ūkio dydis jau keli metai svyruoja apie 7,5 ha⁵⁸. Rajono ūkininkai užsiima ir netradicinėmis žemės ūkio veiklomis – sraigių auginimu, gėlių auginimu ir pan. (R9, R10).

Kaimiškosios bendruomenės, vertindamos savo gyvenamųjų vietovių poreikius, įvardija, komunalinių, smulkių ūkio darbų, socialinių ir susisiekimo paslaugų poreikį. Taip pat kai kurie regionai, įvertindami turimą materialinę bazę, kultūrinius ir istorinius išteklius, planuoja kompleksinių paslaugų kūrimą atvykstantiems žmonėms (R10). Žmogiškieji išteklių tokie projektams ne visose bendruomenėse yra pakankami, tačiau kaimo gyventojų vizija savo aplinkos gerinimui aiškėja (R16). Nors šiuo metu kaimo bendruomenės nesiverčia ūkine komercine veikla, neplėtoja socialinio verslo, rengiant VPS, jos pateikė 38 projektines idėjas, susijusias su bendruomeninių verslų organizavimu (R3). Verslo ir bendruomenių bendrų projektų kūrimas, bendradarbiavimas populiarinant esamas paslaugas galėtų sukurti pridėtinę vertę, naujas darbo vietas ir naudą vietovėms (R25). Įgyvendinant Kaišiadorių r. VVG narių ir vietos projektų vykdytojų gebėjimo aktyvinimo projektą, 2010-2014 metais buvo apmokyta 709 VVG teritorijos gyventojai projektų rengimo, įgyvendinimo, bendruomeniškumo ugdymo bei įvairių kitų kompetencijų srityse. Tiek mokymai, tiek įgyvendinti projektai buvo svarbūs ugdant VVG teritorijos gyventojų gebėjimus (R4).

Vertinant esamą ekonominę rajono situaciją, galima daryti išvadas:

1. Būtina nustatyti ir įgyvendinti priemones materialinių investicijų didinimui, tokiu būdu gerinant statybos sektoriaus plėtrą, atitinkamai didinant gyventojų perkamąją galią.
2. Vyrauja didelė verslų įvairovė, gamybos įmonės, paslaugų įmonės. Maisto produktus, baldus gaminančios įmonės žinomos ne tik rajone, bet yra užėmusios ir Lietuvos rinkos dalį (R10).
3. Vertinant mažmeninės prekybos, esamų maitinimo įmonių rodiklius 1000 gyventojų, akivaizdu, kad šie rodikliai, lyginant su kitų Kauno apskrities savivaldybių yra vieni mažiausių, tačiau vertinant šių įmonių veiklų pelningumo rodiklius, akivaizdu, kad šios sritys užpildytos pilnai. Tą parodo ir rajone esamas itin siauras pramoninių prekių asortimentas. Geografinė rajono padėtis ne itin patraukli smulkaus ir vidutinio verslo prekybos ir paslaugų sektoriui, nes vietos gyventojai išvažiuoja į didžiuosius miestus pramogauti ir apsipirkti. Kol rajone nebus sukurta kompleksinės priemonės pramogauti ir pritraukti kitų miestų gyventojus į Kaišiadorių rajoną, minėtam smulkiam verslui veiklos sąlygos nepagerės (R26). Tačiau paslaugų, priskiriamų sektoriui, aptarnaujančiam „gyvenamųjų rajonų“ gyventojus plėtrai ir augimui galimybės yra didelės. Šiuo atveju kaimo ir miesto integracija, vidaus vartojimo skatinimas gali pilnai užpildyti, sukurti prekių ir paslaugų rinką (R10).
4. Verslas, ūkininkai, bendruomenės nebendradarbiauja tarpusavyje, neišnaudojamas bendruomenių potencialas, nekuriamas regiono įvaizdis, prekinis ženklas, prekių bei paslaugų paketas, neugdomas lojalus vietos vartotojas (R25).
5. Geografinė rajono padėtis ir žemės ūkio teigiamos tendencijos sudaro prielaidas trumpųjų maisto grandinių kūrimui, produktų tiekimui į rajono centrą, didžiuosius šalies miestus (R9).
6. Būtina ugdyti gyventojų verslumo lygį, gilinti žinias ir kompetencijas, sukurti priemonių paketą, skatinantį gyventojus užsiimti verslu.
7. Bendruomeninis ir socialinis verslas – perspektyvi veiklos forma, siekiant spręsti socialines kaimiškųjų teritorijų problemas bei gerinti gyvenimo kokybę kaime. Kai kurios bendruomenės turi sutvarkytus bendruomenių namus, kuriuose galima vykdyti komercinę veiklą, tačiau kita materialinė bazė yra silpna (R3).

2.5.	VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros išteklių
------	---

⁵⁷ Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁵⁸ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras. <http://www.vic.lt/?mid=213>. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

Kaišiadorių r. sav. 2014 m. buvo registruota 141 NVO, 2011 metų duomenimis, Kaišiadorių r. sav. registruota 128 NVO. Vertinant duomenis, būtina pastebėti, kad šis skaičius neatspindi realios NVO situacijos rajone, nes didelė dalis organizacijų įregistruoja veiklą, o jos nevykdant, organizacijos nėra išregistruojamos. Informacija apie rajono nevyriausybinės organizacijas nėra centralizuotai kaupiama, todėl analizuoti šį sektorių sudėtinga. Svarbiausios kliūtys nevyriausybinių sektoriaus plėtrai yra nepakankamas gyventojų aktyvumas, menki nevyriausybinių organizacijų administraciniai ir finansiniai ištekliai bei nepakankamai išplėtotas nevyriausybinių organizacijų ir valdžios institucijų bendradarbiavimas.⁵⁹

Kaišiadorių r. VVG teritorijoje aktyviausiai veikiančios NVO yra kaimo bendruomenės. Kaimo bendruomenės veikia visose Kaišiadorių rajono seniūnijose. Daugiausiai bendruomenių veikia didžiausio ploto seniūnijose – Kruonio, Palomenės, Žaslių, Rumšiškių seniūnijose. Daugiausiai kaimo bendruomenių tenka Palomenės seniūnijos gyventojams – 1000 gyventojų tenka 2,4 kaimo bendruomenės, mažiausiai – Žiežmarių seniūnijoje – 0,54 kaimo bendruomenės 1000 gyventojų (R20).⁶⁰

2.5.1. lentelė. Kaimo bendruomenių pasiskirstymas pagal seniūnijas

	Kaimo bendruomenių skaičius	Seniūnijos plotas, kv. km	Gyventojų skaičius*	1000 gyv. tenka Bendruomenių
Kruonio seniūnija	6	224	3030	2
Palomenės seniūnija	5	203	2112	2,4
Žaslių seniūnija	5	109	2290	2,2
Rumšiškių seniūnija	5	122	4113	1,2
Pravieniškių seniūnija	2	47	1530	1,3
Paparčių seniūnija	2	60	783	2,6
Kaišiadorių apylinkės seniūnija	2	54	2376	0,84
Žiežmarių apylinkės seniūnija	2	140	3438	0,58
Žiežmarių seniūnija	2	3,82	3699	0,54
Nemaitonių seniūnija	1	58	593	1,7

*2013 m. seniūnijų duomenys

Kaišiadorių r. kaimo bendruomenės tolygiai pasiskirstę po visą savivaldybės teritoriją. Aktyviausios kaimo bendruomenės veikia Kruonio seniūnijoje, Žaslių, Rumšiškių bei Palomenės seniūnijose. Bendruomenių skaičius nuolatos auga, 2009 m. įsisteigė 4 bendruomenės, viso rajone tais metais veikė 28 bendruomenės, 2015 m. duomenimis, Kaišiadorių VVG teritorijoje įregistruotos ir veiklą vykdo 33 kaimo bendruomenės, vienijančios apie 800 narių (R20). Bendruomenės ieško būdų, kaip pagerinti kaimo žmonių gyvenimo kokybę, sprendžia kaimo žmonėms aktualias problemas, bendradarbiauja su socialiniais ir ekonominiais partneriais, rengia ir įgyvendina projektus, organizuoja kultūrinę ir švietėjišką veiklą bendruomenių namuose, ieško sprendimų verslumo iniciatyvų įgyvendinimui. Naujai įsikūrusios bendruomenės turi silpną materialinę bazę (R24). Kaimo bendruomenių veikla grindžiama savanorystės pagrindu, tačiau šioje veikloje kaimuose trūksta jaunų ir iniciatyvių žmonių, gebančių suburti ir ieškoti inovatyvių sprendimų, (R24) lyderystės problema ypač svarbus veiksnys, lemiantis sėkmingą ir kryptingą bendruomenių veiklą.⁶¹

⁵⁹ Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

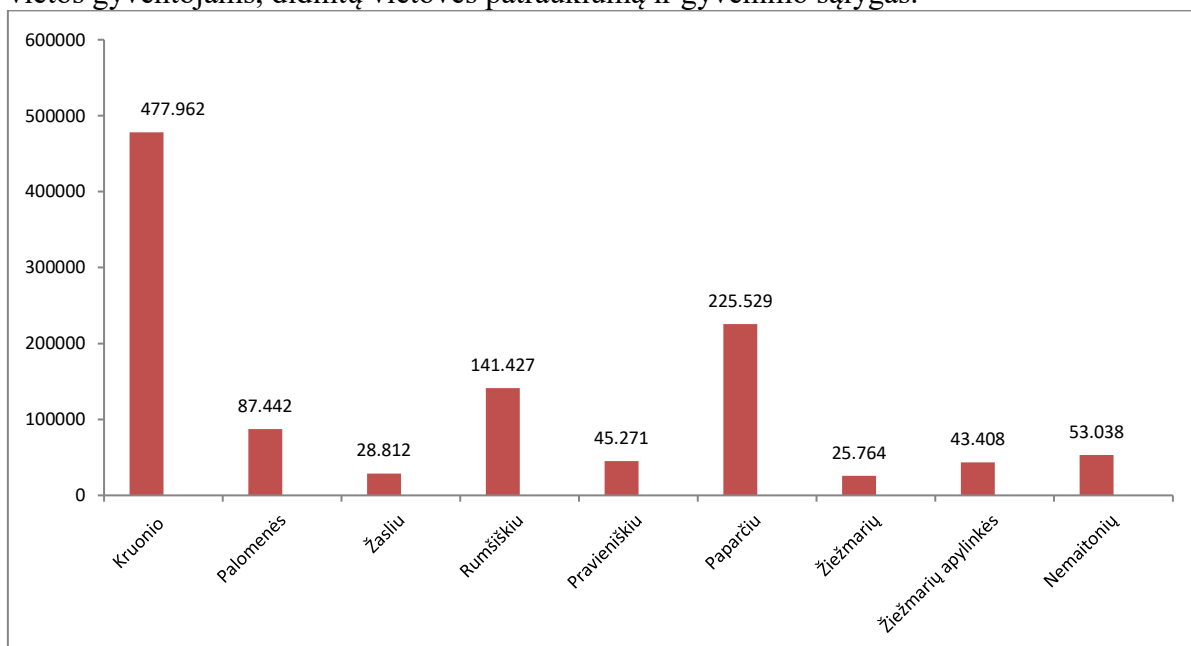
⁶⁰ Kaišiadorių r. seniūnų ir Kaišiadorių r. VVG duomenys. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁶¹ Kaišiadorių r. VVG informacija. <http://www.kaisiadorysvvg.lt/bendr.html>

2.5.2. lentelė. Kaišiadorių r. kaimo bendruomenių kaita (R20) ⁶²

	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Kaišiadorių r. kaimo bendruomenių skaičius metų pabaigoje	27	27	29	33

Kaišiadorių r. kaimo bendruomenės ypač aktyviai dalyvavo įgyvendinat Kaišiadorių r. VVG vietos plėtros strategiją „Vietos plėtros 2008-2014 metų strategija“. Per visą finansavimo laikotarpį bendruomenės įgyvendino 41 vietos projektą, bendra investicijų vertė – 1.128.654,00 Eur. Investicijos į kaimus buvo tikslinės ir atliepė gyventojų poreikį. Praeitame finansavimo laikotarpyje 10 kaimo bendruomenių rekonstravo-suremontavo ir bendruomenių ir vietos gyventojų poreikiams pritaikė pastatus, kurie naudojami pagal paskirtį tapo vietos gyventojų susibūrimo centrais, juose organizuojamas vaikų ir pagyvenusių žmonių užimtumas, tradiciniai vietos bendruomenių renginiai, didžiosios metų šventės. Pastatų atnaujinimui įgyvendinta projektų už 675055,00 Eur VVG strategijos lėšų, dauguma pastatų be šių lėšų nebūtų tinkami naudojimui, kai kurių būklė buvo avarinė, todėl investicijos į kaimuose nenaudojamą materialinę bazę pakeitė vizualinį kaimų veidą bei pagerino gyvenimo kokybę ir sukūrė prielaidas vietos bendruomenių verslumui plėtotis. Kruonio seniūnijoje bendruomenės ir vietos gyventojų poreikiams pritaikyti 4, Paparčių seniūnijoje 2, Palomenės, Rumšiškių, Nemaitonių ir Pravieniškių seniūnijose po vieną pastatą. Atnaujiniusios pastatus bendruomenės sukūrė materialinę bazę ir teikia pastatų nuomos, apnakvindinimo, maitinimo organizavimo paslaugas, kurios generuoja pajamas, naudojamas bendruomenių veiklai. Turima atnaujinta materialinė bazė nėra visiškai išnaudojama, kai kurios bendruomenės nevykdo jokios pajamas generuojančios veiklos. Naujame finansavimo laikotarpyje, plečiant verslumo žinias ir ieškant sprendimų socialinio verslo vystymui, bendruomenės galėtų išnaudoti turimą materialinę bazę ir teikti vietos gyventojams reikalingas socialines paslaugas ar kurti kitus verslo modelius kaimiškos produkcijos gamybos ir tiekimo srityje. Turimų pastatų įveiklinimas kurtų pridėtinę vertę vietos gyventojams, didintų vietovės patrauklumą ir gyvenimo sąlygas.⁶³

⁶² Kaišiadorių r. VVG informacija. <http://www.kaisiadorysvvg.lt/bendr.html>

⁶³ Kaišiadorių r. VVG informacija. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

2.5.1. pav. Kaimo bendruomenių 2007-2015 m. įgyvendintų vietos projektų vertė (tūkst. Eur) seniūnijose.⁶⁴

Siekdamos gerinti gyvenimo kokybę, kaimo bendruomenės investuoja į infrastruktūrą, kultūrinį gyvenimą, siekia stiprinti materialinę bazę, organizuoja vaikų ir jaunimo užimtumą, projektine veikla lėšas pritraukdamos ir iš kitų fondų: Lietuvos valstybės biudžeto lėšų pagal Paramos kaimo bendruomenių ir kaimo bendruomenių asociacijų veiklai, Kaišiadorių rajono savivaldybės, kitų Lietuvos ir užsienio fondų.⁶⁵

Vertinant Kaišiadorių r. VVG atlikto tyrimo anketavimo duomenis, respondentų nuomonę apie gyvenimo kokybę, tik 2,36 proc. respondentų priskyrė save socialinei grupei, gyvenančiai labai gerai, tačiau gyvenantys normaliai, pasiturinčiai – įvertino 60,94 proc. respondentų. Vargingai, skurdžiai gyvenantys – 7,41 proc. (R27).⁶⁶ Gyvenimo sąlygas įvertino kaip geras – 60,67 proc. kaimiškųjų teritorijų respondentų. Besivystantys socialiniai pokyčiai ir besikeičianti demografinė situacija daro didelę įtaką socialinės apsaugos sistemai. Vykstantis visuomenės senėjimo procesas, sumažėjęs gimstamumas, tradicinės šeimos institucijos keitimasis aktualus ir Kaišiadorių r. kaimiškosioms teritorijoms. 2014 m. savivaldybėje buvo teikiamos tokios socialinės paslaugos:

- Bendrosios socialinės paslaugos: informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas, maitinimo organizavimas, aprūpinimas būtiniaisiais drabužiais ir avalyne, transporto organizavimas, sociokultūrinės paslaugos, asmeninės higienos ir priežiūros paslaugos, kitos bendrosios socialinės paslaugos (R19);
- Specialiosios socialinės paslaugos, kurios skirstomos į socialinę priežiūrą (pagalba į namus; socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas asmens namuose arba institucijoje, laikinas apnakvindinimas; intensyvi krizių įveikimo pagalba; psichosocialinė pagalba; apgyvendinimas nakvynės namuose ir krizių centruose) ir į socialinę globą (dienos, trumpalaikė ir ilgalaikė socialinė globa).

Pagrindinis socialinių paslaugų organizatorius yra savivaldybė, o socialines paslaugas teikia įvairaus tipo ir pavaldumo, įvairioms klientų grupėms skirtos socialinės įstaigos bei nevyriausybinės organizacijos. 2014 m. duomenimis kaimiškosioms teritorijose veikė šios: VšĮ Paparčių Šv. Juozapo vaikų globos namai (27 paramos gavėjai), VšĮ Paparčių Šv. Juozapo vaikų globos namų laikinojo apgyvendinimo motinoms su vaikais ir krizės ištiktiems asmenims kambariai (3 paramos gavėjai), VšĮ Paparčių Šv. Juozapo vaikų globos namų intensyvi krizių įveikimo pagalba vaikams (8 paramos gavėjai), Dovainonių darbo terapijos centro paramos ir labdaros fondas (12 paramos gavėjų), VšĮ Rumšiškių dienos centras (8 paramos gavėjai), Kaišiadorių socialinių paslaugų centro Kaišiadorių, Žiežmarių ir Pravieniškių vaikų dienos grupės (61 paramos gavėjas), VšĮ Paparčių Šv. Juozapo vaikų globos namų vaikų dienos centras (22 paramos gavėjai) (R19).⁶⁷ Savivaldybė, plėtodama socialinių paslaugų tinklą, atsižvelgia į paslaugų įstaigų teritorinio išdėstymo principą, siekia, kad šios įstaigos nebūtų sukoncentruotos tik savivaldybės centre. Paparčių vaikų globos namuose nuo 2013 m. teikiamos socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugos vaikams iš šeimų, patiriančių socialinę riziką. Akivaizdus šių paslaugų poreikio augimas. 2013 m. – 16 vaikų teikiamos tokios paslaugos, 2014 – 22 vaikams. Įkurti laikinojo apgyvendinimo kambariai motinoms su vaikais ir krizės ištiktiems asmenims. Nuo 2013-2014 m. teiktos asmens higienos ir priežiūros paslaugos Paparčių seniūnijoje gyvenantiems suaugusiems, patiriantiems socialinę riziką. Dovainonių darbo terapijos centre dienos socialinės globos paslaugos teikiamos suaugusiems asmenims su proto negalia. Šių paslaugų teikimo

⁶⁴ Kaišiadorių r. VVG informacija. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁶⁵ Kaišiadorių r. VVG informacija. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁶⁶ Mokslinio tyrimo „Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą“ duomenys. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁶⁷ Kaišiadorių r. savivaldybės 2015 m. socialinis paslaugų planas.

<http://195.182.71.162:8080/aktai1/Default.aspx?Id=3&DocId=6015>

trukmė: 5 dienos per savaitę, 8 val. per parą. 2014 m. šį centrą lankė 12 asmenų. Planuojama įgyvendinti investicinį projektą, po kurio šiame centre galės apsigyventi asmenys nuo 18 metų su negalia. Kaišiadorių r. savivaldybė, vertindama socialinių paslaugų infrastruktūrą ir teikimas paslaugas, gali teigti, kad vis dar nėra pakankamai galimybių teikti socialines paslaugas socialinės rizikos šeimoms kartu (kompleksiškai) dirbant ir su šių šeimų vaikais, užtikrinant jų užimtumą ir vaikų dienos centrų lankymą⁶⁸ (R14).

Analizuojant teikiamas socialines paslaugas, esant ryškiai emigracijos tendencijai, akivaizdu, kad vis daugiau senyvo amžiaus žmonių lieka vieniši ir neprižiūrėti. Ateityje šie rodikliai gali tendencingai didėti. Šiems žmonėms reikalinga priežiūra ir pagalba. Kaimų bendruomenės išsakė didelį senjorų dienos centrų poreikį. Mažiausiai paslaugų teikiama asmenims su proto negalia. Taip pat akivaizdus vaikų dienos centrų poreikis. Itin opios vaikų užimtumo problemos yra Žasliuose, Paparčiuose, Palomenėje, Pravieniškėse, Zūbiškėse (R14).

Medicines paslaugas Kaišiadorių r. savivaldybėje 2013 m. teikė 7 įstaigos, kurios aptarnavo 1231 asmenį, Kaišiadorių r. ligoninėje buvo gydyta 8002 asmenys⁶⁹. Kaišiadorių mieste veikia VšĮ Kaišiadorių ligoninė, kuri Slaugos ir palaikomojo gydymo skyriuje teikia trumpalaikes socialinės globos paslaugas suaugusiems asmenims su negalia ar senyvo amžiaus asmenims.

Vertinant Kaišiadorių r. viešojo saugumo statistiką, 2012 m. rajone, neeliminuoju Kaišiadorių miesto, užregistruotas 641 nusikaltimas. Nusikaltimų skaičius 100 000 gyventojų 2012 m. savivaldybėje - 1930 buvo mažesnis nei šalyje 2517 ir apskrityje – 2266. Ištirtų nusikaltimų skaičius 2012 m. buvo 323⁷⁰. Rajono viešasis saugumas priklauso nuo tokių kriterijų kaip: bendradarbiaujančių su policija įstaigų bei institucijų skaičius; policijos rėmėjų skaičius; organizuotų ir vykdytų renginių skaičius; dalyvavusių renginiuose asmenų skaičius; saugios kaimynystės grupių skaičius. Siekiant, kad nusikaltimų prevencija būtų efektyvi, būtinas Kaišiadorių rajono policijos komisariato bendradarbiavimas su seniūnijų darbuotojais, seniūnaičiais, kaimo bendruomenių atstovais.

Švietimo sistema rajone turi užtikrinti teisingą gyventojų socializacijos procesą, kompetencijų ugdymą, visapusišką raštingumą. Kaišiadorių r. savivaldybėje 2014 m. veikė 7 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, 3 mokyklos- darželiai, 6 pagrindinės mokyklos, 1 progimnazija, 4 gimnazijos, 1 – Jaunimo ir suaugusiųjų mokykla, 2 neformaliojo švietimo įstaigos – Kaišiadorių rajono švietimo ir kultūros paslaugų centras ir Lietuvių liaudies buities muziejaus dvaro akademija. Taip pat veikia Kaišiadorių technologijų ir verslo mokykla, Kaišiadorių vyskupijos Carito VšĮ Paparčių Šv. Juozapo vaikų globos namai⁷¹ (R7).

Kintant moksleivių skaičiui rajone, vyksta reorganizacijos mokyklose ir švietimo įstaigų skaičius mažėja. Moksleivių skaičius visame rajone, neeliminuoju Kaišiadorių miesto, tendencingai mažėja nuo 4370 moksleivių (2011 m.) iki 4211 moksleivių (2014 m.). VVG teritorijoje 2011 m. ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas lankė 3437 asmenys, 2013 m. - 3258 asmenys. Kaimiškose mokyklose 2014 m. mokėsi 2529 moksleiviai⁷². Mažėjant moksleivių skaičiui, mokyklos uždaromos, iš atokesnių teritorijų vaikai vežiojami į artimiausias mokyklas, taip prarasdami galimybę užsiimti papildomos ugdomosios veikloms (R22).

Kaišiadorių technologijų ir verslo mokykla, kurioje ruošiami elektros įrengimų elektromechanikai, padavėjai, konditeriai, staliai, apdailininkai, sekretoriai, šaltkalviai, apskaitininkai. Moksleivių skaičius šioje mokykloje šiek tiek didėjantis 2011 m. mokėsi 372 moksleiviai, 2014 m. - 412⁷³. Pastaruoju metu pradėtas bendradarbiavimas su verslu. Rajone itin trūksta įvairų grandžių specialistų,

⁶⁸ Kaišiadorių r. savivaldybės 2015 m. socialinis paslaugų planas.

<http://195.182.71.162:8080/aktai1/Default.aspx?Id=3&DocId=6015>

⁶⁹ <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?id=3704&status=A>

⁷⁰ Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginis planas.

<http://195.182.71.164/kita/Kaisiadoriu%20SPP%20projektas.pdf>

⁷¹ Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁷² Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁷³ Kaišiadorių technologijų ir verslo mokykla. Saugoma VVG būstinėje.

todėl verslui įvardijus poreikius planuojama ruošti tokių sričių specialistus kaip automobilių remonto elektrikai, kompiuterių remontininkai, gėlininkai, logistikos specialistai. Didžiausia problema, kad mokyklos infrastruktūra, technologijos, materialinė bazė yra nudėvėta, nemoderni, nemotyvuojanti rinktis šią ugdymo įstaigą. Bendradarbiaujant su verslu, išaiškinus specialistų poreikį, būtina ieškoti finansavimo galimybių bazės modernizavimui.

Moksleiviai iš kaimiškųjų teritorijų vežami į artimiausias mokyklas. Vežiamųjų vaikų skaičius 2014 m. siekė 1331. 2011-2014 m. moksleivių vežiojimui buvo naudojami 20 mokyklinių autobusų⁷⁴(R7). Be švietimo įstaigų rajone veikia Pedagoginė psichologinė tarnyba, kurios paskirtis – didinti specialiųjų poreikių, psichologinių, asmenybės ugdymosi problemų turinčių asmenų ugdymosi veiksmingumą, teikiant psichologinę pagalbą mokykloms ir mokytojams. Pastaruoju metu daugėja mokinių, turinčių psichologinių ir asmenybės problemų. Ši tarnyba padeda jas spręsti, bet akivaizdu, kad šių specialistų trūksta (R14).

Vertinant mirtingumą nuo savižudybių Kaišiadorių rajone 2013 m. 100 000 gyventojų teko 58,2 savižudybių. 2011 m. rajone nusižudė 2 jauni žmonės iki 24 m⁷⁵. Per 3 mėnesius 2015 m. nusižudė 2 moksleiviai (R27). Akivaizdu, kad psichologų, socialinių pedagogų, specialiųjų pedagogų poreikis mokyklose tik didės. Kaimiškose mokyklose šių specialistų nėra.

Kaišiadorių r. VVG teritorijoje veikia 24 bibliotekos struktūriniai padaliniai, kurie per 2014 m. aptarnavo 89 000 lankytojų, t.y. skaitytojų ir interneto vartotojų, renginių dalyvių⁷⁶. Visose bibliotekose aktyviai teikiamos gyventojų kompiuterinio raštingumo paslaugos. Labai svarbi funkcija, tenkanti bibliotekoms – viešojo interneto prieiga. Nors interneto ryšys Lietuvoje yra vienas geriausių pasaulyje, tačiau kaimiškose teritorijose jis yra probleminis. Vertinant VVG atlikto tyrimo rezultatus, ryšių infrastruktūra įvertinta 3,7 balais iš 5⁷⁷(R13). Interneto ryšiu nedengiama dalis Paparčių, Palomenės, Kruonio, Neprekštos, Žiežmarių apylinkės seniūnijos teritorijų⁷⁸(R13).

Vertinant Kaišiadorių rajono sporto bazę, būtina paminėti, kad turima rajono sporto bazė yra maža. Nors rajone 2013 m. veiklą vykdė 21 nevyriausybinė sporto organizacija (sporto klubas), tačiau šios organizacijos yra Kaišiadorių mieste⁷⁹. Kaimiškose teritorijose jų nėra (R14). Žiežmarių laisvalaikio centro bendruomenės veiklos prioritetuose yra sportinės veiklos organizavimas. Pati sporto bazė rajone yra pagerinta VVG finansuotais projektais, kuriuos įgyvendino bendruomenės ir įrengė krepšinio aikšteles. Bendruomenės bei rajono savivaldybė įrengė 11 krepšinio aikštelių, kurios yra viešose erdvėse arba prie mokyklų, dar 1 krepšinio aikštelė buvo įrengta prie mokyklos-darželio(R7). Be šių viešų erdvių kaimiškose teritorijose nėra jokios sporto ir laisvalaikio infrastruktūros (R14). Žiežmariuose be krepšinio aikštelės įrengta vieša sporto zona su sporto įrengimais, lauko teniso stalu bei paplūdimio tinklinio aikštele, Vladikiškių kaime įrengta krepšinio aikštelė ir sporto įrengimų zona, prie Kruonio gimnazijos įgyvendintas projektas, kurio metu sutvarkyta futbolo aikštė (R6). Visi šie projektai taip pat finansuojami per VVG(R4). Kaimiškose teritorijose sutvarkytos viešosios erdvės, kuriose vietos gyventojai šiltuoju metu gali leisti laisvalaikį. Tačiau daugelyje seniūnijų gyventojai vis dar neturi tinkamos erdvės nei šiltuoju, nei šaltuoju metų laiku. Sporto kompleksų „po stogu“ nėra nė vienoje seniūnijoje (R14, R22).

Rajone nėra dviračių takų. Kaišiadorių turizmo ir verslo centras yra išskyręs keletą maršrutų, tinkamų važiuoti dviračiais, tačiau jų infrastruktūra yra prasta (R12, R18, R22).

Būtina paminėti svarbias sporto renginių, tapusių žinomais respublikos mastu, tradicijas - Kaišiadoryse jau trečią vasarą iš eilės visus džugino šimtai dviratininkų, susirenkančių čia į VŠĮ „DVIRATAI“ bei Kaišiadorių TVIC organizuojamas Kaišiadorių dviračių lenktynes; šešioliktąjį kartą šimtai bėgikų lankėsi Žaslių miestelyje ir bėgs aplink Žaslių ežerą (R8).

⁷⁴ Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁷⁵ Lietuvos statistikos departamentas. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁷⁶ Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁷⁷ Mokslinio tyrimo „Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą“ duomenys. Saugoma VVG būstinėje.

⁷⁸ epaslaugos.rtt.lt. Saugoma VVG būstinėje.

⁷⁹ Kaišiadorių r. savivaldybės nevyriausybinių organizacijų taryba. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

Įgyvendinus 2008-2014 m. vietos plėtros strategiją, akivaizdūs kaimiškujų teritorijų kultūrinės materialinės bazės pokyčiai, įtakoję kultūrinę veiklą. Per 2009-2014 m. kaimo bendruomenės, aktyviai bendradarbiaudamos su kultūros centrais, bibliotekomis stipriai pagerino materialinę bazę: investuota į bendruomenių namus, kultūros centrus, bibliotekas. Šiuose pastatuose vyksta laisvalaikio veikla. Sutvarkyti Paparčių bendruomenės namai, Zūbiškių kultūros centro dalis, Žaslių kultūros centras, Dainavos bendruomenės namai, Neprėkštos biblioteka, skirta bendruomeninei veiklai, Anglininkų, Kruonio, Vilūnų, Kalvių, Nemaitonių, Antakalnio bendruomenės namai, Rumšiškių muzikos mokykla. Palomenės, Nemaitonių kultūros namai renovuoti kitų fondų lėšomis (R7). Žaslių kultūros centre įrengtas amatų centras (R5). Bendruomenių veikla yra labai susijusi su vietovių kultūriniu gyvenimu (R4, R6).

Kaimiškose Kaišiadorių rajono teritorijose veikia Rumšiškių, Žiežmarių, Kruonio, Palomenės ir Žaslių kultūros centrai su skyriais, kurių rajone yra 9 (R7). Kultūros centrų duomenimis, vietovėse organizuojama daug įvairiausių veiklų: VVG teritorijoje veikia 31 kolektyvas. 2011 m. visame Kaišiadorių rajone, įskaitant miesto teritoriją, veikė 22 kolektyvai. Didžiausias užimtumas yra Rumšiškių kultūros centre ir jo skyriuose: veikia 5 meno ir dailės kolektyvai (dalyvauja 62 žmonės), kurie užsiima keramika, vilnos vėlimu, Užgavėnių kaukių gamyba, įvairiomis kitomis veiklomis; veikia mėgėjiškas teatras „Šaltinėlis“, kuriame yra 12 narių; veikia 7 muzikos ansambliai – kapelos, kuriuose dalyvauja 94 žmonės. Ne mažiau aktyvi laisvalaikio veikla vyksta Kruonio kultūros centre ir jo skyriuose. Meno ir daile čia užsiima 3 klubai, kuriuose yra 43 – žmonės; aktyviai plėtojamas mėgėjiškas teatras: suaugusiųjų dramos kolektyvas „Brasta“ (13 žmonių) ir vaikų kolektyvas „Bildukas“ (15 vaikų). Šie kolektyvai turi senas tradicijas. Kruonio seniūnijoje yra 4 ansambliai, kuriuose dalyvauja 39 žmonės. Palomenės kultūros centro skyriuose yra keturi meno ir dailės klubai, kuriuose lankosi 40 vietos gyventojų. Aktyviai muzikuoja Zūbiškių vokalinis ansamblis, organizuojantis romansų vakarus, koncertines programas. Šioje muzikinėje veikloje dalyvauja 10 gyventojų. Žiežmarių kultūros centre renkasi suvenyrų, papuošalų, gaminių iš odos kūrėjai, dailininkai. Trijuose klubuose renkasi 63 žmonės. Žasliuose yra 2 muzikinės kapelos, kuriose dalyvauja 22 žmonės⁸⁰ (R5).

Kaimų bendruomenės, kartu su kultūrininkais organizuoja šventes, puoselėja tradicijas. Kai kurios šventės yra žinomos už rajono ribų, organizuojamos eilę metų, yra mėgiamos ir aktyviai įtraukiančios kaimo gyventojus. Išskirtiniai, įdomūs renginiai Kruonio seniūnijoje – Renesanso naktys – profesionalių muzikos atlikėjų koncertų ciklas, skirtas pristatyti Kruonio miestelio istoriją, susietą su didikais Oginskiais ir renesanso laikotarpio kultūra; Baltų kultūros šventė prie Maisiejūnų piliakalnio – etnokultūrinė šventė, puoselėjant ir supažindinant su rudens lygiadienio papročiais bei apeigomis, suburianti baltų kultūros, senovės amatų ir karybos puoselėtojus bei žinovus. Šiuose renginiuose susirenka iki 1000 dalyvių. Jau tradicija tapę Paparčių bendruomenės organizuojami senosios viduramžių, renesanso ir baroko muzikos festivaliai. Šių festivalių partneris – tarptautinis senosios muzikos ansamblis „Canto Fiorito“. Ypatingai didelis, respublikinio masto renginys, vykstantis Lietuvos liaudies buities muziejuje, pritraukiantis tūkstančius svečių iš didžiųjų Lietuvos miestų, yra Užgavėnių šventė (R11). Įprastos, tradicinės šventės, kurias organizuoja ir jose dalyvauja tik konkrečių vietovių gyventojai, tokios kaip valstybinių švenčių minėjimai, liaudies muzikos šventės, mėgėjų teatro šventės, retro vakarai, vietinių muzikinių kolektyvų pasirodymai, rudens šventės, vasaros šventės, tradiciniai etninės kultūros renginiai, neaplenkiantys nei vieno kaimo (R8). Zūbiškių kaimo bendruomenė organizuoja ir sudaro sąlygas vykti vaikų ir jaunimo vasaros stovykloms, kurios gausios etnografinėmis ekspedicijomis, sporto, žaidimų ir meninėmis programomis (R4).

Rajone, VVG teritorijoje galima išskirti kultūros ir istorijos objektus. Kaišiadorių r. savivaldybės duomenimis, nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašė yra 169 objektai (R11). Tik kai kurie iš šių objektų yra patrauklūs ir sutvarkyti lankytojams. 53 rajono objektai yra privačiose rankose, religinėse bendruomenėse (R12).

⁸⁰ Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

Įdomus ir turtingas išskirtiniais objektais yra Darsūniškis. Gyvenvietė šalia Nemuno turi senąsias tradicijas, apipintas legendomis nuo viduramžių laikų. Labiausiai Darsūniškis išgarsėjo trejais miestelio vartais, atsiradusiais dėl dažnų gaisrų. Be šių objektų čia yra mineralinio vandens šaltinis, kurio sudėtis atitinka mineralinio vandens sudėtį. Dar vienas Darsūniškio objektas – dvarvietė. Darsūniškio pilis pirmąkart paminėta 1372 m. Minima, kad 1418 m. Darsūniškio dvare buvo apsistojęs Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas ir Lenkijos karalius Jogaila bei jų palydovai. Šiuo metu dvaro vietoje pastatytas paminklas (R4, R6).

Kitas išsiskiriantis kraštas – Žaslių, Paparčių seniūnijos, gausios religiniais objektais. Žaslių seniūnijoje Kardinolo Vincento Sladkevičiaus tėviškė, koplytėlės Rožinio slėpinių parke. Vieta parkui parinkta ieškant būdų įamžinti šio garbingo Ganytojo, itin branginusio rožinio malda, atminimą. Čia pat yra Guronų alkakalnis, vadinamas Kiškio bažnyčia arba Pajautos kapu. Paparčiai žymūs buvusio dominikonų vienuolyno liekanomis. LDK iždininkas Stanislovas Beinartas Paparčiuose 1649 m. įsteigė Dominikonų vienuolyną. 1864 m. carinės Rusijos valdžios įsakymu vienuolynas uždarytas. Vėliau – nugriautas. Išliko tik vienuolyno vartų likučiai, buvusių kapinių koplyčia. Atkasti vienuolyno ir bažnyčios pamatai. Taip pat yra išlikusi Dominikonų vienuolyno kapinių koplyčia, statyta XVIII a. II-oje pusėje. Įdomūs objektai yra Paparčių Šv. Vyskupo Stanislovo ir Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčia, Paparčių kaimo kapinių kolumbariumas. Paparčiuose įsikūręs Aušrinės Marijos vienuolynas, Beatliejaus Mergelės Marijos ėmimo į dangų ir Šv. Brunono seserų kongregacija (R11). Paparčiuose buvo įgyvendinti 3 projektai, finansuoti LEADER lėšomis, susiję su kultūros paveldo objektais: atkurti buvusio Dominikonų vienuolyno parko takai, atliktas Paparčių buv. Dominikonų vienuolyno XVIII a. kapinių koplyčios polichrominio dekoro avarinės būklės likvidavimas ir konservavimas, Paparčių šv. Vysk. Stanislovo ir šv. Pranciškaus asyžiečio parapija įgyvendino projektą „Paparčių Šv. vysk. Stanislovo ir Šv. Pranciškaus Asyžiečio parapijos bažnyčios remontas“.

Iš Paparčių ir Žaslių į Širvintų rajoną galima persikelti per Nerį Padalių keltu ir pasiekti Kernavę. Keltas per Nerį čia veikia nuo seno, o dabar liko vienintelis Lietuvoje. Apie persikėlimą per Nerį ties šia vieta kalba jau XIX a. dokumentai. Šis kelto paslauga sertifikuota kaip kultūros paveldas (R11). Rumšiškės Kaišiadorių rajoną garsina valstybiniu objektu – Lietuvių liaudies buities muziejumi, taip pat miestelyje yra Jono Aisčio ekspozicija, kitais smulkesniais objektais (R11).

Žiežmariai, esantys šalia greitkelio Vilnius-Klaipėda, garsūs keliais lankytiniais objektais, tokiais kaip Žiežmarių Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia, laivės paminklu, aludininko namu, medine sinagoga, statyta XIX a. viduryje, Žiežmarių sale, Žiežmarių dvaru, pastatytu XIX a. viduryje. Deja, dauguma čia paminėtų objektų šiandien nėra pritaikyti ir atviri lankytojams (R12).

Kaišiadorių rajone plėtojamas tautinis paveldas: Kruonio seniūnijoje sertifikuoti amatininkų popieriaus karpiniai (langų užuolaidos, langų papuošalai), margučių marginimas vašku, audimas (audiniai sijonams, prijuostėms, lovatiesės, rankšluosčiai), kubilininkystė; Rumšiškių, Žaslių seniūnijose – maisto produktų gamyba (figūriniai meduoliai, sūriai); Paparčių seniūnijoje vėlimas iš vilnos, kelto paslaugos. Rajone veiklą vykdo 18 sertifikuotų amatininkų⁸¹. Be šių sertifikuotų gaminių, paslaugų yra vykdomos įvairios nesertifikuotos, edukacinės programos. Tokia veikla užsiima 5 amatininkai (R5). Edukacijos nėra itin viešinamos, neteikiamos kompleksiskai su kitomis paslaugomis (R23).

Apibendrinant Kaišiadorių r. VVG teritorijos socialinę infrastruktūrą ir kultūros išteklius, būtina išskirti:

1. Nevyriausybinių organizacijų rajone gausu, tačiau jos neišnaudoja turimo potencialo, menkai sprendžia socialines problemas. Perspektyvoje šios struktūros, plėtodamos socialinį verslą galėtų vykdyti komercinę veiklą, spręsti regiono problemas, organizuoti kokybišką laisvalaikį, apjungti interesų grupes plačiau nei tai yra šiuo metu (R3, R4).
2. Socialinių paslaugų plėtros kryptis yra viena iš prioritetinių rajone. Socialinė parama ir paslaugos reikalingos daugeliui asmenų. Itin tai aktualu kaimiškiosiose teritorijose. VVG

⁸¹ Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras. <http://verslas.kaisiadorys.lt/index.php?2582689903>

prioritetinės kryptys socialinių paslaugų srityje sutampa su Kaišiadorių r. savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginiame plane numatytais plėtros kryptimis: pagalbos namuose paslaugos senyvo amžiaus asmenims ir asmenims su negalia; savarankiško gyvenimo namų steigimas; socialinės priežiūros paslaugos socialinės rizikos šeimoms ir jose gyvenantiems vaikams; socialinės globos asmens namuose ir institucijoje paslaugos; laikinos nakvynės paslaugos socialinės rizikos asmenims. Socialinių paslaugų teikimas turi būti derinamas su kitomis savivaldybės institucijomis, kaimų bendruomenėmis (R3).

3. Turimi kultūros, istorijos objektai nėra sutvarkyti iki galo, kad būtų patrauklūs lankymui. Vykdomos veiklos, gyventojų laisvalaikis yra įdomus ir kūrybiškas, tenkina vietovių gyventojų poreikius, tačiau tai nėra apjungta. Nėra animuojama, apjungta amatininkų veikla. Edukacinės programos mažai išviešintos, žinomos tik vietovių gyventojams. Nėra sukurta vientisa rajono struktūra garsinanti ir populiarinanti vietos produktus, veiklas, paslaugas ar objektus (R12). Objektus viešina ir garsina Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras, tačiau be vietos bendruomenių iniciatyvos ir pastangų, be paslaugų kompleksiško suformavimo, vietiniai produktai ir paslaugos lieka neįvardyti ir neapjungti (R10).

2.6. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė

Kaišiadorių r. krašto reljefas pagal geomorfologinę sandarą priskiriamas Pabaltijo žemumos sričiai, kuriai būdinga žemės paviršiaus formų įvairovė – lygumos, nuolaidos ir slėniai, plynaukštės ir pakilumos. Geografinė padėtis bei neblogas dirbamos žemės našumas turėjo įtaką žemės ūkio raidai rajone. 2015 m. sausio 1 d. duomenimis net 52,53 proc. rajono teritorijos sudaro žemės ūkio naudmenos, t.y. 5769,38 ha, iš kurių 86,72 proc. yra ariamoji žemė, 0,60 proc. – sodai ir 12,68 proc. pievos ir natūralios ganyklos⁸². Ariamos žemės lyginamasis svoris parodo intensyvų žemės ūkio naudmenų naudojimą. Kaimo gyventojai užsiima tradicine žemės ūkio gamyba, atitinkančia klimato sąlygas ir dirvožemius. Rajone palanku auginti javus, rapsus, vaisius, daržoves, bulves (R10). Augalininkystėje užsiimančių ūkių 2011 m. buvo 75 vnt., 2013 – 80 vnt. Pasėliai Kaišiadorių r. savivaldybėje 2011 m. sudarė 8,1 proc. viso Kauno apskrities pasėlių ploto, siekia 25 539 ha. Didžiausią visų pasėlių dalį sudaro grūdiniai augalai – 58,6 proc. Grūdinių augalų derlingumas 2012 m. siekė 3,460 kg iš ha ir atsiliko nuo apskrities (4,530 kg) ir visų apskrities savivaldybių rodiklių⁸³. Didelis žalienu lyginamasis svoris leidžia pagaminti pakankamai stambiųjų ir sultingų pašarų minimaliausiomis darbo ir lėšų sąnaudomis. Iki 2010 m. žemės ūkis buvo orientuotas į gyvulininkystę, 2014 m. augalininkystės produkcijos procentas viršijo gyvulininkystės produkciją (R10).

2.6.1. lentelė. Žemės ūkio produkcijos struktūra, proc.⁸⁴

Žemės ūkio produkcija	2010	2011	2012	2013	2014
Augalininkystės produkcija	50	55	55	60	60
Gyvulininkystės produkcija	50	45	45	40	40

Gyvulininkystės produkcijos dalis bendrojoje žemės ūkio produkcijoje 2011 m. savivaldybėje siekė 77,2 proc. ir buvo 39,2 proc. didesnė nei vidutiniškai apskrityje. Gyvulininkystės ūkių skaičius 2011 m. buvo 25 vnt., o 2015 m. – 30 vnt. 2014 m. pradžioje Kaišiadorių r. savivaldybėje vyravo galvijų (6 942 vnt.), kiaulių (6 674 vnt.) ir vištų auginimas (2 132 626 vnt.)⁸⁵ (R9).

⁸² Žemės informacinė sistema. http://zis.lt/wp-content/uploads/2015/06/ZF_2015.pdf. 6 puslapis.

⁸³ Lietuvos statistikos departamentas. <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?id=2904&status=A>

⁸⁴ Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugoma VVG būstinėje.

⁸⁵ Kaišiadorių r. valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. Saugoma VVG būstinėje.

Ekologiškų ūkių skaičius VVG teritorijoje 2010-2014 metais mažai kito: padidėjo nuo 62 iki 63 ūkių. Žemės ūkio naudmenų plotas, kuriame ekologiškai ūkininkaujama 2010-2011 m. sudarė 3548 ha, 2014 m. – 3551 ha⁸⁶. Ekologiškuose ūkiuose vyrauja augalininkystė.

Miškų plotai 2015 m. sausio 1 d. dengė 33,56 proc. rajono teritorijos, jie išsidėstę tolygiai⁸⁷. Kiek didesni masyvai Palomenės, Paparčių, Pravieniškių, Rumšiškių, Žaslių, Kruonio seniūnijose. Miškai padalinti į 8 girininkijas, šios į eiguvas. Savivaldybės teritorijoje vyrauja spygliuočių miškai. Apie 55,6 proc. medelynų sudaro eglynai ir pušynai, minkštieji lapuočiai (beržai, juodalksniai) sudaro 38,1 proc., ąžuolynai ir uosynai – apie 4,6 proc. Pagal naudojimo paskirtį didžiausius plotus užima ūkiniai miškai (69,4 proc.), antroje vietoje – specialiosios paskirties (18,1 proc.), trečioje – apsauginiai miškai (12,5 proc.)⁸⁸.

Kaišiadorių r. miškininkai daug dėmesio skiria pritaikydami miškus poilsiui, turizmui. Miškų urėdijos teritorijoje yra daug lankytinų vietų, tad miškininkai stengiasi kuo geriau išnaudoti turimus rekreacinius išteklius, kuo gražiau ir patogiau įrengti poilsiavietes, rekreacinius takus, apžvalgos aikšteles ir atokvėpio vietas.

Žiežmarių girininkijoje įrengtas Girelės pažintinis takas. Virš pusanthro kilometro besitęsiančiu taku patogų keliauti ne tik pėstiesiems bei dviratininkams, bet ir žmonėms su judėjimo negalia - parke takas išklotas lentomis, specialiai įrengtos prasilenkimo ir apsisukimo aikštelės. Šalia tako pastatyti informaciniai stendai apie miške sutinkamas augalų bei paukščių rūšis (R11).

Mergakalnio regykla įkurta Pravieniškių girininkijoje, Kauno marių regioniniame parke prie Dovainių gyvenvietės. Ji yra aukščiausioje Kauno marių pakrantės vietoje, siekiančioje 47 metrus virš vandens, iš kurios matosi įspūdingos pakrančių atodangos, mariose stūksančios salos bei hidroakumuliacinės elektrinės baseinas. 2004 m., respublikinės rekreacinių objektų apžiūros metu, užėmė antrąją vietą regyklų ir atokvėpio vietų kategorijoje. Tai pamėgta vietos jaunimo ir keliautojų vieta. Čia mėgsta užsukti švenčiantys vestuves, gimtadienius ir kitokias šventes.

Žaslių girininkijos miške, netoli Mikalaučiškių, 2004 m. buvo pradėtas sodinti „Europos miškas“. Taip pažymėtas Lietuvos įstojimas į Europos sąjungą. Rudenį šis miškas nusidažo Lietuvos trispalvės spalvomis. Miško sodinimas buvo tęsiamas ir vėlesniais metais. Pravieniškių girininkijos Gastilonių miške, Kauno marių regioniniame parke auga Rumšiškių miško pušis. Tai ko gero storiausia pušis Lietuvoje, jos aukštis 32 metrai, apimtis 4-5 metrai, priklausomai nuo to kurioje vietoje matuojama, nes pušies kamienas labai gumbuotas, amžius apie 300 metų (R11).

Pravieniškių girininkijoje, Kauno marių regioniniame parke, vaizdingoje Strėvos pakrantėje yra Lašinių piliakalnis, ant kurio, kaip manoma, stovėjęs Strėvos pilis. 2004 m. miškų urėdija ir Kaišiadorių rajono savivaldybė, Kauno marių regioninio parko iniciatyva, sutvarkė bei pritaikė šį didingą piliakalnį žmonėms lankyti (R11).

Kitas rajone esantis valstybės saugomas gamtos paminklas – Antakalnio liepa. Daugiau nei prieš 80 metų šios liepos motininis kamienas buvo nupjautas, tačiau jis išleido 10 kamienų – liepaičių. Dabar ploniausios liepatės kamieno skersmuo – apie 10 cm., o storiausios – net 59. Visų 10 kamienų apimtis yra 12,82 m.

Kaišiadorių r. yra keletas saugomų akmenų: Nemaitonių krašto akmenys – galima aptikti 17 akmenų – gamtos paminklų; Kovaičių Statusis akmuo – 3,62 m aukščio, Kovaičių gulsčiasis akmuo – 3,51 cm ilgio; Laukagalio akmuo Žaslių seniūnijoje, vadinamas Didžiuoju, Aukuru, Velnio sostu, laikomas pagoniško tikėjimo apeigų vieta. Rumšiškių apylinkėse didžiausias akmuo – Lašinių akmuo. Jo ilgis – 4 m. Jis yra šalia Lašinių konglomeratų atodangos. Atodanga susidarė kalkiniame gargždo sluoksnyje. Pasklidus požeminiams vandenims, atsidaro sąlygos konglomeratui susidaryti. Atodangos susidarymo pradžia siejama su paskutiniu apledėjimo ledynu. Atodangoje gausu konglomerato nuolaužų (R11).

Netoli nuo Darsūniškio yra Lapainios kaimas. Tai senas kaimas, kuriame galima aptikti senosios kaimo architektūros pėdsakų. Per kaimą teka Lapainios, Palapainio ir Padobrio upeliai. Naginukų

⁸⁶ Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁸⁷ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁸⁸ VĮ Kaišiadorių miškų urėdija. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

Miške yra apie 200 pusrutulio formos pilkapių supiltų iš smėlio (R11). Pilkapiai žmonių vadinami Milžinkapėmis, Prancūzkapiais. Atmainų pilkapynas - didžiausias Kaišiadorių rajono pilkapynas. Dasrūniškyje yra mineralinio vandens šaltinis, kuro versmė pasklidusi 0,2 aro teritorijoje. Tyrimai parodė, kad šio šaltinio natūrali sudėtis atitinka mineralinio vandens sudėtį. Jame aptinkama kalcio, kalio, magnio, natrio ir kitų mineralų. Šis šaltinis praeito laikotarpio LEADER lėšomis buvo tinkamai paruoštas lankytojų priėmimui (R6).

Vienas svarbiausių rajono draustinių yra – Paparčių botaninis draustinis. Draustinis išsiskiria savo reljefu bei aplinkos sąlygų kompleksu, turinčiu įtakos augalijai. Jis užima 72 ha plotą. Jame rasta 341 augalų rūšis, tarp kurių 8 įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą. Teritorijoje vingiuoja upelis Žiežmara, kurio pakrantėse gausu žolinių augalų rūšių, šalia yra piliakalnis, vadinamas „Žydkapiu“.

Kaišiadorių r. priskiriamas neežeringoms teritorijoms – vandenys padengia tik 3,95 proc. rajono teritorijos. Didžiausiais laikomi Kalvių (180 ha), Žaslių (101 ha), Neprėkštos (40,5 ha) ežerai. Žmonės ežerų trūkumą kompensuoja dirbtiniais tvenkiniais. Vienas didžiausių Lietuvos dirbtinių vandens telkinių Kauno marios, užliejusios 6400 ha sausumos ploto. Jos telkšo žemiausioje rajono vietoje – tik 44 m. aukštyje virš jūros lygio. Apie trečdalis šių marių priklauso Kaišiadorių rajono savivaldybei. Greta marių įrengta viena didžiausių šalies vandens talpyklų – Kauno hidroakumuliacinės elektrinės baseinas (R11).

Per rajoną tekančios upės ir upeliai taip pat nėra vandeningi. Rajono upių tinklas maitina Nemuno ir Neris baseinus. Šios didžiosios Lietuvos upės teka Kaišiadorių rajono šiauriniu ir pietiniu paribiais. Taip pat per savivaldybę teka Strėva, Lapainia, Žiežmara, Lomena ir kitos.

Kaip unikalų gamtos išteklių galima paminėti Kaukinės ežerą – tai vienintelis Lietuvoje meteorinės kilmės ežeras. Jo pavadinimas „Žiedelis“ siejamas su miniatiūrine, beveik apvalia ežero forma. Ežero gylis – 18 m. Pakilesni negu aplinkinis reljefas krantai bei ežero forma rodo, kad ežeras gali būti meteoritinės kilmės. Šalia ežero skirtinguose krantuose auga išpūdingos Kaukinės liepos, kurių amžius siekia per 100 metų, aukštis – daugiau nei 30 metų, o kamienų apimtys – virš 5 metų (R11). Rajone trūksta rekreacijai tinkamų vietų prie vandens telkinių. Kai kuriose seniūnijose LEADER lėšomis buvo sutvarkytos 5 prieigos prie vandens telkinių, tačiau daugumoje rajono vietų tokių prieigų net nėra, ežerus supa privačios teritorijos (R6).

Vandens turizmui patrauklios rajone esančios upės Strėva ir Neris. Šiltuoju sezonu čia aktyviai plaukiama baidarėmis, plaustais – Nerimi. Prie Neris Palomenės, Zūbiškių seniūnijose yra keletas privačių paslaugų teikėjų, orientuotų į paslaugas turistams.

Valstybės saugomų draustinių Kaišiadorių r. yra 8. Gamtiniai draustiniai yra Gabriliavos, Lapainios, Būdos, Kaukinės, Paklaraisčio. Kompelksiniai draustiniai Budelių, Lomenos, Strošiūnų. Savivaldybės saugomų teritorijų yra 12: Laukagalio, Midegos, Paparčių, Pūstakiemio, Šešuvos, Šventininkų (botaniniai), Beičiūnų ir Dabintos (ornitologiniai), Žaslių (herpetologinis), Šnipelių (entomologinis), Rumšiškių ir Strošiūnų (teritologiniai)⁸⁹. Šiame skyriuje svarbiausi buvo paminėti.

Vandens kokybę Kaišiadorių rajone užtikrina UAB „Kaišiadorių vandenys“. Kaišiadorių rajone vandens pardavimas nuo 2004 m. beveik nepakito: 2004 m. buvo 512 tūkst. kub. m., 2013 m. – 528 kub. m.⁹⁰ Geriamas vanduo yra išgaunamas iš požeminių gręžinių, kurių vidutinis vandens pakėlimas $h = 114\text{m}$ ir tiekiamas 111,3 km tinklais abonentams. 14 vandenviečių iš 29 yra įrengtos vandens gerinimo stotys. Tai Kaišiadorių miesto, Rumšiškių, Antakalnio, Žiežmarių, Žiežmarių - MSV, Pakertų, Kruonio, Paparčių, Dovainonių, Kalvių, Varkalių, Žaslių, Liutonių, Mūro - Strėvininkų gyvenvietėse⁹¹. Buvusios vandenvietės Gudienoje, Aviliuose, Kiemeliuose, Stasiūnuose panaikintos ir nuo 2009 m. iki 2014 m. į šias gyvenvietes ir į Vladikiškių gyvenvietę paduodamas paruoštas vanduo iš Kaišiadorių vandenvietės. Daugelis šių gyvenviečių gyventojų yra prisijungę prie centralizuotų vandens tiekimo tinklų, tačiau dalis gyventojų naudoja vandenį iš individualių šachtinių šulinių. Kaišiadorių rajono savivaldybės teritorijos vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo

⁸⁹ Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁹⁰ Lietuvos statistikos departamentas. <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?id=1176&status=A>

⁹¹ Kaišiadorių r. savivaldybė. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

infrastruktūros specialiajame plane pateiktais duomenimis, prie centralizuoto vandentiekio tinklų Kaišiadoryse prisijungę: Žiežmariuose – apie 70 proc. gyventojų, Rumšiškėse – apie 60 proc., Gudienoje – apie 71 proc., Stasiūnuose – apie 88 proc. gyventojų⁹²(R7). Visas minėtas vandenvietes reikia modernizuoti, kadangi daugelyje jų nėra vandens paruošimo sistemų, išgaunamo vandens kokybė prasta. Taip pat reikia plėsti ir modernizuoti vandens paskirstymo ir tiekimo sistemas. Likusiose vandenvietėse labai opi geležies šalinimo problema-reikalingi nugeležinimo įrenginiai. Vertinant Kaišiadorių rajono gyvenviečių vandens kokybę, prasčiausios kokybės vanduo yra Žiežmarių melioratorių gyvenvietėje. Čia viršytas sulfatų, geležies, amonio kiekis. Daugelyje gyvenviečių viršijamas bendras geležingumas ir amonis⁹³.

2014 m. vasarą Kaišiadorių rajone sėkmingai startavo dar vienas iš dalies Europos Sąjungos Sanglaudos fondo lėšomis finansuojamas projektas – „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Kaišiadorių rajone“.

Pagal šį projektą vykdoma vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtra Aviliuose, Vladikiškėse, Stasiūnuose, Kaišiadoryse, Gudienoje, Žasliuose ir Žiežmariuose. Iki 2015 m. vidurio planuojama nutiesti net apie 30 km vandentiekio tinklų, pakloti apie 42 km nuotekų tinklų ir Žasliuose pastatyti naujus nuotekų valymo įrenginius. Tinklų plėtra yra numatyta būtent tose gatvių dalyse, kur nėra nuotekų ir (arba) vandentiekio tinklų. Nuotekų tinklų plėtra čia svarbi aplinkosauginiu ir visuomenės sveikatos užtikrinimo požiūriais, nes, išplėtus nuotekų tinklus, bus surenkama ir iki nustatytų užterštumo rodiklių išvalomos susidaranti būtinos nuotekos, taip sumažinant paviršinių vandenų taršą, pagerinant visuomenės gerovės sąlygas bei bendrą aplinkos būklę. Atsisakius nuotekų išgriebimo/sukaupimo talpyklų, bus sumažinta gruntinio vandens tarša. Esamą nuotekų sistemą Rumšiškėse, Žiežmariuose sudaro: nuotekų surinkimo tinklai, nuotekų siurblinės, ir nuotekų valyklos, Stasiūnuose ir Gudienoje – nuotekų surinkimo tinklai ir nuotekų siurblinės. Iš 38 Kaišiadorių rajono savivaldybės gyvenviečių, kuriose yra centralizuotas vandentiekis, tik 12-oje gyvenviečių yra centralizuotos nuotekų surinkimo sistemos. Be jau minėtų gyvenviečių, nuotekų sistema naudojasi Kruonio ir Žaslių miestelių, Paparčių, Pakertų, kiemelių, Dovainonių, Antakalnio gyvenviečių gyventojai. Kiti savivaldybės gyventojai nuotekas surenka nuotekų rezervuaruose arba išgriebimo duobėse ir tvarko individualiai. 2004 m. nuotekų išvalyta 842 tūkst. kub. m, 2013 m.-1531 tūkst. kub. m⁹⁴. LEADER lėšomis Antakalnio kaime sutvarkytos nuotekų ir geriamo vandens sistemos.

Nuotekų išvalymo laipsnis visose valyklose tiek anksčiau, tiek ir dabar siekia 97 - 99 %. Pagrindiniai nuotekų priimtuvai yra Lomenos ir Strėvos upės. Į jas nuotekos patenka iš Kaišiadorių ir Žiežmarių valymo įrenginių. Abi upės teršiamos azotinėmis medžiagomis. Lyginant upių būklę dabar ir prieš 10 metų, ji tikrai žymiai pagerėjo. Daug mažesnis ir azoto kiekis. Žiežmarių valymo įrenginiai azoto ir fosforo nevalo, bet juose greitai metu numatoma rekonstrukcija⁹⁵.

Nuo 2010 m sutvarkytas dumblo ūkis: Žiežmariuose ir Rumšiškėse įrengtos dumblo sausavimo sistemos.

Elektros energijos tiekimą savivaldybėje užtikrina AB „LESTO“. O pagrindinis centralizuotos šilumos tiekėjas yra UAB „Kaišiadorių šiluma“. Alternatyvūs energijos gamybos šaltiniai naudojami gana mažai. Saulės energiją naudoja privačios namų valdos bei keletas elektros energijos pardavėjų, keletas ūkininkų. Ūkių bei verslų veikloje saulės, geoterminė, vėjo energija naudojama gana ribotai. Lietuvos klimatas saulės energetikos plėtojimui nėra itin palankus, tačiau namų ūkiuose ši energetika turi nemažai potencialo. Nacionalinėje AEI strategijoje numatyta elektros gamyba iš saulės energijos yra kuklesnė nei iš kitų šaltinių ir siekia galios padidinimą iki 10 MW iki 2020 m.

Kaišiadorių rajone yra trys hidroenergetikos gamybos įrenginiai – Kruonio hidroakumuliacinė elektrinė, Bačkonių ir Bijautonių hidroelektrinė.

⁹² Kaišiadorių r. savivaldybė. http://www.kaisiadorys.lt/go.php/lit/Specialieji_planai/254

⁹³ AB „Kaišiadorių vandenys“. http://www.kaisiadoriuvandenys.lt/lt/vandens_kokybe/informacija_vartotojams.html

⁹⁴ AB „Kaišiadorių vandenys“. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁹⁵ AB „Kaišiadorių vandenys“. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

Šalyje vis labiau populiarėjantis biokuras tampa nauju pajamų šaltiniu Lietuvos ūkininkams. Kaišiadorių r. Kaišiadorių paukštynas savo paukštynuose Darsūniškyje, Kaišiadoryse ir Kalniškėse kūrena šiaudais, kuriuos superka iš ūkininkų. Be paukštyno dar du ūkiai naudoja šį biokurą šildymui ir šiaudų džiovinimui. Šis energijos šaltinis nėra rajone maksimaliai išnaudojamas (R10, R15).

Geoterminę energiją rajone daugiau įsisavina individualus vartotojas. Be minėtų alternatyvių šaltinių yra veikiančios 3 vėjo jėgainės.

Apibendrinant gamtos išteklius galima įvardyti:

1. Kaišiadorių rajonas turi potencialą turizmo plėtrai apjungiant istorinius ir kultūros paveldo objektus kartu su gamtos ištekliais. Rekreacinės miškų zonos puikiai įrengtos, jas tereikia palaikyti ir plėtoti. Rekreacinės vietos prie vandens telkinių yra labai ribotos, jų yra mažai, nei gyventojų, nei atvažiuojančių poreikiai nėra pilnai tenkinami (R12). Siekiant gerinti gyvenimo kokybę kaime, šiai sričiai turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys. Labai svarbu dviračių takų įrengimas, kad poilsio vietos gamtoje būtų lengvai pasiekiamos (R11).
2. Žemės našumas, lyginant Lietuvos mastu, yra vidutinis. Ūkininkavimas reikalauja papildomų išteklių. Vyrauja smulkūs, suskaidyti ūkiai. Tendencingai plėtojama gyvulininkystė. Rajone nėra ūkininkų, perdirbančių produktus. Ūkininkai tiekia žaliavą perdirbėjams. Alternatyvių energijos šaltinių naudojimas žemės ūkyje galėtų būti vienas iš būdų siekiant ekonomijos ūkiuose (R15).
3. Vandens kokybės gerinimas yra Kaišiadorių rajono savivaldybės bei UAB „Kaišiadorių vandenys“ tiesioginė funkcija ir prioritetas. Įgyvendinus projektą „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Kaišiadorių rajone“ situacija turėtų pagerėti iš esmės (R7).

3. VVG teritorijos SSGG		
3.1.	Stiprybės	Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.1.1.	Patogi geografinė padėtis – šalia didieji Lietuvos miestai Vilnius ir Kaunas, gera susisiekimo infrastruktūra verslo, logistikos ir turizmo plėtrai.	R1, R2
3.1.2.	Kaimo vietovėse yra aktyvių darbingų gyventojų pasirengusių teikti komunalines, aplinkos priežiūros, buitines, priežiūros	R3, R5

	paslaugas vietos gyventojams, gausu tautinį paveldą puoselėjančių amatininkų	
3.1.3.	Didelis kaimo bendruomenių skaičius, tolygus jų pasiskirstymas rajone, sviri kaimo bendruomenių narių patirtis projektų administravimo, bendruomeniškumo ugdymo srityse.	R4, R20
3.1.4.	Sėkmingai įsisavinus paramos lėšas LEADER iniciatyvoms įgyvendinti, daugelyje vietovių sukurta tinkama infrastruktūra kokybiškesniam kaimo žmonių gyvenimui plėtoti, sudarytos prielaidos kurtis iš miestų atvykstančioms jaunoms šeimoms.	R6, R7
3.1.5.	Kaimo vietovėse pakankamas potencialas plėtoti gyvulininkystę, daržininkystę, bioenergetiką, kaimo verslus, ekologinį ūkininkavimą, gaminti išskirtinius produktus ir taikyti kitus draugiškus ūkininkavimo metodus.	R9, R10
3.1.6.	Gausu tradicija tapusių kultūrinių ir sportinių renginių, esami išskirtiniai gamtiniai, kultūros išteklių tinkami turizmo plėtrai.	R8, R11
3.1.7.	Mažas bedarbių skaičius.	R17
3.1.8.	Sukurta bazinė socialinių paslaugų sistema, mažas socialinės rizikos šeimų skaičius	R19
3.2.	Silpnybės	Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.2.1.	Dėl natūralios kaimo gyventojų kaitos, intensyvių migracijos, ypač jaunimo, srautų, bloga demografinė situacija, trūksta žmogiškųjų išteklių verslo plėtojimui.	R16, R21
3.2.2.	Turizmo infrastruktūra neišbaigta, neunikali, menkai derinama su kitų vietos paslaugų teikimu, nepakankamai panaudojami/pritaikomi gausūs gamtos ir kultūros paveldo išteklių, nepritaikyta vartotojų poreikiams, norintiems gauti pilną aktyvaus ir sveikatingumo turizmo paslaugų paketą.	R12, R18
3.2.3.	Rajone yra atokesnių vietovių, kuriose dėl prasto susisiekimo, vandens ir nuotekų infrastruktūros, ikimokyklinių ir mokyklinio ugdymo įstaigų nebuvimo nepatrauklu gyventi. Daugelis gyvenviečių stokoja laisvalaikio zonų, plačiajuostis interneto ryšys neaprepia visų kaimo vietovių.	R13, R22
3.2.4.	Individualios vietos gyventojų teikiamos paslaugos nėra viešinamos, apjungiamos, joms netaikomos rinkodaros priemonės, trūksta paslaugų šeimoms ir ikimokyklinio bei mokyklinio amžiaus vaikams.	R14, R23
3.2.5.	Silpna naujai įsikūrusių bendruomeninių organizacijų materialinė bazė.	R24
3.2.6.	Per lėtai formuojami bendradarbiavimo ryšiai tarp bendruomenių, vietos ūkininkų, verslininkų, atskirų kaimo vietovių. Nesukurti tiesioginiai ryšiai, tarp gamintojų (ypač mažų ūkių) ir vartotojų, tarp miesto ir kaimo nėra jiems reikalingos infrastruktūros.	R25, R26
3.2.7.	Menkai panaudojami alternatyvūs energijos šaltiniai.	R15
3.2.8.	Daug socialiai pažeidžiamų gyventojų: skurstančių, turinčių priklausomybių, psichologinių asmenybės problemų, senyvo amžiaus.	R27
3.3.	Galimybės	

3.3.1.	Augantis savivaldybės centro gyventojų skaičius atvers galimybes įvairių paslaugų savivaldybės centro gyventojams, plėtrai.
3.3.2.	Gerėjantis visuomenės požiūris į kaimiškas teritorijas ir jose gaminamus produktus ir teikiamas paslaugas, atvers papildomas galimybes mažiesiems ūkiams, verslininkams, pasinaudojant moderniomis technologijomis, kurti tiesioginius ryšius tarp vartotojų ir gamintojų ir taip gauti didesnes pajamas.
3.3.3.	Savivaldybės teritoriją kertanti šalies susisiekimo infrastruktūra, augantis jos apkrovimas sudarys galimybes didinti norinčių pramogauti, apsistoti didžiųjų miestų gyventojų ir keliautojų srautus.
3.3.4.	Žemės ūkio ir kaimo plėtros 2014-2020 m. skirtas finansavimas padės gerinti žemdirbių ir kaimo gyventojų veiklos sąlygas, sudarys galimybes pritraukti kitas materialines ir užsienio investicijas.
3.3.5.	Informacinės technologijos (mobilios aplikacijos ir kt.) sudarys prielaidas diegti inovatyvias rinkodaros priemones ir taip didins VVG teritorijoje veikiančių kaimo bendruomenių, verslininkų, ūkininkų ir kt. subjektų teikiamų paslaugų ir gaminamų produktų prieinamumą.
3.3.6.	Augantis poreikis švariai ir sveikai aplinkai, brangstantys tradiciniai energetiniai ištekliai ir skatinama alternatyvių energijos šaltinių paieška sudarys prielaidas kurti kitus efektyvius energijos šaltinius.
3.4.	Grėsmės
3.4.1.	Savivaldybės administracijos menkas pasitikėjimas vietos gamintojais ir paslaugų teikėjais stabdys privačių turizmo objektų plėtrą ir prieinamumą turistams, kaimo bendruomenės negalės naudotis ir tvarkytis apleistose teritorijose.
3.4.2.	Lyderių neugdymas, esamų lyderių nemotyvavimas, lems tai, kad nebus pritrauktos investicijos, ypač į atokesnes vietas, nepagerinta jose gyvenimo kokybė, nesudarytos galimybės kurtis naujoms darbo vietoms.
3.4.3.	Nepalanki valstybės mokesčių politika, sunkumai verslo pradžioje, nepasitikėjimas valstybinėmis verslą administruojančiomis institucijomis, neskatinas kurti darbo vietas ir plėtoti verslą.
3.4.4.	Neskatinti dirbti šalies socialinė politika lems kvalifikuotos ir motyvuotos darbo jėgos trūkumą ir tai stabdys verslo plėtrą.
3.4.5.	Šalia esantys konkurencingi didieji Lietuvos miestai jiems toliau augant ir toliau trauks darbo jėgą.
3.4.6.	Dėl nepakankamų tiesioginių užsienio ir materialinių investicijų ir toliau mažės teritorijos konkurencingumas.

4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka

Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)	Sąsaja su KPP 2014–2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais	Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų
4.1.	Igyvendinti inovacinius socialinių problemų sprendimo būdus, projektus skirtus teikti paslaugas jaunoms šeimoms, ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikams, skatinant socialinio verslo iniciatyvas įveiklinti kaimuose esamas patalpas.	3.1.4., 3.1.6., 3.1.2., 3.2.8., 3.3.1., 3.4.1., 3.4.3. 3.4.4., 3.2.1., 3.2.3., 3.2.4.	Nr.18, Nr.8, Nr.9, Nr.19	Taip
4.2.	Mažinti socialinę atskirtį, remiant socialiai pažeidžiamų žmonių aktyvaus įtraukimo veiklas.	3.1.6., 3.1.7., 3.1.8., 3.2.1., 3.2.8.	Nr.9, Nr.18, Nr.8	Taip
4.3.	Didinti kaimo vietovių gyvybingumą, remiant vietos gyventojų poreikius atitinkančius infrastruktūros projektus.	3.1.7., 3.2.1., 3.2.3., 3.2.8.	Nr.19, Nr.22	Taip
4.4.	Skatinti esamų kultūros ir kitų reikšmingų paveldo objektų panaudojimą bendruomenių kultūrinėms, socialinėms, ekonominėms veikloms.	3.1.2., 3.1.6., 3.1.3., 3.2.3., 3.4.1.	Nr.19, Nr.16, Nr.18	Taip
4.5.	Skatinti verslumą ir užimtumą, sudarant galimybes kaimo bendruomenėms ir jų nariams organizuoti komunalinių paslaugų verslus, kurti alternatyvios energijos šaltinius, populiarinti esamas ir kurti naujas vietas paslaugas ir produktus, vykdyti edukacines programas.	3.1.2., 3.1.4., 3.1.5., 3.1.7., 3.1.3., 3.2.1., 3.2.5., 3.3.1., 3.3.2., 3.4.1., 3.4.3.	Nr.18, Nr.9	Taip
4.6.	Skatinti paslaugų turistams asortimento plėtrą ir gilinimą, jų populiarinimą, turizmo infrastruktūros pritaikymą vartotojų poreikiams (aktyviam ir sveikatingumo turizmui) ypač kaimo vietovėse pasižyminčiose turtingais kraštovaizdžiais, kultūros, istorijos ir religijos objektais.	3.1.1., 3.1.6., 3.2.2., 3.3.1., 3.3.3., 3.4.1., 3.4.3., 3.4.5.	Nr.8, Nr.10, Nr.16	Taip
4.7.	Skatinti jaunų gyventojų įsikūrimą kaimo vietovėse, remiant jų verslumo iniciatyvas.	3.1.1., 3.1.4., 3.2.1., 3.4.3., 3.4.4.	Nr.8	Taip

4.8.	Skatinti kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimą, remiant tiek bendruomenių, tiek vietos valdžios, tiek vietos verslininkų, ūkininkų tiek tradicinių amatininkų įsitraukimą į vietos ekonomikos veiklas.	3.1.2., 3.1.7., 3.1.3., 3.2.4., 3.2.5., 3.2.6., 3.3.2.	Nr.11, Nr.18, Nr.8	Taip
4.9.	Skatinti verslumo žinių sklaidą ir įgūdžių formavimą.	3.2.4., 3.2.5., 3.2.1., 3.4.2.	Nr.21	Taip
4.10.	Skatinti alternatyvių energijos šaltinių panaudojimą energijos gamybai.	3.1.5., 3.2.7., 3.3.6.	Nr.14	Taip
4.11.	Remti interneto ryšio gerinimo iniciatyvas.	3.2.3., 3.3.5.	Nr.22	NE Tenkinamas iš kito finansavimo šaltinio – Europos regioninio plėtros fondo (ERPF)

II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys:		Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais
5.1.1.	I prioritetas: Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą		4.1., 4.2., 4.3., 4.4., 4.5., 4.6., 4.7., 4.8.
		Kodai:	
5.1.1.1.	Priemonė: „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“	LEADER-19.2-SAVA-1	4.1., 4.2., 4.3., 4.8.
5.1.1.2.	Priemonė: „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“	LEADER-19.2-SAVA-2	4.1., 4.2., 4.3., 4.8.
5.1.1.3.	Priemonė: Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra	LEADER-19.2-SAVA-5	4.2., 4.3., 4.6.
5.1.1.4.	Priemonė: Kaimų atnaujinimas	LEADER-19.2-7	4.4., 4.5.
5.1.1.4.1.	- <i>veiklos sritis: parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą</i>	LEADER-19.2-7.2	4.4.
5.1.1.4.2.	- <i>veiklos sritis: parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį</i>	LEADER-19.2-7.6	4.5.
5.1.1.5.	Priemonė: Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas	LEADER-19.2-SAVA-6	4.2., 4.6., 4.7.
5.1.2.	II prioritetas: Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą		4.3., 4.6., 4.7., 4.8., 4.9., 4.10.
		Kodai:	
5.1.2.1.	Priemonė: Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra	LEADER-19.2-SAVA-7	4.7., 4.8.
5.1.2.2.	Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra	LEADER-19.2-6	4.6., 4.8
5.1.2.2.1.	- <i>veiklos sritis: parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti</i>	LEADER-19.2-6.4	4.6., 4.8
5.1.2.3.	Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas	LEADER-19.2-SAVA-8	4.6., 4.9.
5.1.2.4.	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti	LEADER-19.2-SAVA-9	4.3., 4.6., 4.9., 4.10.

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis									
VPS turinys	ESIF teminiai tikslai								
	1	10	3	3	5-6	4	8	9	2
	EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys								
	1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C
I VPS prioritetas: Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą									
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra								×	
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“								×	
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra								×	
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas								×	
VPS priemonė ir jos veiklos sritis (kai numatytos veiklos sritys): Kaimų atnaujinimas									
- veiklos sritis: parama investicijoms į visų rūšių mažos apimtys infrastruktūrą								×	
- veiklos sritis: parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį								×	
II VPS prioritetas: Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą									
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra							×		
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas				×					
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti	×								
VPS priemonė ir jos veiklos sritis (kai numatytos veiklos sritys): Ūkio ir verslo plėtra									
- veiklos sritis: parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti							×		

7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS

Strateginio dokumento pavadinimas	VPS sąsajos pagrindimas									
<p>7.1. VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas</p>	<p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės</p> <table border="1" data-bbox="797 453 2078 564"> <tr> <td align="center" colspan="3"> NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1 Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2 </td> </tr> </table> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės</p> <table border="1" data-bbox="797 676 2078 863"> <tr> <td align="center"> Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-7 </td> <td align="center"> Ūkio ir verslo plėtra LEADER-19.2-6 </td> <td align="center"> Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9 </td> </tr> </table> <p><u>papildo Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginio plano:</u></p> <p>1 prioritutinės srities „Konkurencingumo didinimas ir ekonomikos augimo skatinimas“ 1.1. Tikslas „Sudaryti palankias sąlygas verslo plėtrai“ 1.1.1. Uždavinio „Gerinti investavimo ir verslo sąlygas savivaldybėje“ Priemonės: 1.1.1.3. „Optimizuoti verslo rėmimo sistemą“; 1.1.1.6. „Formuoti patrauklios verslui savivaldybės įvaizdį“; 1.1.1.7. „Ugdyti Kaišiadorių rajono savivaldybės žmonių verslumą, teikti konsultacijas verslo kūrimo, įteisinimo, paramos ir kitais klausimais“.</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės</p> <table border="1" data-bbox="797 1342 2078 1490"> <tr> <td align="center"> Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5 </td> <td align="center"> Kaimų atnaujinimas LEADER-19.2-7 </td> <td align="center"> Bendruomeniškumo ugdyimas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas LEADER-19.2-SAVA-6 </td> </tr> </table>	NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1 Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2			Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-7	Ūkio ir verslo plėtra LEADER-19.2-6	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9	Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5	Kaimų atnaujinimas LEADER-19.2-7	Bendruomeniškumo ugdyimas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas LEADER-19.2-SAVA-6
NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1 Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2										
Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-7	Ūkio ir verslo plėtra LEADER-19.2-6	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9								
Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5	Kaimų atnaujinimas LEADER-19.2-7	Bendruomeniškumo ugdyimas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas LEADER-19.2-SAVA-6								

		<p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės</p> <table border="1" data-bbox="797 341 2096 491"> <tr> <td data-bbox="797 341 1173 491"> Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-7 </td> <td data-bbox="1173 341 2096 491"> Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9 </td> </tr> </table> <p><u>papildo Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginio plano:</u></p> <p>1 prioritetinės srities „Konkurencingumo didinimas ir ekonomikos augimo skatinimas“</p> <p>1.2. Tikslas „Didinti savivaldybės turistinį patrauklumą, skatinti turizmo paslaugų plėtrą“</p> <p>1.2.1. Uždavinio „Atnaujinti ir plėsti viešąjį turizmo infrastruktūrą“</p> <p>Priemonės: 1.2.1.1. „Rekreacijai ir turizmui pritaikyti savivaldybės gamtos ir kultūros paveldo objektus, vandens ir gamtos išteklius“; 1.2.1.2. „Ženklinti savivaldybės lankytinas vietas informaciniais stendais, įrengti nukreipiamuosius kelio ženklus į lankytinas vietas, žymėti turizmo maršrutus (trasas)“; 1.2.1.3. „Įrengti ir atnaujinti poilsia vietas, apžvalgos aikšteles, privažiuojamuosius kelius ir aikšteles prie turizmo objektų bei rekreacinių zonų“; 1.2.1.4. „Plėtoti ir atnaujinti sportinio, pramogų, vandens ir kitų rūšių turizmo objektus ir maršrutus“; 1.2.1.5. „Pritaikyti turizmui istorinius archeologinius, gamtos ir kitus draustinius bei parkus, įrengiant pažintinius takus“.</p> <p>1.2.2. Uždavinio „Skatinti turizmo paslaugų plėtrą“</p> <p>Priemonės: 1.2.2.1. „Skleisti informaciją apie savivaldybės turizmo produktus, išteklius, gamtos ir kultūros vertybes“; 1.2.2.2. „Gerinti turizmo sektoriaus paslaugų kokybę“; 1.2.2.3. „Skatinti turizmo produktų įvairovę, didinti turizmo produktų pasiūlą ir inovatyvumą“.</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės</p> <table border="1" data-bbox="797 1374 2096 1485"> <tr> <td data-bbox="797 1374 1205 1485"> Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5 </td> <td data-bbox="1205 1374 1659 1485"> Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į visų rūšių mažos</i> </td> <td data-bbox="1659 1374 2096 1485"> Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo </td> </tr> </table>	Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-7	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9	Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5	Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į visų rūšių mažos</i>	Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo
Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-7	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9						
Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5	Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į visų rūšių mažos</i>	Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo					

		<i>apimties infrastruktūrą</i> LEADER-19.2-7.2	puoselėjimas, jo reprezentavimas LEADER-19.2-SAVA-6
<p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės</p>			
Ūkio ir verslo plėtra LEADER-19.2-6	Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas LEADER-19.2-SAVA-8	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9	
<p><u>papildo Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginio plano:</u></p>			
<p>1 prioritutinės srities „Konkurencingumo didinimas ir ekonomikos augimo skatinimas“ 1.3. Tikslas „Didinti kaimo vietovių patrauklumą ir žemės ūkio veiklos konkurencingumą“ 1.3.1. Uždavinio „Kurti patrauklias gyvenimo ir žemės ūkio veiklos sąlygas kaimo vietovėse“ Priemonės: 1.3.1.1. „Teikti konsultacinę pagalbą NVO steigimui ir veiklos plėtrai“; 1.3.1.3. „Optimizuoti žemės ūkio subjektų rėmimo sistemą“; 1.3.1.4. „Skatinti ir remti žemės ūkio ir kitų verslo partnerių mokymo ir informavimo veiklą“; 1.3.1.5. „Organizuoti tradicinius žemės ūkio veiklą skatinančius renginius, konkursus ir šventes“; 1.3.1.7. „Modernizuoti viešuosius pastatus, bendruomeninę infrastruktūrą ir gyvenamąją aplinką kaimo vietovėse“; 1.3.1.8. „Teikti paramą sertifikuotų tautinio paveldo produktų gamintojams ir Žaslių tradicinių amatų centro veiklai“.</p>			
<p>I VPS prioriteto „ Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės</p>			
Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5	Kaimų atnaujinimas veiklos sritis parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą	Bendruomeniškumo ugdyimas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas LEADER-19.2-SAVA-6	

			LEADER-19.2-7.2					
<p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonė</p>								
<p>Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9</p>								
<p><u>papildo Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginio plano:</u></p>								
<p>2 prioritetinės srities „Visuomenės gyvenimo sąlygų ir paslaugų kokybės gerinimas“</p>								
<p>2.1. Tikslas „Tobulinti švietimo sistemą, didinti vaikų ir jaunimo užimtumą“</p>								
<p>2.1.1. Uždavinio „Užtikrinti gyventojams kokybiškas ir prieinamas švietimo paslaugas“</p>								
<p>Priemonė: 2.1.1.2. „Rekonstruoti ir atnaujinti ugdymo įstaigų pastatus, patalpas, inžinerines sistemas ir išorinės aplinkos infrastruktūrą“.</p>								
<p>2.1.2. Uždavinio „Didinti vaikų ir jaunimo užimtumą“</p>								
<p>Priemonės: 2.1.2.1. „Didinti jaunimo užimtumą: įkurti atvirą jaunimo centrą, įrengti atvirąsias erdves jaunimui“; 2.1.2.2. „Remti jaunimo organizacijų ir neformalių jaunimo grupių iniciatyvas ir projektus“; 2.1.2.4. „Sudaryti sąlygas vaikų laisvalaikio užimtumui“.</p>								
<p>I VPS prioriteto „ Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės</p>								
<table border="1"> <tr> <td data-bbox="792 1121 1451 1201"> <p>NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1</p> </td> <td data-bbox="1451 1121 2096 1201"> <p>Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="792 1201 1451 1345"> <p>Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2</p> </td> <td data-bbox="1451 1201 2096 1345"></td> </tr> </table>					<p>NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1</p>	<p>Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5</p>	<p>Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2</p>	
<p>NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1</p>	<p>Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5</p>							
<p>Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2</p>								
<p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonė</p>								

**Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti
LEADER-19.2-SAVA-9**

papildo Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginio plano:

2 prioritetinės srities „Visuomenės gyvenimo sąlygų ir paslaugų kokybės gerinimas“

2.2. Tikslas „Teikti kokybiškas ir prieinamas sveikatos priežiūros ir socialines paslaugas“

2.2.3. Uždavinio „Teikti gyventojų poreikius tenkinančias socialines paslaugas“

Priemonės: 2.2.3.1. „Užtikrinti pagalbos namuose paslaugas senyvo amžiaus asmenims ir asmenims su negalia“; 2.2.3.3. „Teikti socialinės priežiūros paslaugas socialinės rizikos šeimoms ir jose gyvenantiems vaikams“.

I VPS prioriteto „ Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės

<p>Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5</p>	<p>Kaimų atnaujinimas LEADER-19.2-7</p>	<p>Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas LEADER-19.2-SAVA-6</p>
--	--	---

papildo Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginio plano:

2 prioritetinės srities „Visuomenės gyvenimo sąlygų ir paslaugų kokybės gerinimas“

2.3. Tikslas „Sudaryti sąlygas kultūros ir sporto paslaugų plėtrai, skatinti gyventojų aktyvumą“

2.3.1. Uždavinio „Gerinti kultūrinės aplinkos ir paslaugų kokybę, prieinamumą“

Priemonės: 2.3.1.3. „Vykdėti viešųjų erdvių pritaikymą kultūros poreikiams“;

2.3.1.4. „Skatinti aktyvesnę savivaldybės meno kolektyvų, kultūros organizacijų, atskirų menininkų veiklą“; 2.3.1.6. „Saugoti, tvarkyti ir populiarinti Kaišiadorių rajono savivaldybės nekilnojamąjį kultūros paveldą“;

2.3.1.8. „Vykdėti informacijos apie kultūrą ir kultūros paslaugas sklaidą“.

2.3.2. Uždavinio „Modernizuoti ir plėsti sporto ir aktyvaus laisvalaikio infrastruktūrą, skatinti sporto plėtrą“

		<p>Priemonės: 2.3.2.1. „Modernizuoti ir plėsti sporto ir aktyvaus laisvalaikio objektų infrastruktūrą“; 2.3.2.2. „Plėsti sportinės veiklos pasirinkimo galimybes, skatinti gyventojų fizinį aktyvumą“.</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonė</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> <p>Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį</i> LEADER-19.2-7.6</p> </div> <p><u>papildo Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginio plano:</u></p> <p>3 prioritutinės srities „Darnus teritorijų ir infrastruktūros vystymas“ 3.4. Tikslas „Užtikrinti darnią teritorinę plėtrą ir kokybišką gyvenamąją aplinką“ 3.4.2. Uždavinio „Kurti saugią ir patogią gyvenamąją aplinką“ Priemonė: 3.4.2.5. „Sutvarkyti savivaldybės viešąsias erdves, parkus, skverus“.</p>
7.2.	VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	<p>Kaišiadorių rajono kaimo vietovių vietos plėtros 2015 – 2020 metų strategijos prioritetai ir priemonės siejasi su KAUNO REGIONO PLĖTROS PLANO IKI 2020 METŲ (patvirtintu Kauno regiono plėtros Tarybos 2010 m. gegužės mėn. 25 d. sprendimu Nr.1) prioritetais ir priemonėmis.</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonė</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> <p>NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1 Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2</p> </div> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonė</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> <p>Ūkio ir verslo plėtra LEADER-19.2-6</p> </div> <p><u>siejasi su Kauno regiono plėtros plano iki 2020 m.:</u></p> <p>I PRIORITETO. PAŽANGI EKONOMIKA</p>

		<p>1.2 Tikslas. SUDARYTI PALANKIAS SĄLYGAS SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO ĮMONIŲ PLĖTRAI</p> <p>1. .1 Uždavinio. Gerinti verslo aplinkos sąlygas, įgalinančias plėtotis smulkiam ir vidutiniam verslui bei didinti jo konkurencingumą.</p> <p>Priemone</p> <p>1.2.1.1. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programos įgyvendinimas ir periodinis jos atnaujinimas</p> <p>1.2.2 Uždavinio. Plėtoti kompleksinį verslo informacijos, mokymo ir konsultavimo paslaugas teikiančių centrų tinklą, didinti teikiamų paslaugų skaičių ir gerinti jų kokybę.</p> <p>Priemone</p> <p>1.2.2.2. Finansinės paramos smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams gerinimas ir jos prieinamumo didinimas</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės</p> <table border="1" data-bbox="797 820 2096 1007"> <tr> <td data-bbox="797 820 1205 1007"> Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5 </td> <td data-bbox="1205 820 1659 1007"> Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį</i> LEADER-19.2-7.6 </td> <td data-bbox="1659 820 2096 1007"> Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas LEADER-19.2-SAVA-6 </td> </tr> </table> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės</p> <table border="1" data-bbox="797 1118 2096 1270"> <tr> <td data-bbox="797 1118 1173 1270"> Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-7 </td> <td data-bbox="1173 1118 2096 1270"> Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9 </td> </tr> </table> <p><u>siejasi su Kauno regiono plėtros plano iki 2020 m.:</u></p> <p>I PRIORITETO. PAŽANGI EKONOMIKA</p> <p>1.4. Tikslas SIEKTI, KAD KAUNO REGIONAS TAPTŲ TARPTAUTINIO IR VIETINIO TURIZMO BEI ĮVAIRIAPUSIŠKŲ POILSIO PASLAUGŲ CENTRU.</p>	Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5	Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį</i> LEADER-19.2-7.6	Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas LEADER-19.2-SAVA-6	Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-7	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9
Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5	Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį</i> LEADER-19.2-7.6	Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas LEADER-19.2-SAVA-6					
Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-7	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9						

		<p>1.4.1 Uždavinio. Vystyti poilsio, pramogų, rekreacinio sporto ir turizmo paslaugų infrastruktūrą, užtikrinant teikiamų turizmo paslaugų visapusiškumą bei gerinant paslaugų kokybę.</p> <p style="text-align: center;">Priemonėmis</p> <p>1.4.1.1. Kultūros paveldo ir aplinkos objektų pritaikymas turizmui</p> <p>1.4.1.3. Vietinių, tradicinių amatų atgaivinimas ir vystymas bei panaudojimas turizmo plėtrai</p> <p>1.4.1. . Kultūrinio, piligriminio, sveikatos, dalykinio ir aktyvaus poilsio turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra</p> <p>1.4.2 Uždavinys. Diegti ir plėtoti turizmo informacinę sistemą ir aktyviai vykdyti rinkodarą.</p> <p style="text-align: center;">Priemonėmis</p> <p>1.4.2.1. Tematinių ir proginių renginių organizavimas</p> <p>1.4.2.2. Turizmo informacijos ir rinkodaros paslaugų kūrimas ir įgyvendinimas bei tyrimai</p> <p>1.4.2.3. Naujų turizmo paslaugų sukūrimas ir sklaida</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės</p> <table border="1" data-bbox="797 847 2112 999"> <tr> <td data-bbox="797 847 1294 999" style="text-align: center;"> Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5 </td> <td data-bbox="1294 847 2112 999" style="text-align: center;"> Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą</i> LEADER-19.2-7.2 </td> </tr> </table> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonė</p> <table border="1" data-bbox="797 1110 2112 1222"> <tr> <td data-bbox="797 1110 2112 1222" style="text-align: center;"> Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9 </td> </tr> </table> <p><u>siejasi su Kauno regiono plėtros plano iki 2020 m.:</u></p> <p>2. PRIORITETO. GYVENIMO KOKYBĖ</p> <p>2.2 Tikslas VYSTYTI SUBALANSUOTĄ MOKYMOSI SISTEMĄ</p> <p>.2.2 Uždavinio. Renovuoti ir modernizuoti švietimo, ugdymo įstaigas bei jų infrastruktūrą.</p> <p style="text-align: center;">Priemone</p> <p>2.2.2.3. Mokyklų stadionų bei sporto aikštynų renovacija</p>	Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5	Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą</i> LEADER-19.2-7.2	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9
Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5	Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą</i> LEADER-19.2-7.2				
Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9					

		<p>2.2.4 Uždavinio. Skatinti neformalaus švietimo iniciatyvas. Priemonės</p> <p>2.2.4.1. Neformaliojo švietimo įstaigų plėtra, apimanti esamų pastatų renovavimą ir naujų statybą, bei jų teikiamų paslaugų kokybės gerinimas.</p> <p>2.2.4.2. Jaunimo neformalaus mokymo, užimtumo centrų kūrimas, privačių neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimas</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės</p> <table border="1" data-bbox="797 608 2110 756"> <tr> <td data-bbox="797 608 1411 756"> <p>NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1</p> <p>Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2</p> </td> <td data-bbox="1411 608 2110 756"> <p>Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5</p> </td> </tr> </table> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonė</p> <table border="1" data-bbox="797 871 2110 979"> <tr> <td data-bbox="797 871 2110 979"> <p>Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9</p> </td> </tr> </table> <p><u>siejasi su Kauno regiono plėtros plano iki 2020 m.:</u></p> <p>2. PRIORITETO. GYVENIMO KOKYBĖ</p> <p>2.3 Tikslas. UŽTIKRINTI TEIKIAMŲ SOCIALINIŲ PASLAUGŲ PRIEINAMUMĄ.</p> <p>2.3.1 Uždavinio. Plėtoti socialines paslaugas, skirtas socialiai pažeidžiamų grupių asmenų integravimui į regiono socialinį ir ekonominį gyvenimą. Priemonėmis</p> <p>2.3.1.5. Neįgaliųjų socialinė integracija, taip pat apimanti reikiamos infrastruktūros modernizavimą ir sukūrimą</p> <p>2.3.1.8. Reabilitacijos ir socialinės adaptacijos socialinės rizikos grupių asmenims paslaugų plėtra</p> <p>2.3.1.9. Privačių iniciatyvų, nevyriausybinių organizacijų ir savanoriško darbo, skatinimas socialiai pažeidžiamų grupių asmenų integravimo srityje</p>	<p>NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1</p> <p>Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2</p>	<p>Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5</p>	<p>Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9</p>
<p>NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1</p> <p>Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2</p>	<p>Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5</p>				
<p>Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9</p>					

		<p>2.3.1.10. Socialinių paslaugų infrastruktūros, socialinių paslaugų teikimo namuose plėtra ir dienos centrų steigimas bei vystymas</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės</p> <table border="1" data-bbox="795 459 2112 608"> <tr> <td data-bbox="795 459 1294 608"> <p>Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5</p> </td> <td data-bbox="1294 459 2112 608"> <p>Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą</i> LEADER-19.2-7.2</p> </td> </tr> </table> <p><u>siejasi su Kauno regiono plėtros plano iki 2020 m.:</u></p> <p>2. PRIORITETO. GYVENIMO KOKYBĖ</p> <p>2.4 Tikslas. PLĖTOTI KAUNO APSKRITĮ KAIP VIENĄ IŠ EUROPOS SVEIKATOS REGIONŲ.</p> <p>2.4.1 Uždavinio. Plėtoti sveikatą stiprinančio Kauno regiono iniciatyvas.</p> <p>Priemonėmis</p> <p>2.4.1.2. Viešosios infrastruktūros, skirtos fiziniam aktyvumui vystymas, steigimas</p> <p>2.4.1.3. Gyventojų fizinio aktyvumo, bendruomenės sveikatinimo privačių ir viešųjų iniciatyvų skatinimas</p> <p>2.5 Tikslas. PLĖTOTI SOCIALINĘ INFRASTRUKTŪRĄ IR BENDRUOMENINES INICIATYVAS, SKIRTAS GYVENTOJŲ GYVENIMO KOKYBĖS IR GYVENAMOSIOS APLINKOS GERINIMUI.</p> <p>2.5.1 Uždavinio. Atnaujinti ir plėtoti gyvenamąją, kultūros ir sporto infrastruktūrą, gerinti paslaugų kokybę.</p> <p>Priemonėmis</p> <p>2.5.1.1. Viešosios kultūros infrastruktūros modernizavimas ir plėtra</p> <p>2.5.1.5. Visuomeninės infrastuktūros kompleksinis atnaujinimas ir plėtra</p> <p>2.5.2 Uždavinio. Remti bendruomenines iniciatyvas ir prevencines bei edukacines programas.</p> <p>Priemonėmis</p> <p>2.5.2.1. Bendruomenių namų kūrimas ir statyba</p>	<p>Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5</p>	<p>Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą</i> LEADER-19.2-7.2</p>
<p>Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5</p>	<p>Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą</i> LEADER-19.2-7.2</p>			

		<p>2.5.2.2. Naujų inovacinių vietos gyventojų bendruomenės iniciatyvų, nukreiptų į gyvenimo aplinkos ir kokybės gerinimą, skatinimas</p> <p>2.5.2.4. Bendruomenės saugumo iniciatyvų ir saugumo edukacinių programų skatinimas</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės</p> <table border="1" data-bbox="797 491 2110 568"> <tr> <td data-bbox="797 491 1447 568"> Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5 </td> <td data-bbox="1447 491 2110 568"> Kaimų atnaujinimas LEADER-19.2-7 </td> </tr> </table> <p><u>siejasi su Kauno regiono plėtros plano iki 2020 m.:</u></p> <p>2. PRIORITETO. GYVENIMO KOKYBĖ</p> <p>2.6 Tikslas. VISAPUSIŠKAI VYSTYTI IR MODERNIZUOTI KAIMO VIETOVES IR VERSLĄ KAIME</p> <p>2.6.1 Uždavinio. Stiprinti kaimo bendruomenes bei gerinti bendruomeninę infrastruktūrą.</p> <p>Priemonėmis</p> <p>2.6.1.1. Kaimo bendruomenių aktyvumo skatinimas ir telkimas plėtojant vietos partnerystę</p> <p>2.6.1.2. Kaimo infrastruktūros gerinimas ir plėtra</p> <p>2.6.1.4. Kultūros paveld išsaugojimas kaimo vietovėse</p> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės</p> <table border="1" data-bbox="797 1075 2096 1299"> <tr> <td data-bbox="797 1075 1093 1299"> Ūkio ir verslo plėtra LEADER-19.2-6 </td> <td data-bbox="1093 1075 1545 1299"> Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas LEADER-19.2-SAVA-8 </td> <td data-bbox="1545 1075 2096 1299"> Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9 </td> </tr> </table> <p><u>siejasi su Kauno regiono plėtros plano iki 2020 m.:</u></p> <p>2. PRIORITETO. GYVENIMO KOKYBĖ</p> <p>2.6 Tikslas. VISAPUSIŠKAI VYSTYTI IR MODERNIZUOTI KAIMO VIETOVES IR VERSLĄ KAIME</p>	Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5	Kaimų atnaujinimas LEADER-19.2-7	Ūkio ir verslo plėtra LEADER-19.2-6	Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas LEADER-19.2-SAVA-8	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9
Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-5	Kaimų atnaujinimas LEADER-19.2-7						
Ūkio ir verslo plėtra LEADER-19.2-6	Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas LEADER-19.2-SAVA-8	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti LEADER-19.2-SAVA-9					

		<p>2.6.2 Uždaviniu. Padidinti žemės ūkio produktų gamybos efektyvumą ir konkurencingumą, plėtoti ne žemės ūkio verslus ir žemės ūkiui alternatyvią ekonominę veiklą kaimo vietovėse. Priemonėmis</p> <p>2.6.2.1. Žemės ūkio gamybos struktūrų gyvybingumo didinimas, modernizavimas ir žemės ūkio gamybos ekologizavimas.</p> <p>2.6.2.2. Paslaugų verslų ir kitų ne žemės ūkio verslų plėtra kaimo vietovėse</p> <p>2.6.2.3. Produkcijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos plėtra ir panaudojimas, alternatyvios energetikos gamybos ir vartojimo skatinimas kaimo vietovėse</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonė</p> <table border="1" data-bbox="797 719 2112 831"> <tr> <td data-bbox="797 719 2112 831" style="text-align: center;"> <p>Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį</i> LEADER-19.2-7.6</p> </td> </tr> </table> <p><u>siejasi su Kauno regiono plėtros plano iki 2020 m.:</u></p> <p>3 PRIORITETO. ŽMOGAUS IR APLINKOS SANTARA</p> <p>3.1 Tikslas. SKATINTI DARNŲ IŠTEKLIŲ NAUDOJIMĄ, UŽTIKRINTI EKOSISEMŲ STABILUMĄ KAUNO REGIONE</p> <p>3.1.4 Uždaviniu. Užtikrinti efektyvią kraštovaizdžio apsaugą, didinti ekologinį teritorijų stabilumą.</p> <p>Priemonėmis</p> <p>3.1.4.3. Miestų, miestelių ir urbanizuotų teritorijų žaliųjų plotų inventorizacija, tvarkymas ir atkūrimas</p> <p>3.1.4.4. Gamtos ir kultūros (archeologinio, urbanistikos) paveldo objektų apsauga ir naudojimas</p> <p>Kaišiadorių rajono kaimo vietovių vietos plėtros 2015 – 2020 metų strategija Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje veikiančiai Regionų plėtros tarybai susipažinti pateikta Kaišiadorių rajono VVG 2015-09-10 raštu Nr.4.2-144 (priedas Nr. 9).Pateiktai VPS pastabų negavome.</p>	<p>Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį</i> LEADER-19.2-7.6</p>
<p>Kaimų atnaujinimas <i>veiklos sritis parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį</i> LEADER-19.2-7.6</p>			

7.3.	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	II VPS prioriteto „ Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą “ priemonės siejasi su ES Baltijos jūros regiono strategijos „Klestinčio regiono“ veiksmų plane išskirtomis tokiomis prioritetinėmis sritimis: 3) Įgyvendinti Smulkiojo verslo aktą, stiprinant mažąsias ir vidutines įmones ir efektyviau panaudojant žmogiškuosius išteklius; 4) Stiprinti tvarų žemės ūkį, miškininkystę, žuvininkystę.
7.4.	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS (taikoma, kai tokia VPS yra patvirtinta VVG teritorijoje)	Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje nėra patvirtintos žuvininkystės VVG VPS.

III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?

8.LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas

LEADER metodo principai

8.1.	Teritorinis principas:
8.1.1.	<p><i>principo laikymasis rengiant VPS:</i> Rengiant Kaišiadorių rajono VVG 2015-2020 metų VPS buvo laikomasi teritorinio principo ir atliekama teritorijos išteklių analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Identifikuojant ilgalaikiai vietos plėtrai svarbiausias problemas ir išteklius jai spręsti, buvo identifikuoti Kaišiadorių rajono kraštovaizdžio, gamtos ir kultūros paveldo bei turizmo sektoriaus, taip pat rajono kaimiškųjų teritorijų socialinės, ekonominės, kultūrinės bei švietimo situacijos ypatumai. Kaišiadorių rajono savivaldybės atitinkamos srities specialistų, VVG teritorijoje dirbančių visų seniūnų, Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centro bei Kaišiadorių muziejaus buvo prašyta pateikti informaciją apie visos VVG teritorijos išskirtinius bruožus, identitetą, saugomas teritorijas, kultūros paveldo objektus bei socialinę, ekonominę, kultūros ir švietimo situaciją. Taip pat prašoma įvertinti esamą infrastruktūrą, susijusią su šiais objektais, bei įvardinti galimybes, ją pritaikyti gyventojų poreikiams. ➤ Nustatant VVG teritorijos socialinių ryšių, bendros istorijos, išskirtinumo ir identiteto įtaką vietos bendruomenės bendram požiūriui į ilgalaikę Kaišiadorių rajono VVG teritorijos plėtrą, buvo organizuoti informaciniai-diskusiniai renginiai, kuriuose dalyvauti buvo sudarytos galimybės visos VVG teritorijos gyventojams ir kurių metu buvo aptartos galimos projektų idėjos ir jų nauda Kaišiadorių rajono VVG teritorijos plėtrai bei pritaikomumo galimybės vietos gyventojams bei atvykstantiems svečiams. ➤ Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje įregistruotos ir veiklą vykdo 33 kaimo bendruomenės, vienijančios apie 800 narių. Įgyvendindamos vietos plėtros 2008 – 2014 metų strategiją bendruomenės įgijo patirties, tapo brandesnės ir motyvuotos veikti. Bendruomenės susitelkusios bendriems tikslams 2014-2020 m. laikotarpiu. Bendruomenių nariai aktyviai dalyvavo susitikimuose, kuriant naujo laikotarpio strategiją, telkė savo vietovės gyventojus diskusijoms, identifikuojant problemas ir ieškant plėtros galimybių. Kalbant apie bendruomenių išsidėstymą teritoriniu aspektu – vietos bendruomenės tolygiai dengia visą Kaišiadorių rajono VVG teritoriją, tai ypač svarbu, siekiant įvertinti jos vystymosi situaciją, identifikuojant kiekvieno teritorinio vieneto problematiką bei siekiant užtikinti ilgalaikių vietos plėtrai svarbių problemų sprendimą ir vietos išteklių racionalų naudojimą.
8.1.2.	<p><i>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i> Įgyvendinant Kaišiadorių rajono VVG teritorijos VPS, bus laikomasi teritorinio principo, kuriuo bus siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Užtikrinti vietos išteklių tinkamą panaudojimą, vietos interesų grupių bendradarbiavimą ir veikimą kartu užtikrinant integruotą VVG teritorijos plėtrą: <ul style="list-style-type: none"> • Siekiant gerinti gyvenimo kokybę Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje, sudaryti prielaidas vietos ekonomikos gyvybingumui, turizmo plėtrai, inovacinių būdų ir metodų susidariusioms problemoms spręsti paieškai svarbus įvairių kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas, bendrai veiklai apjungiant turimas žinias, patirtį ir gebėjimus, žmogiškuosius, kultūrinius, gamtinius, infrastruktūrinius išteklius.

	<p>Bendradarbiavimą ne vienos bendruomenės ar seniūnijos ribose skatins priemonė „Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti“. Paramos gavėjais šioje priemonėje galės būti įvairūs vietos interesų grupių atstovai: viešieji ir privatūs juridiniai ir fiziniai asmenys: nevyriausybinė organizacija, bendruomeninė organizacija, kaimo bendruomenė, viešoji įstaiga, savivaldybės įstaiga, labai maža ar maža įmonė, ūkininkas, kitas fizinis asmuo.</p> <p>➤ Užtikrinti VVG teritorijos išskirtinumo ir specifinių pranašumų panaudojimą, kurio bus tiesiogiai siekiama, įgyvendinant VPS priemones:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas“, kurios tikslas ugdyti Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojų bendruomeniškumą, puoselėti Kaišiadorių krašto savitumą, jį reprezentuoti. Numatoma remti inovacines veiklas (teminės stovyklos, mugės ir pan.), leidybą, švietėjišką veiklą, skirtas bendruomeniškumo ugdymui, krašto savitumo, tradicijų, kultūrinių vertybių pristatymui; • „Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra“, kurios tikslas skatinti paslaugų turistams asortimento plėtrą ir gilinimą, jų populiarinimą, turizmo infrastruktūros pritaikymą vartotojų poreikiams. Turizmą kaime numatoma orientuoti į poilsio (atostogų) produktų kūrimą, susietą su kaimiška gyvensena ir galimybe užsiimti įvairia su tuo susijusia veikla. Turistus numatoma traukti natūraliais kraštovaizdžiais, švaria gamta ir ramybe, galimybe pažinti regiono tradicinę buitį, kultūrą. Numatoma remti turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimą ir plėtrą, ekoturizmą, aktyvų ir sveikatingumo turizmą; • „Kaimų atnaujinimas“ veiklos sritį „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“. Priemonės tikslas - gerinti gyvenimo kokybę kaimo vietovėse, kuriant prielaidas jų gyventojų gerovei didinti. Numatoma remti istorinę, architektūrinę ar kitokią kultūrinę vertę turinčių nekilnojamųjų kultūros, gamtos paveldo objektų, vietovių, parkų, skverų, želdynų, kitų kraštovaizdžio komponentų tvarkymo darbus, siekiant panaudoti minėtus objektus, turizmo, tautinio paveldo plėtrai, didinti kaimo vietovių patrauklumą. <p>➤ Užtikrinti VVG teritorijos didesnės pridėtinės vertės kūrimą, kurio bus tiesiogiai siekiama, įgyvendinant VPS priemones:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas“, kurios tikslas - sudaryti sąlygas mažų ūkių konkurencingumui didinti, didinant jų gaminamų žemės ūkio produktų pridėtinę vertę ir skatinant juos integruotis į maisto tiekimo grandinę. Bus siekiama gerinti mažų ūkių ekonominės veiklos rezultatus, ypatingą dėmesį, skiriant investicijoms, kuriomis skatinama didinti jų gaminamų produktų pridėtinę vertę ir sudaryti sąlygas lengviau integruotis į maisto tiekimo grandinę.
8.2.	„Iš apačios į viršų“ principas:
8.2.1.	<p><i>principo laikymasis rengiant VPS:</i></p> <p>Rengiant Kaišiadorių rajono VVG VPS siekta kiek įmanoma didesnio vietos gyventojų įsitraukimo. Informacija apie būsimos strategijos rengimą gyventojams buvo teikiama jų gyvenamoje vietoje, analizuojant jiems aktualias problemas, identifikuojant poreikius ir ieškant jų patenkinimo galimybių.</p> <p>VVG nuosekliai dirbo, siekdama maksimalaus metodo „iš apačios į viršų“ veikimo:</p> <p>➤ atliekant VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę ir SSGG, organizuoti susitikimai – diskusijos su vietos bendruomenėmis ir jų lyderiais, vietos ūkininkais ir verslo atstovais. 2014 - 2015 m. buvo suorganizuotas 21 susitikimas. Identifikuojant konkrečios vietovės privalumus ir</p>

	<p>trūkumus, organizuotos fokus grupės su kaimo bendruomenių ir kitų įstaigų bei organizacijų atstovais, jaunimo ir verslo atstovais, seniūnais, VVG valdybos nariais, administracijos darbuotojais. Šių susitikimų metu taikytas „Žuvies griaučių“ metodas, kai sistemingai buvo identifikuojama konkrečios vietovės problematika, išsiaiškinamos galimos problemų priežastis ir nustatomos sritys, kurias galima tobulinti ir toliau vystyti ar atrasti naujas vietovės veiklos ir vystymosi kryptis;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ siekiant efektyvaus konkrečios vietovės poreikių identifikavimo ir prioritetų jiems suteikimo, organizuoti susitikimai su kaimo gyventojais mažuose teritoriniuose vienetuose – seniūnijose, didesnių seniūnijų teritorijoje susitikimai organizuoti dar lokaliau – vietos bendruomenėse. Bendradarbiaujant su Aleksandro Stulginskio universiteto mokslininkais buvo parengta kaimo gyventojų poreikių ir socialinės infrastruktūros anketa. Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje buvo išdalyta 420 vnt. anketų, sugrįžo 302 anketos. VVG teritorijos gyventojų poreikių tyrimo imtis yra reprezentatyvi, ji rodo tiriamo požymio galimų reikšmių generalinėje aibėje santykį. Tyrimo imtis tolygiai išskaidyta pagal rajono seniūnijas; ➤ taikant tokius metodus kaip diskusija, „žuvies griaučių“ diagrama, „minčių lietus“, buvo diskutuojama apie VPS prioritetus, priemones, veiklos sritis, VPS įgyvendinimo etapus. Bendruomenės savo iniciatyva rinkosi atskirai ir diskutavo apie galimus projektus, idėjas teikė VVG administracijai. Buvo sudaryta darbo grupė, joje dalyvavo skirtingų organizacijų atstovai, VVG administracijos ir vietos valdžios atstovai, verslininkai, Darbo grupės susitikimuose buvo diskutuojama apie galimybes panaudoti jau turimus rajono išteklius, ieškota teritorijos išskirtinumo, svarstyta apie partnerystės, kooperacijos galimybes; ➤ planuojant finansinius išteklius VPS įgyvendinti, atsižvelgta į potencialių vietos projektų vykdytojų pateiktus projektinius pasiūlymus ir idėjas, pagrindžiant būtinas projekto įgyvendinimo išlaidas. <p>Principo „iš apačios į viršų“ įgyvendinimo pagrindą sudaro vietovės problemų sprendimas kuo arčiau problemos atsiradimo vietos, tiesiogiai analizuojant jos priežastis bei pasekmes, įtraukiant gyventojus į problemos sprendimo procesą. Tinkamiausi metodai ištiriant gyventojų poreikius yra VVG išvykos į vietą, susitikimai su kaimo bendruomeninių organizacijų lyderiais.</p> <p>Siekiant, kad vietos gyventojai dalyvautų priimant sprendimus dėl VPS ir prioritetų, kuriais bus vadovaujama jų vietovėje, nustatyti gyventojų poreikiai ir prioritetai buvo pristatomi seniūnijose ir bendruomenėse, organizuojant pakartotinius susitikimus. Šių susitikimų metu diskutuota apie prioritetų ir pasirinktų VPS priemonių ir veiklos sričių atitikimą konkrečios teritorijos poreikiams.</p>
8.2.2.	<p><i>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i></p> <p>Principo „iš apačios į viršų“ bus laikomasi visuose Kaišiadorių rajono VVG teritorijos VPS įgyvendinimo etapuose: tiek rengiant kvietimų teikti VP dokumentaciją, tiek kviečiant teikti VP paraiškas, tiek tvirtinant VP, tiek pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus ir vykdant stebėseną, tiek vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Rengiant kvietimų teikti VP dokumentaciją, interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt bus skelbiami VP atrankos ir įgyvendinimo taisyklių projektai, kuriems savo pastabas ir pasiūlymus galės pateikti visi VVG teritorijos gyventojai. VVG valdybos posėdžiuose bus organizuojami pastabų ir pasiūlymų aptarimai, kviečiant į juos suinteresuotus VVG teritorijos gyventojus. Suderinus

	<p>VVG teritorijos ir visų suinteresuotųjų teritorijos gyventojų interesus, VVG valdyba tvirtins kvietimų teikti VP dokumentaciją.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kviečiant teikti VP paraiškas, kvietimų informacija taip pat bus viešinama interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt, pagal viešųjų pirkimų reikalavimus atrinktuose leidiniuose. Informacija apie paskelbtus kvietimus teikti VP paraiškas bus siunčiama Kaišiadorių rajono VVG teritorijos seniūnijoms, kaimo bendruomenėms, NVO, atskirų VVG teritorijos gyventojų grupių interesams atstovaujantioms organizacijoms. Bus stengiamasi aktyvinti VVG teritorijos lyderius savanoriškai teikti informaciją apie kvietimus teikti VP paraiškas. Savo ruožtu Kaišiadorių rajono VVG administracija teiks konsultacijas dėl reikalavimų pareiškėjams, teikiantiems VP paraiškas, taip pat dėl reikalavimų VP atrankai ir įgyvendinimui. ➤ Tvirtinant VP, principo „iš apačios į viršų“ įgyvendinimą užtikrins VVG valdyba, kuri tvirtins finansuotinus VP ir kurios sudėtis atitinka principo „iš apačios į viršų“ reikalavimus. Be to, informacija apie VVG valdybos posėdžius, kuriuose bus tvirtinami finansuoti VP, bus skelbiama interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt. Taip pat bus sudaryta galimybė minėtuose posėdžiuose stebėtojų teisėmis dalyvauti atskirų VVG teritorijos gyventojų grupių interesus atstovaujančių organizacijų atstovams. ➤ Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, kiekvienais metais bus pateikiama informacija interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt, facebooke http://www.facebook.com/pages/Kaisiadoriu-Vietos-Veiklos-Grupe/155818081128357 vietinėje spaudoje, organizuojami informaciniai renginiai bei dalinamasi informacija Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje vykšančių bendruomeninių organizacijų, kitų NVO, verslo, vietos valdžios organizuojamų renginių metu. VP vykdytojai bus įpareigojami viešinti VP įgyvendinimo rezultatus ir pristatyti jų indėlį į VPS įgyvendinimą. ➤ Vykdam VPS įgyvendinimo stebėseną ir siekiant atlikti VPS įgyvendinimo kokybinį vertinimą, pasitelkiant socialinių tinkų teikiamas galimybes, bus vykdomos bendruomeninių organizacijų, kitų NVO, pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios atstovų apklausos. VVG teritorijos gyventojams kasmet interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt, susitikimų/VPS įgyvendinimo aptarimų metu bus pristatomi VVG administracijos surinkti privalomi VPS įgyvendinimo stebėsenos duomenys ir rodikliai. Susitikimų/VPS įgyvendinimo aptarimų metu su tikslinėmis VVG teritorijos gyventojų grupėmis bus siekiama identifikuoti VPS įgyvendinimo problemas ir jeigu jos bus nustatytos, gauti siūlymus dėl problemų sprendimo. ➤ Vykdam VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas, kiekvienais metais su bendruomeninių organizacijų, kitų NVO, pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios atstovais bus aptariamas VPS numatytas VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiksmų planas, diskutuojama dėl numatytų aktyvinimo veiksmų turinio. VVG teritorijos gyventojai skatinami įsitraukti į aktyvinimo veiklų organizavimą ir įgyvendinimą pvz. teikti VP gerosios patirties pavyzdžius, teikti siūlymus dėl numatomų organizuoti aktyvinimo renginių pavadinimo, vietos ir laiko, dėl konkrečios gyventojų kompetencijų ugdymo tematikos, vietos, laiko, tikslinės klausytojų grupės ir pan.
8.3.	Partnerystės principas:
8.3.1.	<i>principo laikymasis rengiant VPS:</i> Kaišiadorių rajono VVG, rengdama VPS bei priimdama sprendimus dėl jos įgyvendinimo prioritetų, priemonių, veiklos sričių ir finansinio plano, laikėsi partnerystės principo.

	<p>Kaišiadorių rajono VVG yra atvira naujiems nariams, t. y. užtikrina lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią naujų narių priėmimo tvarką. Ji veikia partnerystės, grindžiamos trijų sektorių – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios, principu. Vietos veiklos grupei šiuo metu priklauso 46 nariai, atstovaujantys Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje veikiančius privačius juridinius ir fizinius asmenis, kaimo bendruomenes ir kitas nevyriausybinės organizacijas, vietos valdžios atstovus.</p> <p>Asociacija turi kompetentingą darbuotojų komandą ir 20 narių valdybą, kurios sudėtis visiškai atitinka VVG partnerystės keliamus reikalavimus: valdybą sudaro pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai, susibūrę bendriems tikslams pasiekti. Valdyboje pilietinei visuomenei atstovauja 45 proc. valdybos narių, verslui – 30 proc., vietos valdžiai – 25 proc.</p> <p>Rengiant VPS, aprašant jos priemones, veiklos sritis, planuojant įgyvendinimo etapus bei sudarant finansinį planą, reguliariai buvo organizuojami susitikimai su VVG valdybos nariais, gauti rezultatai aptariami visuotiniuose narių susirinkimuose.</p>
8.3.2.	<p><i>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i></p> <p>Įgyvendinant VPS, Kaišiadorių rajono VVG ir toliau veiks, laikydamasi partnerystės principo (atitinkama partnerystei keliamus reikalavimus). Partneriai t. y. bendruomeninių organizacijų, kitų NVO, pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios atstovai, siekdami VVG teritorijos vizijos ir jos siekiančių prioritetų įgyvendinimo, vadovaudamiesi nešališkumo, skaidrumo, atvirumo, viešų ir privačių interesų derinimo principais, atstovaus kaimo plėtros partnerius, rengiant ir tvirtinant VP atrankos ir įgyvendinimo taisykles, rengiant ir tvirtinant kvietimus teikti VP paraiškas, įgyvendinant partnerių aktyvinimo veiksmus, priimant sprendimus dėl VP finansavimo, stebint ir vertinant VPS įgyvendinimo eigą bei rezultatus. Su VPS įgyvendinimo tvarka, sprendimų dėl VP finansavimo priėmimo eiga ir rezultatais, VPS įgyvendinimo rezultatais bus supažindinami visi kaimo plėtros partneriai, skelbiant informaciją www.kaisiadorysvvg.lt, spaudoje, partnerių neformaliuose susitikimuose, taip sudarant jiems galimybę ir skatinant palaikyti „grižtamąjį ryšį“ ir suteikti žinių partnerių atstovams VVG valdyboje, VVG administracijai dėl VPS konkrečių priemonių įgyvendinimo.</p> <p>Partnerystės principo įgyvendinimo sustiprinimui, partneriai priėmė sprendimą remti kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimą, skirtą švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti. Šiai priemonei įgyvendinti numatoma skirti trečdalį VP finansavimui numatytų lėšų.</p>
8.4.	<p>Inovacijų principas:</p>
8.4.1.	<p><i>principo laikymasis rengiant VPS:</i></p> <p>Inovacijų ir plėtros procesai kaimo vietovėse yra sudėtingi - jie remiasi įvairių, vienas kitą papildančių veiksnių sąveika, kuriuos įgyvendina skirtingi veikėjai. Kalbant apie inovacijas, būtina pastebėti, kad ši sąvoka skirtingai suvokiama ir pritaikoma, atsizvelgiant į tai, kokioje plotmėje analizuojama. Rengiant Kaišiadorių rajono VVG teritorijos VPS, identifikuojant teritorijos problematiką, inventorizuojant turimus išteklius ir projektuojant ilgalaikę Kaišiadorių rajono VVG teritorijos perspektyvą, inovacijų principo buvo laikomasi, siekiant integruoto bendradarbiavimo, kuriant partnerystės principą atitinkančias bendradarbiavimo platformas: VVG ir kaimo bendruomenių, VVG ir jaunimo, VVG ir verslo atstovų, VVG ir savivaldos organizacijų ir strategijos rengimo eigoje apjungiant jas į bendrą tinklą. Rengiantis gyventojų poreikių tyrimui ir jį vykdant, VVG bendradarbiavimo su Mokslo ir studijų institucijomis. Identifikavus atskirų VVG teritorijos vietovių problematiką, ieškota galimybių verslo ir bendruomenių bendradarbiavimui, naujų problemų sprendinių paieškai. Rengiant Kaišiadorių rajono VVG teritorijos VPS, siekta inovacinio bendradarbiavimo ir bendravimo:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • ieškant modernių sprendimų teritorijos plėtrai organizuotos fokus grupės su kaimo bendruomenių ir kitų įstaigų bei organizacijų atstovais, jaunimo ir verslo atstovais, seniūnais, VVG valdybos nariais, administracijos darbuotojais, kurios buvo orientuotos į verslumo skatinimą, projektinių idėjų, susijusių su pajamų generavimu išgryninimą; • VVG atstovaujamos teritorijos gyventojai diskutavo ir priėmė sprendimą įgyvendinti savo turiniu ir tikslais inovacines priemones: „Socialinio verslo kūrimas ir plėtra“; „Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra“, „Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, kultūros, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti“. Šios veiklos orientuotos į pridėtinės vertės kūrimą, bendruomeninę ir socialinę veiklą vykdančių organizacijų verslumo ugdymą; • projektinės idėjos, pateiktos potencialių VP vykdytojų, orientuotos ieškoti inovacinių socialinių paslaugų, laisvalaikio ir gamybos organizavimo VVG teritorijoje sprendimų; inovacijų principo įgyvendinimo buvo siekiama, įgyvendinant ir bendradarbiavimo tiek tarptertorinio, tiek tarptautinio veiklas, dalyvaujant VVG tinkle ir taip tiriant kitose vietovėse esančias inovacijas, kurios galėtų būti taikomos Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje.
8.4.2.	<p><i>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i></p> <p>Įgyvendinant VPS, Kaišiadorių rajono VVG sieks diegti tarp savo atstovaujamos teritorijos gyventojų kuo daugiau įvairių bendradarbiavimo ir bendravimo formų, pasinaudojant žinių visuomenėje aktualiais tinklaveikos principais, naudojantis ne tik formalios, bet ir neformalios tinklaveikos teikiamomis galimybėmis. Didelis dėmesys bus skiriamas informacinių technologijų taikymui VVG valdyme, gyventojų aktyvinimo veiksmų įgyvendinime, pasitelkiamos socialinių tinklų teikiamos galimybės. Inovacijų principas bus įgyvendinimas organizuojant patirties mainus, dalyvaujant VVG tinkle, ugdant gyventojų kompetencijas, nes lektoriams bus keliamas reikalavimas kompetencijų ugdymo metu taikyti inovacines priemones. Potencialiems VP pareiškėjams ir VP vykdytojams bus sudarytos galimybės semtis tarptautinės inovacinės praktikos.</p> <p>Kaišiadorių rajono VVG, įgyvendinant VPS, didelį dėmesį skirs valdymo inovacijai – VPS įgyvendinimo stebėsenai, inovacinių projektų atrankai ir jų gerosios patirties sklaidai.</p> <p>➤ Siekiant paskatinti inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VP atrankos metu pagal VPS priemones „Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas“ teikiama pirmumas bus teikiamas tiems VP, kurių veiklose numatyta taikyti inovacinius sprendimus. Be to, atrenkant VP net pagal keturias VPS priemones pirmumas bus teikiamas VP, kuriuose numatytos investicijos, skirtos efektyviam išteklių panaudojimui, kas iš esmės atspindi inovacijų principo įgyvendinimą. Taip pat visų pirma numatoma remti tik tuos turizmo kaime projektus, kuriuose numatytos investicijos skirtos paslaugų turistams asortimento plėtrai ir gilinimui, jų populiarinimui. Reikia pažymėti, kad Kaišiadorių rajono VVG priėmė sprendimą savo turiniu ir tikslais inovacinėms priemonėms „Socialinio verslo kūrimas ir plėtra“; „Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra“, „Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, kultūros, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti“ skirti 66 proc. VP finansavimui numatytų lėšų; • Inovacinių VP įgyvendinimo metu VP vykdytojams numatoma teikti konsultacinę pagalbą, ugdyti jų gebėjimus visuose VP įgyvendinimo

	<p>etapuose. Visų pirma inovacinių VP įgyvendintojams bus suteikta galimybė semtis tarptautinės inovacinių projektų įgyvendinimo patirties. Bendradarbiaujant su užsienio partneriais, bus tarpininkaujama, kad VP vykdytojai galėtų išvykti į užsienį pažintiniams apsilankymams, stažuotėms ir praktikai ir/ar dalyvauti teminiuose seminaruose ir konferencijose;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inovacinių VP rezultatų sklaidos metu numatoma siekti, kad inovaciniai VP įgautų projekto-prototipo vaidmenį t. y. tokie projektai, jų valdymo modeliai galėtų būti įgyvendinami ir kitų pareiškėjų, ypač socialinio ir bendruomeninio verslo, bendradarbiavimo srityje. Numatoma inovacinius projektus pristatyti, kaip reprezentuojančius Kaišiadorių rajono VVG teritorijos VPS įgyvendinimą. Tokiu būdu šie projektai galėtų tapti pagrindu įgyvendinant tarpterritorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektus.
8.5.	Integruoto požiūrio principas:
8.5.1.	<p><i>principo laikymasis rengiant VPS:</i></p> <p>Integruoto požiūrio principas sprendžia ne atskirų sektorių problemas, o sudaro prielaidas rengti skirtingų sektorių plėtrą jungiančią VPS. Kaišiadorių rajono VVG teritorijos VPS yra integruoto pobūdžio, jungia ekonomikos, socialinio, kultūros ir aplinkos sektorių veiklas. Šių sektorių bendradarbiavimas leidžia surasti kokybiškai naujus sprendimus ir kuria naują pridėtinę bendros veiklos vertę.</p> <p>Šis „Leader“ principas yra neatsiejama teritorinio ir „iš apačios į viršų“ principų dalis. Kaip matyti iš kartu su VPS pateikiamais dokumentais, rengiant VPS buvo organizuotos fokus grupės su įvairių sektorių atstovais, vykdoma anketinė kaimo gyventojų apklausa. Siekiant ištirti atskirų socialinių, ekonominių, kultūros ir aplinkosauginių sektorių situaciją buvo apklausti skirtingų sektorių atstovai. VVG teritorijos socialinės, ekonominės kultūros, bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė sudarė prielaidas, laikantis integruoto požiūrio principo, parengti SSGG analizę ir nustatyti VVG teritorijos plėtros poreikius, kuriems prioritetai buvo suteikti, integruotai įvertinus skirtingų sektorių atstovų nuomonę. VVG teritorijos plėtros poreikiams tenkinti buvo pasirinktas VPS prioritetų ir juos įgyvendinančių priemonių paketas, jungiantis priemones: skirtas socialinei sričiai - socialinės atskirties ir skurdo mažinimui, gyvenimo kokybės gerinimui; ekonomikos sričiai – užimtumo didinimui. Kultūros ir aplinkosaugos sritys pasirinktos kaip horizontalios ir jų problemas numatyta spręsti, remiant socialinės ir ekonomikos srities VP, minėtų problemų sprendimą integruojant į VP tinkamumo sąlygas ir atrankos kriterijus. Siekiant integruotos Kaišiadorių rajono VVG teritorijos plėtros, kad VPS numatyti prioritetai ir priemonės ir juos įgyvendinantys VP būtų integruoti į visumą visos VVG teritorijos ir regionu atžvilgiu, didelis dėmesys skirtas Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginio plano analizei.</p>
8.5.2.	<p><i>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i></p> <p>Siekiant nuosekliai spręsti atskirų socialinių, ekonominių ir aplinkosaugos sektorių problemas, kvietimai bus skelbiami pirmiausiai I prioriteto, kurio įgyvendinimo priemonės skirtos socialinės atskirties ir skurdo mažinimui, gyvenimo kokybės gerinimui, o vėliau II prioriteto, kurio įgyvendinimo priemonės skirtos užimtumo didinimui, visoms priemonėms. Tokiu būdu visų pirma integruotai bus sprendžiamos socialinės atskirties ir skurdo mažinimo, gyvenimo kokybės gerinimo problemos, vėliau integruotai - užimtumo didinimo problemos. Socialinės atskirties ir skurdo mažinimo, gyvenimo kokybės gerinimo problemų sprendimas turėtų sudaryti prielaidas didinti Kaišiadorių rajono VVG teritorijos patrauklumą ir gerinti investicinę aplinką, taip kuriant prielaidas verslumo iniciatyvoms rasti. Aplinkosaugos sektorių problemos Kaišiadorių rajono VVG</p>

	<p>teritorijos VPS įgyvendinimo kontekste yra priskirtos horizontalioms problemoms ir bus sprendžiamos tiek įgyvendinant I, tiek II prioriteto priemones.</p> <p>Nepanaudotoms kvietimų metu lėšoms bus skelbiami papildomi kvietimai laikantis anksčiau išdėstyto susietumo ir nuoseklumo: pirmiausia I prioritetui, vėliau - II prioritetui, prieš tai aktyvinant VVG teritorijos gyventojus, įskaitant ir jų gebėjimų ugdymą pagal temas, atitinkančias pagal vieną ar kitą VPS prioritetą numatomas spręsti problemas, tenkinti VVG teritorijos ir gyventojų poreikius.</p> <p>Kvietimai logiškai išdėlioti laike, įvertinant VP atrankos ir įgyvendinimo taisyklių parengimo, derinimo bei tvirtinimo procedūroms reikalingus ir kvietimų vykdymo, VP administravimo, VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo terminus.</p> <p>Finansiniai ištekliai VPS įgyvendinimui suplanuoti, remiantis VPS keliamais reikalavimais - ne mažiau 75 proc. VP įgyvendinti numatytų lėšų skirti VP, kuriantiems darbo vietas ir/ar sudarantiems prielaidas darbo vietų kūrimui. Kadangi bus siekiama integruotai (tarpusavyje susietai ir nuosekliai) spręsti atskirų sektorių problemas, planuojama iki 2020 m. panaudoti ne mažiau kaip 70 proc. VP finansuoti numatytos paramos sumos.</p>
8.6.	Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas:
8.6.1.	<p><i>principo laikymasis rengiant VPS:</i></p> <p>Kaišiadorių rajono VVG - Vietos veiklos grupių tinklo (toliau - VVGT) narė nuo 2008-04-15. Aktyviai dalyvauja VVGT veikloje. Bendradarbiauja su kitomis Lietuvos ir užsienio VVG. Nuo 2012-2013 m. Kaišiadorių rajono VVG pirmininkė Janina Augustinavičienė pirmininkavo VVGT.</p> <p><u>Nuo 2011 metų Kaišiadorių rajono VVG:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • VVGT dalyvavo susirinkimuose, darbo grupėse, bendradarbiavimo ir patirties projektuose; • Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje vyko apkrito stalo susitikimas tarp ŽŪM VVG ir NMA (dalyvis); • Leader koordinacinės grupės posėdžiai (dalyvis); • Leader kasmetinė konferencijos (partneris kaip VVGT ir dalyvis kaip VVG); • Seminarai dėl viešųjų ir privačių interesų derinimo su VTEK (iniciatorius); • Seminarai dėl dokumentacijos archyvavimo (iniciatorius); • VVG konferencija „Penkeri metai kartu su LEADER metodu“ (iniciatorius); • VVGT susirinkimai Kaišiadorių r. VVG teritorijoje (iniciatorius); • Kauno apskrities VVG pasitarimai, susirinkimai (iniciatorius). <p>Bendradarbiavimo projektai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Vandens turizmo populiarinimas Elektrėnų, Kaišiadorių ir Širvintų savivaldybėse“ (iniciatorius); • „Jaunimas kviečia“ (partneris) • "Etnografinės knygos apie Elektrėnų ir Kaišiadorių kraštą išleidimas“ (partneris). <p><u>Kaišiadorių r. VVG sudariusi 4 bendradarbiavimo sutartis/ketinių bendradarbiauti protokolus dėl tarptautinių projektų su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vokietijos VVG -Mittlere Altmark VVG (partneris); • Vokietijos VVG – Donaumoos VVG (partneris); • Ispanijos VVG – Kastilijos VVG ir Leono VVG (iniciatorius); • Latvijos VVG – (Cesis VVG) (partneris).
8.6.2.	<p><i>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i></p> <p>Laikydamosi šio principo Kaišiadorių rajono VVG inicijuos bendradarbiavimo projektus su VVGT ir kitais Lietuvos bei užsienio partneriais.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dalyvaujant VVG tinkle Kaišiadorių rajono VVG inicijuos šiuos veiksmus: <ul style="list-style-type: none"> - Dėl vaizdo konsultacinių konferencijų VVG, VPS įgyvendinimo klausimais; - Dėl VVGT išvažiuojamųjų posėdžių apylankant tiek vietos, tiek užsienio partnerių projektus. ➤ Bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos VVG bei kitais partneriais Kaišiadorių rajono VVG inicijuos VVG teritorijas reprezentuojančius bendradarbiavimo projektus: <ul style="list-style-type: none"> - Projektai kai tikslinės grupės yra jaunimas; - Projektai kai tikslinės grupės yra verslios moterys; - Projektai susiję su krašto istorija, paveldu. ➤ Bendradarbiaujant su užsienio VVG Kaišiadorių rajono VVG inicijuos šiuos veiksmus: <ul style="list-style-type: none"> - Muziejų po atviru dangum bendradarbiavimą Europoje ir kitur (jau gauti pasiūlymai bendradarbiauti tarp 6 regionų: tai Vokietijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos ir Čekijos. Suderinus bendradarbiavimo temas, beliko susitikti su visais partneriais ir visa tai įtvirtinti raštu); - Kulinarinio paveldo, rankų darbo dirbinių rinkos plėtra; - Jaunimo stovyklos tradicinių švenčių ar papročių tematika.
8.7.	Vietos finansavimo ir valdymo principas:
8.7.1.	<p><i>principo laikymasis rengiant VPS:</i></p> <p>VPS rengimo metu bendruomeninės ir kitos nevyriausybinės organizacijos buvo skatinamos ieškoti naujų veiklų bei vietos iniciatyvų, kurios mažintų finansavimo paklausos ir pasiūlos neatitiktį, kurios generuotų pajamas ir užtikrintų veiklos tęstinumą bei plėtrą.</p> <p>Naujų iniciatyvų buvo ieškoma ir jos buvo skatinamos bei tariamasi dėl jų įgyvendinimo finansavimo, organizuojant mokymus, bendras diskusijas tiek visos Kaišiadorių rajono VVG teritorijos, tiek jos seniūnijų lygmeniu. 2015 04 17 vyko susitikimas su Kaišiadorių rajono savivaldybės atstovais, Meru, savivaldybės administracijos direktoriumi, atstovais iš investicijų, turto valdymo, žemės ūkio, socialinės paramos, paveldo skyriaus, jaunimo atstovais. Buvo aptariami Kaišiadorių rajono VVG įgyvendinti/įgyvendinami 2008-2014 metų projektai. Vyko diskusijos apie galimybes įgyvendinti siūlomus, planuojamus VP Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje 2015-2020 metų laikotarpiu (pagal seniūnijas). Buvo aptiriamos galimybės įgyvendinti VP, skirtus gamtos ir kultūros paveldo objektų tvarkybai ir pritaikymui gyventojų poreikiams, aplinkosaugai, apleistų pastatų pritaikymui gyventojų poreikiams, vandentiekio, kanalizacijos sutvarkymui, socialinių paslaugų plėtrai, jaunimo iniciatyvų įgyvendinimui, verslo plėtrai. Svarstytos savivaldybės prisidėjimo galimybės prie bendruomenių, VVG numatomų įgyvendinti projektų. 2015 05 07 vyko forumas – diskusija „Socialinis verslas ir jo galimybės“. Forumo metu buvo pristatyta socialinio verslo koncepcija.</p> <p>Kaišiadorių rajono VVG įgyvendino projektą „Kaišiadorių rajono VVG narių ir vietos projektų vykdytojų gebėjimų aktyvinimas“, kurio metu organizavo mokymus „Vietos projektų įgyvendinimo patirtys“, „Kaišiadorių rajono vietos veiklos grupės indėlis, kuriant rajono infrastruktūrą“, „Pokyčių reikšmė vietai, įgyvendinus 2008-2014 m.</p>

	<p>strategiją“, „2008-2014 m. Strategijos įgyvendinimas ekonominiu požiūriu“, „Bendruomeninės veiklos ypatumai“, „Projekto „Vietos plėtros 2008-2014 metų strategijos“ įgyvendinimo rezultatai“, „Vietos projektų įgyvendinimo aktualijos“, skirtus skatinti projektų iniciatorius ir ugdyti vietos bendruomenės pasitikėjimą jų idėjomis. Mokymų metu buvo siekiama užtikrinti projektų lyderių ir naudos gavėjų bendradarbiavimą projektuojant ateities veiklą. Siekiant kurti ir stiprinti ryšius tarp skirtingų vietos plėtros veikėjų, kad minėti ryšiai prisidėtų prie realių VVG teritorijos rezultatų kūrimo, organizuoti susitikimai – diskusijos, analizuojant ir vertinant VVG teritorijos plėtrą skirtingais požiūriais, derinant ilgalaikės plėtros strateginius sprendimus prie aktualių vietos poreikių tenkinimo. Susitikimai vyko 2014-2015 metais: buvo suorganizuotas 21 susitikimas, kuris vyko Antakalnyje, Dovainonyse, Rumšiškėse, Pravieniškėse, Morkūnuose, Žaslių geležinkelio stoties gyvenvietėje, Paparčiuose, Nemaitonyse, Darsūniškyje, Kruonyje, Pakertuose, Vilūnuose, Anglininkuose, Liutonyse, Zūbiškėse, Žasliuose, Gudienoje. Taip pat vyko 6 VPS aptarimo ir 3 VPS rengimo darbo grupės susitikimai. Šiuose susitikimuose dalyvavo 389 žmonės. To pasėkoje numatyta, kad VPS numatytas aktualių vietos poreikių tenkinimas papildys Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginio plano 3 prioritėtines sritis ir jų tikslus bei uždavinius įgyvendinsiančias 30 priemonių. Taip pat, tenkinant aktualius Kaišiadorių rajono VVG teritorijos vietos poreikius bus papildyti Kauno regiono plėtros plano iki 2020 m. 3 prioritetai ir jų tikslus ir uždavinius įgyvendinsiančios 30 priemonių.</p>
8.7.2.	<p><i>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i></p> <p>Vietos finansavimo mechanizmų paiešką ir kūrimą Kaišiadorių rajono VVG ketina vykdyti bendrai su Kaišiadorių rajono savivaldybe ir su potencialiais VP pareiškėjais. Kaišiadorių rajono VVG Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybai kasmet numato pristatyti kasmetinį VPS priemonių ir jų veiklos sričių finansavimo poreikį, jį aptarti ir ieškoti galimybių skirti finansavimą viešųjų projektų kofinansavimui.</p> <p>Vietos finansavimo mechanizmų paieškai ir kūrimui turėtų pasitarnauti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginio plane numatytos priemonės: 1.1.1.3. „Optimizuoti verslo rėmimo sistemą“, 1.3.1.3. „Optimizuoti žemės ūkio subjektų rėmimo sistemą; • Kauno regiono plėtros plane iki 2020 m. numatyta priemonė: 1.2.2.2. „Finansinės paramos smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams gerinimas ir jos prieinamumo didinimas“. <p>Ieškant galimybių suvienyti partnerių išteklius, Kaišiadorių rajono VVG skatins visų kaimo plėtros dalyvių bendradarbiavimą. Tikimasi aktyvaus verslo sektoriaus bendradarbiavimo su NVO, dalinantis žiniomis, patirtimi ir prisidedant tiek finansiniais ištekliais, tiek sudarant galimybes naudotis turima technine baze. Verslas bus skatinamas kuo aktyviau imtis socialinio verslo iniciatyvų.</p> <p>Prie galimybių suvienyti partnerių išteklius turėtų prisidėti VPS priemonė „Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti“. Priemonės įgyvendinimui numatoma skirti 29,4 proc. VP finansavimui numatytos paramos sumos. Visų pirma numatoma finansuoti tuos bendradarbiavimo projektus, kurie į bendras veiklas įtraukia kuo daugiau kaimo plėtros veikėjų bei, kai numatomos bendradarbiavimo su savivaldybe iniciatyvos. Ši priemonė turėtų sudaryti prielaidas Kaišiadorių rajono VVG teritorijos vietos ekonomikos gyvybingumui, turizmo plėtrai, inovacinių būdų ir metodų susidariusioms problemoms spręsti paieškai, bendrai veiklai apjungiant turimas žinias, patirtį ir gebėjimus, žmogiškuosius, kultūrinius, gamtinius, infrastruktūrinius išteklius. Rastūsi galybės suvienyti partnerių išteklius bendrai finansuojant, administruojant ir</p>

	<p>įgyvendinant projektus. Esant poreikiui, numatoma organizuoti mokymus/konsultacijas kompetencijų bei įgūdžių ugdymui bendradarbiavimo organizavimo, jo tinkamiausių formų, finansavimo šaltinių paieškos srityse.</p> <p>Bendram užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių sprendimui telkti Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojus turėtų numatomi organizuoti mokymai, diskusijos, kitos aktyvinimo veiklos kurių metu siekiama tiek mokymus, tiek diskusijas, aktyvinimo veiklas organizuoti taip, kad būtų sudarytos prielaidos naujų kontaktų užmezgimui, projektų idėjų generavimui ir bendradarbiavimo būdų paieškai, kad jos būtų įgyvendintos maksimaliai prisidedant prie užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių sprendimo.</p>
Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.8.	Jaunimas:
8.8.1.	<p><i>VVG veiksmi, susiję su prioriteto laikymusi rengiant VPS:</i></p> <p>Kaišiadorių rajono VVG valdymo organą sudaro 20 narių, jauni žmonės atstovauja VVG valdymo organe, vis daugiau jaunus žmones atstovaujančių jungiasi prie VVG veiklos tapdami asociacijos nariais.</p> <p>Vietos bendruomenių lygmeniu jauni žmonės įtraukiami siekiant įgyvendintų vietos projektų tęstinumo, motyvuojami imtis iniciatyvos ir idėjų įgyvendinimo.</p> <p>Kaišiadorių rajono VVG, siekdama į savo veiklą įtraukti jaunimą, įgyvendino teritorinį projektą „Jaunimas kviečia“ Projekto tikslas – suburti jaunus žmones imtis iniciatyvos didinti savo krašto populiarumą, skatinti lankomumą. Tikslui pasiekti buvo suorganizuotos jaunimo stovyklos, kuriose jaunimas įgyvendino idėjas, kaip skatinti gimtojo krašto lankomumą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • VPS rengimo metu ir VVG teritorijos situacijos analizės tyrime dalyvavo VVG administracijos darbuotojai: vienas jaunimo atstovas (tuo metu atliekantis praktiką) nuo 14 iki 29 m. (įskaitytinai) ir 3 asmenys nuo 30 m. iki 40 m. atstovai. • Vykdamas gyventojų poreikių tyrimą, asmenys iki 29 m. sudarė 19,09 proc. visų respondentų, o asmenys nuo 40 m. sudarė 67,27 proc. visų respondentų, o rengiant SSGG buvo atsižvelgiama į gyventojų poreikių tyrimo rezultatus, susijusius su jaunimo problemų sprendimo būdais bei jaunų žmonių situacijos analizės rezultatus. • Kaišiadorių rajono VVG VPS buvo apsvarstyta ir patvirtinta Kaišiadorių rajono VVG visuotiniame narių susirinkime 2015 06 30 kuriame dalyvavo 13,88 proc. jaunimo nuo 14 iki 29 m. ir 27,77 proc. asmenų nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus <p>Jaunų žmonių poreikių nustatymui ir poreikių prioritetų nustatymui lemiamą reikšmę turėjo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VVG susitikimuose dalyvavusių jaunų žmonių nuomonė bei siūlymai, į ką pirmiausiai reikėtų atkreipti dėmesį norint tolygiai spręsti rajono jaunų žmonių problemas. <p>VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys buvo nustatomos ir pasirenkamos, o taip ir pasirenkama įgyvendinimui reikalingos lėšos atsižvelgiant į rajono situacijos analizę jaunimo problemų sprendimo prizmę:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių pasirinkimui svarbią įtaką turėjo VVG gyventojų poreikių tyrimo rezultatai bei jaunimo atstovų susitikimų seniūnijose metu kelti probleminiai aspektai (darbo vietų trūkumas, ikimokyklinio ugdymo paslaugų trūkumas, jaunimo užimtumo paslaugų trūkumas); <p>VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonė „Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo</p>

	<p>reprezentavimas“ skirta jaunų žmonių įtraukimui į vykdomas veiklas bei poreikių tenkinimui. o priemonės „Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas“ atrankos kriterijai skirti jauniems asmenis ūkininkams iki 40 m. poreikių tenkinimui ir įgyvendinimui. Gautos idėjos buvo apibendrintos ir įtrauktos į formuojamą teritorijos plėtros strategiją ir jos prioritetus.</p>
8.8.2.	<p><i>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</i> Įgyvendinant VPS numatyta jaunimą įtraukti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizuojant VVG valdymo organo darbą – į VVG valdybą įtraukti jauni žmonės iki 40 metų amžiaus. Jie yra valdymo organo nariai. Tokiu būdu jiems sudaryta galimybė atstovauti jaunimą, priimant sprendimus ir įgyvendinant veiklas, priskirtas VVG valdymo organo funkcijoms; • Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas - VVG administracija su visų kvietimų sąlygomis ir dokumentacija supažindins jaunus žmones atskirai 14-29 ir 30-40 metų amžiau asmenis. Jauni žmonės bus įtraukiami į VP įgyvendinimo ir administravimo taisyklių, kvietimo sąlygų rengimą (jie bus supažindinami su minėtų dokumentų projektais, skatinami pateikti savo nuomonę, pasiūlymus bei pastabas. Taisyklių ir kvietimo sąlygų projektai bus skelbiami Kaišiadorių rajono VVG internetiniame puslapyje www.kaisiadorysvvg.lt ir persiunčiami el. paštu jaunimo atstovams, jų asocijuotoms struktūroms ir kitiems suinteresuotiems jauniems žmonėms). Kviečiant teikti VP paraiškas, jaunimas iki 29 metų ir jauni asmenys nuo 30 iki 40 metų bus skatinami savanoriauti, viešinant kvietimo sąlygas ir konsultuojant VVG teritorijos suinteresuotą jaunimą dėl VP paraiškų pateikimo. VVG administracija inicijuos ir skatins jaunimą organizuoti apskritojo stalo diskusijas su jaunimo tikslinėmis grupėmis, su švietimo įstaigomis, su kaimo bendruomenėmis, su savivaldybe, su verslo atstovais ir taip generuoti projektines idėjas, kurios atspindėtų įvairaus amžiaus: moksleivių nuo 14 metų, studentų, jaunų žmonių nuo 30 iki 40 metų ir kt. jaunimo grupių poreikius. Jaunimas bus skatinamas apjungti skirtingų kartų požiūrį į Kaišiadorių rajono VVG teritorijos jaunimo problemas ir jų sprendimo būdų radimą; • Atrenkant VP - Jaunimo dalyvavimas VVG valdymo organe, priimant sprendimus dėl VP finansavimo, užtikrins jaunimo interesų atstovavimą. Bus sudaryta galimybė jauniems VP pareiškėjams ir pareiškėjams įgyvendintiems jaunimui skirtus projektus pristatyti VP paraiškas projektų atrankos posėdžiuose. Prieš priimant sprendimą dėl VP finansavimo, bus sudaryta galimybė įvykdyti patikras numatomų projektų įgyvendinimo vietovėse. Jauni žmonės kaip priemonės tikslinė grupė numatoma įtraukti socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimo ir plėtros priemonėse. Numatoma, kad pirmumas atrenkant VP turėtų būti skiriamas tiems investiciniams VP, kurie numato įdarbinti jaunus žmones, ir ne pelno projektams, kurie numato jaunų žmonių įtraukti į projekto veiklas; • Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną - numatoma VPS įgyvendinimo rezultatų analizę atlikti, išskiriant jaunimo horizontalaus principo įgyvendinimą. T. y. šis principas bus integruotas į VPS įgyvendinimo stebėsenos sistemą. Bus vertinama kiek VP pateikė jauni žmonės, kiek jaunų žmonių įdarbinta, kiek jaunimo naudojasi pagerinta infrastruktūra, kiek jaunų žmonių išitraukė į socialinio ir bendruomeninio verslumo, bendradarbiavimo veiklas. Bus atliekami jaunų žmonių nuomonės apie VPS įgyvendinimą tyrimai. Į VPS įgyvendinimo eigos, metinių ataskaitų pristatymo ir aptarimo renginius bus kviečiami jaunimo atstovai. VPS įgyvendinimo rezultatai bus pristatomi Kaišiadorių rajono VVG internetiniame

	<p>puslapyje www.kaisiadorysvvg.lt, viešinami jaunimui skirtose leidiniuose ir/ar renginiuose, jų dažniausio susibūrimo vietose (mokyklose ir kt.);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vykdam VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas - jauniems žmonėms numatoma organizuoti gerosios praktikos patirties sklaidos mainus tiek vietos, tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu. Numatoma, taikant inovacinius, jaunimui adaptuotus mokymo instrumentus, suorganizuoti mokymus skirtus jaunimo verslumo, bendruomeniškumo, bendradarbiavimo įgūdžiams ugdyti, pilietiškumui skatinti. Numatoma atrinkti jaunimo ir/ar jaunimui skirtų projektų gerosios patirties pavyzdžius. Juos pristatyti ne tik Kaišiadorių rajono VVG internetiniame puslapyje www.kaisiadorysvvg.lt, bet ir nacionaliniu lygiu (internetiniame puslapyje http://www.leaderlietuva.lt ir kt.). Skatinti jaunimo atstovus savanoriauti, teikiant konsultacijas jauniems VP pareiškėjams ir vykdytojams. Bus siekiama VPS įgyvendinimo viešinimo, VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo renginius organizuoti maksimaliai derinant su jaunų žmonių užimtumo laiku, kad būtų sudarytos galimybės kuo didesniai jaunų žmonių skaičiui juose sudalyvauti.
8.9.	Kultūra:
8.9.1.	<p><i>VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi rengiant VPS:</i></p> <p>Siekiant nustatyti Kaišiadorių rajono VVG teritorijos kultūros išteklių plėtros poreikius buvo atliekama VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė, analizuojama Kaišiadorių rajono savivaldybės, Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centro informacija. Nustatyta, kad turimi kultūros, istorijos objektai nėra sutvarkyti iki galo, kad būtų patrauklūs lankymui. Vykdomos veiklos, gyventojų laisvalaikis yra įdomus ir kūrybiškas, tenkina vietovių gyventojų poreikius, tačiau tai nėra apjungta. Nėra animuojama, apjungta amatininkų veikla. Edukacinės programos mažai viešinamos, žinomos tik vietovių gyventojams. Nėra sukurta vientisa rajono struktūra garsinanti ir populiarinanti vietos produktus, veiklas, paslaugas ar objektus. Objektus viešina ir garsina Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras, tačiau be vietos bendruomenių iniciatyvos ir pastangų, be paslaugų kompleksiško suformavimo, vietiniai produktai ir paslaugos lieka neįvardyti ir neapjungti.</p> <p>Siekiant stiprinti Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinę tapatybę, didinti jų kūrybingumą, bendruomeniškumą ir pilietiškumą (pvz., skatinti kūrybingumą, lyderystę, dalyvavimą kultūrinėje veikloje, užtikrinant kultūros prieinamumą, įvairovę ir sklaidą VVG teritorijoje), suderinus Kaišiadorių rajono VVG teritorijos ir gyventojų poreikius, situacijos analizės rezultatus, tariantis su kultūros srities specialistais, VPS yra numatytos priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas“. Jos įgyvendinimo finansavimui numatoma skirti apie 2 proc. VP finansavimui numatytų lėšų ir planuojama paremti ne mažiau kaip 10 VP. Numatoma remti inovacines veiklas (teminės stovyklos, mugės ir pan.), leidybą, švietėjišką veiklą, skirtas bendruomeniškumo ugdymui, krašto savitumo, tradicijų, kultūrinių vertybių pristatymui; • „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“. Jos įgyvendinimo finansavimui numatoma skirti 9 proc. VP finansavimui numatytų lėšų ir planuojama paremti ne mažiau kaip 2 VP. Numatoma teikti paramą istorinę, architektūrinę ar kitokią kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros, gamtos paveldo objektų, vietovių, parkų, skverų, želdynų, kitų kraštovaizdžio komponentų tvarkymo darbams, siekiant panaudoti minėtus objektus, turizmo, tautinio paveldo plėtrai, didinti kaimo vietovių patrauklumą.
8.9.2.	<i>VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS:</i>

	<p>Vykdam Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas, kuriomis siekiama VVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinės tapatybės stiprinimo, jų kūrybingumo didinimo, bendruomeniškumo ir pilietiškumo ugdymo daug dėmesio numatoma skirti pasirengti VPS priemonių „Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas“ ir „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ bei jų įgyvendinimo rezultatams pristatyti. Bus organizuojamos konsultacijos potencialiems pareiškėjams su kultūros srities darbuotojais, turizmo specialistais. Bus suorganizuoti mokymai vietovės rinkodaros gebėjimams ugdyti ir stiprinti, gerosios patirties manai vietos, nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu, skirti bendruomenių kultūrinės tapatybės stiprinimui, jų kūrybingumo didinimui, bendruomeniškumo ir pilietiškumo ugdymui. Kaimo bendruomenių šventėse, VPS priemonių įgyvendinimo pristatymo/aptarimo renginiuose bus skatinama dėmesį skirti krašto savitumo puoselėjimui, kviečiant koncertuoti vietos kolektyvus, demonstruoti vietos amatininkų tradicinius gaminius, vaišintis pagal krašto tradicinę receptūrą ir iš vietos žaliavos pagamintais maisto produktais.</p>
8.10.	<p>Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):</p>
8.10.1.	<p><i>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</i></p> <p>Aplinkos situacija Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje buvo tiriama, remiantis Kaišiadorių rajono savivaldybės duomenimis, konsultuojamasi su atsakingomis institucijomis ir bendruomenėmis, verslo subjektais dėl aplinkosaugos problemų ir jos analizė pateikta VPS 2.6 dalyje.</p> <p>Rengiant VPS, parenkant jos prioritetus, priemonės ir veiklos sritis buvo siekiama, kad visi prioritetai, priemonės ir veiklos sritys turėtų galimybę didesne ar mažesne apimtimi teigiamai įtakoti Kaišiadorių rajono VVG teritorijos darnų vystymąsi. Buvo siekiama, kad nei vienas prioritetas, jo įgyvendinimo priemonė ar veiklos sritis neturėtų prielaidų daryti neigiamą įtaką Kaišiadorių rajono VVG teritorijos darniam vystymuisi.</p> <p>Planuojama, kad tiesioginės teigiamos įtakos darniam Kaišiadorių rajono VVG teritorijos vystymuisi turės:</p> <p>I prioriteto: Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą</p> <ul style="list-style-type: none"> • Priemonė „Kaimų atnaujinimas“ ir jos veiklos sritys (jos ir iš esmės skirtos darnaus vystymosi užtikrinimui): parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą (numatytas VP atrankos kriterijus: projekte numatytos ir investicijos skirtos efektyviam išteklių panaudojimui) ir parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį; • Priemonė „Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas (iš esmės skirta darnaus vystymosi užtikrinimui); • Priemonė „Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra“ (numatytas VP atrankos kriterijus: projekte numatytos investicijos, skirtos efektyviam išteklių panaudojimui); <p>II prioriteto: Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą</p> <ul style="list-style-type: none"> • Priemonė „Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra“ (numatytas VP atrankos kriterijus: projekte numatytos investicijos, skirtos efektyviam išteklių panaudojimui); • Priemonė „Ūkio ir verslo plėtra“ ir jos veiklos sritis: parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti (numatytas VP atrankos kriterijus: projekte numatytos investicijos, skirtos efektyviam išteklių panaudojimui);

	<ul style="list-style-type: none"> • Priemonė „Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas“ “ (numatytas VP atrankos kriterijus: pareiškėjas ekologiškai ūkininkauja ir/ar gamina netradicinius žemės ūkio produktus). <p>Kitos dvi priemonės I prioriteto „Socialinės atskirtie ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonė „Socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ ir - II prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonė „Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirdimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti“ turės neutralią įtaką darnaus vystymosi atžvilgiu Kaišiadorių rajono VVG teritorijos vystymuisi.</p>
8.10.2.	<p><i>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kvietimų teikti VP metu vietos projektų pareiškėjams bus keliamas reikalavimas užtikrinti, kad VP neturės neigiamos įtakos Kaišiadorių rajono VVG teritorijos darniam vystymuisi ir jos aplinkos būklei; • VP atrankos metu teikiamiems pagal atskiras priemones VP bus suteikiamas pirmumas, jei projekte numatytos investicijos, skirtos efektyviam išteklių panaudojimui ar pareiškėjas ekologiškai ūkininkauja ir/ar gamina netradicinius žemės ūkio produktus. Esant poreikiui į projektų atrankos posėdžius bus kviečiami asmenys, turintys gebėjimų darnaus vystymosi ir aplinkos apsaugos srityje. VP atrankos metu bus vertinama, ar VP buvo būtinas poveikio aplinkai vertinimas. Jei toks vertinimas buvo būtinas, tai ar jis atliktas; • VP įgyvendinimo metu VP vykdytojams, susiduriantiems su aplinkosaugos reikalavimais bus sudarytos galimybės gauti konsultacijas. Ypatingas dėmesys, teikiant konsultacijas, bus skiriamas VP vykdytojams, kurie veiklą vykdo aplinkosaugos, biologinės įvairovės išsaugojimo požiūriu svarbiose, jautriose teritorijose. VP vykdytojai bus skatinami projektui įgyvendinti reikalingus išteklius įsigyti, taikant žaliųjų vėšųjų pirkimų kriterijus; • VPS rezultatų sklaidos metu šis principas bus integruotas į VPS įgyvendinimo stebėsenos sistemą. Bus siekiama atrinkti ir pristatyti geriausius VP, kurių rezultatai didžiausiu mastu prisideda prie darnaus vystymosi ir (arba) gerina aplinkos būklę. Tokiems projektas bus sukurtas specialus žymėjimas, kad sustiprinti indėlio į darnų Kaišiadorių rajono VVG teritorijos vystymąsi ir aplinkos gerinimą svarbą; • VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo metu bus imamasi integruotų veiksmų, telkiančių Kaišiadorių VVG teritorijos gyventojus veikti kartu, siekiant VVG teritorijos darnaus vystymosi ir aplinkos būklės gerinimo. Numatoma organizuoti gerosios praktikos patirties sklaidos mainus tiek vietos, tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu, mokymus darnaus vystymosi (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus) klausimais. Taip pat numatoma atrinkti darniam vystymuisi (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus) skirtų projektų gerosios patirties pavyzdžius. Juos pristatyti ne tik Kaišiadorių rajono VVG internetiniame puslapyje www.kaisiadorysvvg.lt, bet ir nacionaliniu lygiu (internetiniame puslapyje http://www.leaderlietuva.lt ir kt.). Suinteresuotiems VVG teritorijos gyventojams minėtais klausimais bus teikiamos konsultacijos.
8.11.	Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas
8.11.1.	<i>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</i>

	<p>Kaišiadorių rajono VVG VPS rengimo procese užtikrino visų suinteresuotųjų vietos plėtros dalyvių dalyvavimą. Nustatant gyventojų poreikius, apklausoje, susitikimuose su Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojais dalyvauti buvo kviečiami tiek moterys, tiek vyrai. Gyventojai nebuvo diskriminuojami dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos. Informacija apie gyventojų poreikių tyrimą (kvietimai dalyvauti, diskutuoti, nustatyti poreikiai) buvo talpinama Kaišiadorių rajono VVG internetiniame puslapyje www.kaisiadorysvvg.lt ir buvo prieinama visiems VVG teritorijos gyventojams. 19,09 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų sudarė asmenys iki 29 metų amžiaus, atitinkamai 67,27 proc. asmenys 30-59 metų amžiaus ir 13,64 proc. asmenys 60 metų ir vyresni. Kaišiadorių rajono VVG 20150507 suorganizavo forumą dėl socialinio verslo vystymo perspektyvų, kuriame dalyvavo ir neįgaliųjų organizacijos, socialinių paslaugų centras ir kt. suinteresuotieji kaimo plėtros dalyviai.</p> <p>Į SSSG analizę ir nustatytus gyventojų poreikius įtraukti įvairių Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojų grupių poreikiai.</p> <p>Moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principų įgyvendinimą užtikrina VVG valdymo organo, priimančio sprendimus dėl vietos projektų finansavimo, sudėtis. Jame subalansuotas moterų ir vyrų, pilietinio, verslo ir valdžios sektorių, įvairaus amžiaus VVG teritorijos gyventojų atstovavimas.</p>
8.11.2.	<p><i>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizuojant VVG administracijos darbą –VVG administracijos komanda bus formuojama nepažeidžiant moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principus. Nustatyti privalomi reikalavimai VVG administracijos darbuotojams nepažeidžia minėtų principų; • Organizuojant VVG valdymo organo darbą – į VVG valdybą atitinkamai moterų ir vyrų lygių galimybių principui įtrauktos moterys ir vyrai. Tokiu būdu jiems sudarytos lygios galimybės atstovauti tiek moteris, tiek vyrus, priimant sprendimus ir įgyvendinant veiklas, priskirtas VVG valdymo organo funkcijoms. Numatoma galimybė įvairias gyventojų grupes atstovaujančioms asocijuotoms struktūroms dalyvauti VP atrankos posėdžiuose. Jie kviečiami pateikti savo nuomonę dėl VP atitikimo moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principams; • Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas - VVG administracija su visų kvietimų sąlygomis ir dokumentacija sudarys galimybes susipažinti ir pateikti savo nuomonę tiek moterims, tiek vyrams, taip pat įvairios tautinės kilmės, skirtingos religijos ar įsitikinimų, turintiems negalią, skirtingo amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos asmenims. Taisyklių ir kvietimo sąlygų projektai bus skelbiami Kaišiadorių rajono VVG internetiniame puslapyje www.kaisiadorysvvg.lt ir persiunčiami el. paštu visiems suinteresuotiems kaimo plėtros dalyviams, nepriklausomai nuo jų lyties, tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos. VVG administracija inicijuos ir skatins organizuoti apskritojo stalo diskusijas su tikslinėmis grupėmis ir taip generuoti projektines idėjas, kurios atspindėtų moterų, vyrų, įvairios tautinės kilmės, skirtingos religijos ar įsitikinimų, turinčių negalią, skirtingo amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos asmenų poreikius. • Tvirtinant VP –VVG valdymo organui bus suorganizuoti mokymai moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo principo įgyvendinimo tema, kad šis principas nebūtų pažeistas, tvirtinant VP. VP vykdytojai savo ruožtu VP paraiškoje turės įsipareigoti, kad įgyvendindami VP, nepažeis moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo principo;

	<ul style="list-style-type: none"> • Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną - numatoma VPS įgyvendinimo rezultatų analizę atlikti, išskiriant moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo horizontalaus principo įgyvendinimą. Bus vertinama kiek VP pateikė moterys ir vyrai, skirtingos tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos asmenys, atitinkamai kiek jų įdarbinta, kiek jų naudojasi pagerinta infrastruktūra, kiek jų įsitraukė į socialinio ir bendruomeninio verslumo, bendradarbiavimo veiklas. Laikantis minėtų principų, bus atliekami Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojų nuomonės apie VPS įgyvendinimą tyrimai. Į VPS įgyvendinimo eigos, metinių ataskaitų pristatymo ir aptarimo renginius bus kviečiami asmenys, nepriklausomai nuo lyties, tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos. • Vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas - laikantis moterų ir vyrų lygių galimybių, nediskriminavimo skatinimo principų, numatoma organizuoti gerosios praktikos patirties sklaidos mainus tiek vietos, tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu organizuoti mokymus teikti konsultacijas. Taip pat atrinkti tikslinių asmenų grupių įgyvendintų projektų gerosios patirties pavyzdžius. Juos pristatyti ne tik Kaišiadorių rajono VVG internetiniame puslapyje www.kaisiadorysvvg.lt, bet ir nacionaliniu lygiu (internetiniame puslapyje http://www.leaderlietuva.lt ir kt.). Bus siekiama VPS įgyvendinimo viešinimo, VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo renginius organizuoti maksimaliai sudarant galimybes kuo didesniai tikslinių grupių asmenų skaičiui juose sudalyvauti.
--	--

9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas		
9.1.VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių		
9.1.1.VPS prioritetas Nr. I „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“		
9.1.1.1 VPS priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1)		
9.1.1.1.1.	VPS priemonės tikslas: Skatinti socialinio verslo iniciatyvas, spręsti socialines problemas, taikant inovacinius jų sprendimo būdus ir įtraukiant bendruomenės narius.	
9.1.1.1.2.	Priemonės apibūdinimas	Socialinio verslo koncepcijoje numatyta, kad socialinis verslas - tai verslo modelis, pagal kurį, išnaudojant rinkos mechanizmą, pelno siekimas susiejamas su socialiniais tikslais ir prioritetais, remiamasi socialiai atsakingo verslo nuostatomis, taikomos socialinės inovacijos. Koncepcijoje įtvirtinta, kad socialinį verslą gali vykdyti ir pelno nesiekiančios organizacijos, savo veikloje taikančios verslo modelius. Projektais siekiama kurti ir plėtoti vietas bendruomenei reikalingas paslaugas, kurios padės spręsti socialines problemas. Numatomos remti veiklos: socialinės integracijos didinimas, pažeidžiamų socialinių grupių problemų sprendimas, aplinkosaugos problemų sprendimas, neformaliojo švietimo, tikslinių grupių reintegravimo į darbo rinką ir užimtumo didinimo srityse ir kt. Bus remiamos socialinio verslo kūrimui ir

		plėtrai reikalingos tinkamos finansuoti išlaidos. Numatoma paremti 2 vietas projektų įgyvendinimą, kurie turėtų sukurti ne mažiau kaip 2 darbo vietas. O kiekvienas atskirai po 1 darbo vietą.
9.1.1.1.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.1.3.1.	<i>pelno</i>	☒
9.1.1.1.3.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.1.1.3.4.	Tinkami paramos gavėjai	Viešieji juridiniai asmenys: nevyriausybinė organizacija, bendruomeninė organizacija, kaimo bendruomenė, VŠĮ, įsteigtos ir veikiančios pagal Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymą, kurių veikla atitinka NVO apibrėžtį, asociacijos, įsteigtos ir veikiančios pagal Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymą, kurių veikla atitinka NVO apibrėžtį, labdaros ir paramos fondai, įsteigti ir veikiantys pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą, įregistruoti Kaišiadorių rajono savivaldybėje.
9.1.1.1.3.5.	Priemonės tikslinė grupė	Viešieji juridiniai asmenys: nevyriausybinė organizacija, bendruomeninė organizacija, kaimo bendruomenė, įregistruoti Kaišiadorių rajono savivaldybėje.- Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojai, patiriantys socialinę atskirtį ar/ir skurdą.
9.1.1.1.3.6.	Tinkamumo sąlygos	1. Remiama veikla turi būti vykdoma: <ul style="list-style-type: none"> • VVG teritorijoje, jeigu vietas projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su prekių ir (arba) produktų gamyba, perdirbimu, rinkodara (paruošimu pardavimui, sandėliavimu). Iš paramos lėšų įrengtos gamybinės patalpos, sandėliai, įsigyta technika, įranga turi būti vietos projekto paraiškoje nurodytoje vietoje, kuri turi būti VVG teritorijoje. VVG teritorijoje pagamintų prekių ir produktų pardavimas galimas VVG teritorijoje ir už jos ribų; • VVG teritorijoje ir (arba) už jos ribų, jeigu vietas projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su mobiliąja prekyba, paslaugų teikimu, taip pat atlygintinų ir neatlygintinų pavėžėjimo paslaugų teikimu. Iš paramos lėšų paslaugų teikimui įrengtos patalpos, įsigyta technika ir įranga šių veiklų nevykdymo laikotarpiu turi būti saugoma vietos projekto paraiškoje nurodytoje vietoje, kuri turi būti VVG teritorijoje; • Jeigu vietas projekte numatyta veikla, susijusi su investicijomis į nekilnojamąjį turtą, nekilnojamojo turto registracijos vieta turi būti VVG teritorijoje.

		2. Projekto įgyvendinimo metu turi būti sukuriama darbo vieta; 3. Remiama veikla atitinka Socialinio verslo vykdymo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones gaires.
9.1.1.1.3.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų, įtraukimas į projekto rengimą; 2. Numatomų sukurti darbo vietų skaičius. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.1.1.1.3.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 32 000
9.1.1.1.3.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 95 proc.
9.1.1.2 VPS priemonė „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-2)		
9.1.1.2.1.	VPS priemonės tikslas: Skatinti socialinio verslo iniciatyvas spręsti socialines problemas, taikant inovacinius jų sprendimo būdus ir įtraukiant verslo atstovus	
9.1.1.2.2.	Priemonės apibūdinimas	Socialinio verslo koncepcijoje numatyta, kad socialinis verslas - tai verslo modelis, pagal kurį, išnaudojant rinkos mechanizmą, pelno siekimas susiejamas su socialiniais tikslais ir prioritetais, remiamasi socialiai atsakingo verslo nuostatomis, taikomos socialinės inovacijos. Koncepcijoje įtvirtinta, kad socialinį verslą gali vykdyti ir pelno siekiančios įmonės, kurių ekonominės veiklos pagrindinis tikslas – socialinė nauda,. Projektais siekiama kurti ir plėtoti vietos bendruomenei reikalingas paslaugas, spręsti socialines problemas, kurių sprendimas sunkiai įgyvendinamas rinkos sąlygomis, netaikant papildomų inovacinių metodų. Numatomos remti veiklos: socialinės integracijos didinimas, pažeidžiamų socialinių grupių problemų sprendimas, aplinkosaugos problemų sprendimas, neformaliojo švietimo, tikslinių grupių reintegravimo į darbo rinką ir užimtumo didinimo srityse ir kt. Bus remiamos socialinio verslo kūrimui ir plėtrai reikalingos tinkamos finansuoti išlaidos. Numatoma paremti 2 vietos projektų įgyvendinimą, kurie turėtų sukurti ne mažiau kaip 2 darbo vietas. O kiekvienas atskirai po 1 darbo vietą.
9.1.1.2.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.2.3.1.	<i>pelno</i>	☒
9.1.1.2.3.2.	<i>ne pelno</i>	☐

9.1.1.2.3.4.	Tinkami paramos gavėjai	Privatūs juridiniai asmenys: labai maža arba maža įmonė įregistruoti Kaišiadorių rajono savivaldybėje.
9.1.1.2.3.5.	Priemonės tikslinė grupė	Privatūs juridiniai asmenys: labai maža arba maža įmonė įregistruoti Kaišiadorių rajono savivaldybėje. Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojai patiriantys socialinę atskirtį ar/ir skurdą.
9.1.1.2.3.6.	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> Remiama veikla turi būti vykdoma: <ul style="list-style-type: none"> VVG teritorijoje, jeigu vietos projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su prekių ir (arba) produktų gamyba, perdirbimu, rinkodara (paruošimu pardavimui, sandėliavimu). Iš paramos lėšų įrengtos gamybinės patalpos, sandėliai, įsigyta technika, įranga turi būti vietos projekto paraiškoje nurodytoje vietoje, kuri turi būti VVG teritorijoje. VVG teritorijoje pagamintų prekių ir produktų pardavimas galimas VVG teritorijoje ir už jos ribų; VVG teritorijoje ir (arba) už jos ribų, jeigu vietos projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su mobiliąja prekyba, paslaugų teikimu, taip pat atlygintinų ir neatlygintinų pavėžėjimo paslaugų teikimu. Iš paramos lėšų paslaugų teikimui įrengtos patalpos, įsigyta technika ir įranga šių veiklų nevykdymo laikotarpiu turi būti saugoma vietos projekto paraiškoje nurodytoje vietoje, kuri turi būti VVG teritorijoje; Jeigu vietos projekte numatyta veikla, susijusi su investicijomis į nekilnojamąjį turtą, nekilnojamojo turto registracijos vieta turi būti VVG teritorijoje. Projekto įgyvendinimo metu turi būti sukuriama darbo vieta; Remiama veikla atitinka Socialinio verslo vykdymo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones gaires.
9.1.1.2.3.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> Numatomų sukurti darbo vietų skaičius. Įdarbinamas asmuo, kurio amžius įdarbinimo metu iki 40 metų amžiaus. <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i></p>
9.1.1.2.3.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 32 000
9.1.1.2.3.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc.
9.1.1.3. VPS priemonė „Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5)		
9.1.1.3.1.	VPS priemonės tikslas: Skatinti verslumą ir užimtumą, sudarant galimybes kaimo bendruomenėms ir jų nariams organizuoti komunalinių paslaugų verslus, diegti alternatyvios energijos šaltinius, populiarinti esamas ir kurti naujas vietos paslaugas, vykdyti edukacines programas.	

9.1.1.3.2.	Priemonės apibūdinimas	<p>Bendruomeniniam verslui skiriamas bendruomenių narių laikas bei pastangos, prisiimant finansinę, psichologinę, socialinę riziką ir atsakomybę ir už tai gaunant materialinę ir nematerialinę naudą kaimo vietovės plėtrai ir kartu pačioms bendruomeninėms organizacijoms. Gaunamos pajamos naudojamos veiklos sąnaudoms padengti ir tolesnei veiklai plėtoti. Kuo aktyviau vietovės pokyčių procese, siekiant racionaliau panaudoti vietinį potencialą, dalyvauja kaimo bendruomenės tuo vietovės tampa patrauklesnės gyventi, dirbti ir investuoti, yra gyvybingesnės. Todėl, numatoma remti bendruomeninio verslo kūrimą ir plėtrą, finansuojant jo kūrimui ir plėtrai reikalingas tinkamas finansuoti išlaidas.</p> <p>Numatoma remti veiklos: komunalinių paslaugų, verslų organizavimas, alternatyvių energijos šaltinių diegimas, esamų ir naujai kuriamų vietos paslaugų populiarinimas, edukacinių programų vykdymas ir kt.</p> <p>Numatoma paremti 9 vietos projektų įgyvendinimą (9 Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje veikiančios kaimo bendruomenės teisėtais pagrindais turi patalpas ir planuojamais vietos projektais užtikrintų įgyvendintų projektų tęstinumą), kurie turėtų sukurti ne mažiau kaip 9 darbo vietas.</p>
9.1.1.3.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.3.3.1.	<i>pelno</i>	☒
9.1.1.3.3.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.1.3.4.	Tinkami paramos gavėjai	Viešieji juridiniai asmenys: nevyriausybinė organizacija, bendruomeninė organizacija, kaimo bendruomenė registruoti Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje.
9.1.1.3.5.	Priemonės tikslinė grupė	Nevyriausybės organizacijos, bendruomeninės organizacijos, kaimo bendruomeninės organizacijos, Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojai.
9.1.1.3.6.	Tinkamumo sąlygos	<p>1. Remiama veikla turi būti vykdoma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VVG teritorijoje, jeigu vietos projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su prekių ir (arba) produktų gamyba, perdirbimu, rinkodara (paruošimu pardavimui, sandėliavimu). Iš paramos lėšų įrengtos gamybinės patalpos, sandėliai, įsigyta technika, įranga turi būti vietos projekto paraiškoje nurodytoje vietoje, kuri turi būti VVG teritorijoje. VVG teritorijoje pagamintų prekių ir produktų pardavimas galimas VVG teritorijoje ir už jos ribų; • VVG teritorijoje ir (arba) už jos ribų, jeigu vietos projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su mobiliąja prekyba, paslaugų teikimu, taip pat atlygintinų ir neatlygintinų pavėžėjimo paslaugų teikimu. Iš paramos lėšų paslaugų teikimui įrengtos patalpos, įsigyta technika ir įranga šių veiklų

		<p>nevykdymo laikotarpiu turi būti saugoma vietos projekto paraiškoje nurodytoje vietoje, kuri turi būti VVG teritorijoje;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeigu vietos projekte numatyta veikla, susijusi su investicijomis į nekilnojamąjį turtą, nekilnojamojo turto registracijos vieta turi būti VVG teritorijoje. <p>2. Projekto įgyvendinimo metu sukuriama darbo vieta;</p> <p>3. Pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą.</p>
9.1.1.3.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>1. Pareiškėjas kaimo bendruomenė;</p> <p>2. Numatomų sukurti darbo vietų skaičius;</p> <p>3. Projekte numatytos investicijos, skirtos atsinaujinančių išteklių panaudojimui, alternatyvių energijos šaltinių diegimui⁹⁶.</p> <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse</i></p>
9.1.1.3.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 70 000
9.1.1.3.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 95 proc.
9.1.1.4. VPS priemonė „Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6)		
9.1.1.4.1.	VPS priemonės tikslas: Ugdyti Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojų, jaunimo iki 29 metų bendruomeniškumą, puoselėti Kaišiadorių krašto savitumą, jį reprezentuoti.	
9.1.1.4.2.	Priemonės apibūdinimas	<p>Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojų, ypač jaunimo iki 29 metų, bendruomeniškumas, Kaišiadorių krašto savitumas, jo reprezentavimas teigiamai veikia vietovės konkurencingumą, formuoja jo patrauklumą. Siekiant ugdyti Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojų bendruomeniškumą, kurti Kaišiadorių krašto pridėtinę vertę ir ją pristatyti, numatoma remti inovacines veiklas (teminiai mokymai, stovyklos, mugės veiklos skirtos jaunimui iki 29 metų ir pan.), leidybą, švietėjišką veiklą, skirtas bendruomeniškumo ugdymui, krašto savitumo, tradicijų, kultūrinių vertybių pristatymui, finansuojant tam reikalingas tinkamas finansuoti išlaidas. Atsižvelgiant į VPS rengimo metu surinktą projektinių pasiūlymų skaičių, turinį bei jų teikėjus (NVO, kaimo bendruomenės, savivaldybė (tame tarpe ir kaimiškosios seniūnijos) ir jos įstaigos), numatoma paremti 10 vietos projektų įgyvendinimą. Tai projektai nekuriantys darbo vietų. Numatyta vienam projektui įgyvendinti paramos suma pagal kaimiškųjų seniūnijų vietos bendruomenių tarybų patirtį.</p>
9.1.1.4.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	

⁹⁶ Bus vertinama pagal projekto aprašymą ir numatytų finansuoti išlaidų sąrašą.

9.1.1.4.3.1.	<i>pelno</i>	☐
9.1.1.4.3.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.1.4.4.	Tinkami paramos gavėjai	Viešieji juridiniai asmenys: nevyriausybinė organizacija, bendruomeninė organizacija, kaimo bendruomenė, savivaldybė, savivaldybės įstaiga ir kiti viešieji juridiniai asmenys registruoti Kaišiadorių rajono savivaldybės teritorijoje ir veiklą vykdančios Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje.
9.1.1.4.5.	Priemonės tikslinė grupė	Kaišiadorių rajono VVG teritorijos bendruomenės, jaunimas, vietos ir užsienio turistai.
9.1.1.4.6.	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą; 2. Projekto metu turi būti sukuriamas rezultatas turintis išliekamąją vertę (taikoma, kai prašoma 80 proc. paramos lyginamoji dalis)..
9.1.1.4.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pareiškėjas kaimo bendruomenė; 2. Projekto veiklose taikomi inovatyvūs Kaišiadorių VVG teritorijos savitumo ir reprezentavimo sprendimai; 3. Prie projekto veiklų įgyvendinimo prisidės savanoriai iki 29 metų amžiaus. <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse</i></p>
9.1.1.4.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 5 000
9.1.1.4.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	<ul style="list-style-type: none"> • 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra ne pelno arba socialinio verslo pobūdžio arba, kai jį teikia NVO ar kitas viešasis juridinis asmuo; • Kai ne pelno vietos projektas susijęs su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą ir jį teikia viešasis juridinis asmuo arba NVO, yra: <ul style="list-style-type: none"> ○ veiklos (vietos veiklos projektu laikomas toks vietos projektas, kurio galutinis rezultatas pats savaime nėra materialusis turtas. Esmė yra pats projektas, o ne nuolatinė veikla), didžiausia paramos lyginamoji dalis – 95 proc. tinkamų finansuoti išlaidų; ○ mokymų, didžiausia paramos lyginamoji dalis – 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.
9.1.2.VPS prioritetas Nr. II „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“		
9.1.2.1VPS priemonė „Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7)		
9.1.2.1.1	VPS priemonės tikslas: Skatinti paslaugų turistams asortimento plėtrą ir gilinimą, jų populiarinimą, turizmo infrastruktūros pritaikymą vartotojų poreikiams.	
9.1.2.1.2.	Priemonės apibūdinimas	Turizmas kaime orientuojamas į poilsio (atostogų) produktų kūrimą, susietą su kaimiška gyvensena ir galimybe užsiimti įvairia su tuo susijusia veikla, prisidėti prie aplinkos tausojimo. Turistai traukiami natūraliais

		kraštovaizdziais, švaria gamta ir ramybe, galimybe pažinti regiono tradicinę buitį, kultūrą. Remtinės turizmo kaime veiklos: turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra, ekoturizmas, aktyvus ir sveikatingumo turizmas, kelionės po natūralią, mažai paliestą gamtą. ekokaimai. Vadovaujantis gautais projektiniais pasiūlymais, ir įgyvendintų projektų patirtimi, numatoma paremti 2 vietas projektų įgyvendinimą, kurie turėtų sukurti ne mažiau kaip 2 darbo vietas.	
9.1.2.1.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:		
9.1.2.1.3.1.	<i>pelno</i>	☒	
9.1.2.1.3.2.	<i>ne pelno</i>	☐	
9.1.2.1.4.	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai ir fiziniai asmenys: labai maža arba maža įmonė; ūkininkas ar kitas fizinis asmuo, ne jaunesnis nei 18 metų amžiaus registruoti Kaišiadorių rajono savivaldybėje.	
9.1.2.1.5.	Priemonės tikslinė grupė	Juridiniai ir fiziniai asmenys: labai maža arba maža įmonė; ūkininkas ar kitas fizinis asmuo, ne jaunesnis nei 18 metų amžiaus.	
9.1.2.1.6.	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pareiškėjas ne mažiau kaip vienerius metus iki paramos paraiškos pateikimo užsiima kaimo turizmu ir/ar su juo susijusių paslaugų teikimu Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje; 2. Remiama veikla turi būti vykdoma Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje; 3. Projekto įgyvendinimo metu turi būti sukurama ne mažiau kaip viena darbo vieta. 	
9.1.2.1.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Numatoma sukurti daugiau nei vieną darbo vietą; 2. Diegiamos inovacijos (projekto inovatyvumas vertinamas Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje, vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 3D-918 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodikos patvirtinimo“). <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse</i></p>	
9.1.2.1.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 32 000	
9.1.2.1.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Juridiniams arba fiziniams asmenims, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus iki 70 proc., kitiems tinkamiems pareiškėjams iki 50 proc.	
9.1.2.2. VPS priemonė „Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8)			

9.1.2.2.1.	VPS priemonės tikslas: Užtikrinti mažų ūkių konkurencingumo augimą, didinant jų gaminamų žemės ūkio produktų pridėtinę vertę ir skatinant juos integruotis į maisto tiekimo grandinę.	
9.1.2.2.2.	Priemonės apibūdinimas	Siekiant gerinti mažų ūkių ekonominės veiklos rezultatus, ypatingas dėmesys skiriamas investicijoms, skatinant didinti ūkiuose užaugintų ir gaminamų vietos ir/ar išskirtinės kokybės produktų pridėtinę vertę ir sudaryti sąlygas lengviau integruotis į maisto tiekimo grandinę. Todėl, numatoma remti investicijas, kurios prisidės prie mažų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimo, ypač ekologinių ir jaunų pareiškėjų valdomų ūkių. Remiama veikla prekinių žemės ūkio produktų pirminis (pagamintų (išaugintų) valdoje) apdorojimas (rūšiavimas, pakavimas ir t.t.), perdirbimas ir teikimas rinkai; veiklos susijusios su integracija į maisto tiekimo grandinę pvz. tiesioginiai pardavimai ir kt. Investicijos skiriamos rinkodarai gerinti. Vadovaujantis gautais projektiniais pasiūlymais, numatoma paremti 2 vietos projektų įgyvendinimą, kurie turėtų sukurti ne mažiau kaip 2 darbo vietas.
9.1.2.2.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.2.2.3.1	<i>pelno</i>	☒
9.1.2.2.3.2	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.2.2.4.	Tinkami paramos gavėjai	Fiziniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio veikla ir nustatyta tvarka savo vardu įregistravę ūkininko ūkį ir valdą Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje ir ne jaunesni kaip 18 metų amžiaus.
9.1.2.2.5.	Priemonės tikslinė grupė	Fiziniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio veikla ir nustatyta tvarka savo vardu įregistravę ūkininko ūkį ir valdą ir ne jaunesni kaip 18 metų amžiaus.
9.1.2.2.6.	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pareiškėjas ne mažiau kaip vienerius metus iki paramos paraiškos pateikimo užsiima žemės ūkio veikla ir/arba žemės ūkio produkcijos perdirbimu Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje; 2. Pareiškėjo ūkis priskiriamas prie smulkiojo ūkio kategorijos (paramos paraiškos pateikimo metu ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartinė verte (SP), yra nuo 4 000 Eur iki 7 999 Eur); 3. Pareiškėjas turi turėti pakankamai profesinių įgūdžių ir kompetencijos⁹⁷.

⁹⁷ Ši tinkamumo sąlyga galioja tik jaunesniems ūkininkams. Turi reikiamų profesinių įgūdžių bei kompetencijos, t. y. atitinka bent vieną iš šių reikalavimų: turi profesinį žemės ūkio srities išsilavinimą; turi aukštąjį žemės ūkio srities išsilavinimą; yra baigęs jaunųjų ūkininkų kompetencijos ugdymo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. vasario 6 d. įsakymu Nr. 3D-67.

9.1.2.2.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Pareiškėjas yra jaunas ūkininkas ⁹⁸ ; 2. Pareiškėjas ekologiškai ūkininkauja ir/ar gamina netradicinius žemės ūkio produktus. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse</i>
9.1.2.2.8.	Didžiausia paramos suma vietoje projektui (Eur)	iki 32 000
9.1.2.2.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 70 proc.
9.1.2.3. VPS priemonė „Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9)		
9.1.2.3.1	VPS priemonės tikslas: Skatinti prie vietos ekonomikos augimo prisidedantį kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimą.	
9.1.2.3.2	Priemonės apibūdinimas	Siekiant gerinti gyvenimo Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje, sudaryti prielaidas vietos ekonomikos gyvybingumui, turizmo plėtrai, inovacinių būdų ir metodų susidariusioms problemoms spręsti paieškai svarbus įvairių kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas, bendrai veiklai apjungiant turimas žinias, patirtį ir gebėjimus, žmogiškuosius, kultūrinius, gamtinius, infrastruktūrinius išteklius. Todėl, numatoma skatinti bendradarbiavimo iniciatyvas, finansuojant tam reikalingas tinkamas finansuoti išlaidas. Remiamos veiklos: 1. Naujų produktų, praktikos, procesų ir technologijų plėtojimas žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitose vietos ekonomijos sektoriuose; 2. Bendradarbiavimas organizuojant bendrus darbo procesus ir dalijantis infrastruktūra bei ištekliais, siekiant plėtoti švietimo, socialines, laisvalaikio paslaugas ir (arba) vykdyti jų rinkodarą; 3. Tiekimo grandinės dalyvių horizontaliu ir vertikalium bendradarbiavimu, kuriant ir plėtojant trumpas tiekimo grandines ir vietos rinkas. Numatoma paremti 4 vietos projektų įgyvendinimą, kurie turėtų sukurti ne mažiau kaip 12 darbo vietų. Maksimali paramos suma nustatyta vadovaujantis gautais projektiniais pasiūlymais,
9.1.2.3.3	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.2.3.3.1	<i>pelno</i>	☒
9.1.2.3.3.2	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.2.3.4	Tinkami paramos gavėjai	Viešieji ir privatūs juridiniai ir fiziniai asmenys: nevyriausybinių organizacijų, bendruomeninių organizacijų, kaimo bendruomenė, viešoji įstaiga, kurių steigėjas nėra savivaldybė, labai maža ar maža įmonė,

98 Jaunasis ūkininkas - fizinis asmuo, įregistravęs žemės ūkio valdą ir ūkį savo vardu, kuris teikdamas paramos paraišką yra jaunesnis kaip 40 metų.

		ūkininkas, registruoti Kaišiadorių rajono savivaldybės teritorijoje ir veiklą vykdančys Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje.
9.1.2.3.5	Priemonės tikslinė grupė	Viešieji ir privatūs juridiniai ir fiziniai asmenys: nevyriausybinė organizacija, bendruomeninė organizacija, kaimo bendruomenė, viešoji įstaiga, labai maža ar maža įmonė, ūkininkas.
9.1.2.3.6	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Parama skiriama projektams, kuriuose dalyvauja ne mažiau kaip 2 subjektai; 2. Remiama veikla turi būti vykdoma: <ul style="list-style-type: none"> • VVG teritorijoje, jeigu vietos projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su prekių ir (arba) produktų gamyba, perdirbimu, rinkodara (paruošimu pardavimui, sandėliavimu). Iš paramos lėšų įrengtos gamybinės patalpos, sandėliai, įsigyta technika, įranga turi būti vietos projekto paraiškoje nurodytoje vietoje, kuri turi būti VVG teritorijoje. VVG teritorijoje pagamintų prekių ir produktų pardavimas galimas VVG teritorijoje ir už jos ribų; • VVG teritorijoje ir (arba) už jos ribų, jeigu vietos projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su mobiliąja prekyba, paslaugų teikimu, taip pat atlygintinų ir neatlygintinų pavėžėjimo paslaugų teikimu. Iš paramos lėšų paslaugų teikimui įrengtos patalpos, įsigyta technika ir įranga šių veiklų nevykdymo laikotarpiu turi būti saugoma vietos projekto paraiškoje nurodytoje vietoje, kuri turi būti VVG teritorijoje; • Jeigu vietos projekte numatyta veikla, susijusi su investicijomis į nekilnojamąjį turtą, nekilnojamojo turto registracijos vieta turi būti VVG teritorijoje.
9.1.2.3.7	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pareiškėjas Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje ne trumpiau kaip vienerius metus veikianti kaimo bendruomenė, kurios partneris (-iai) kaimo bendruomenė (-ės); 2. Pareiškėjas Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje ne trumpiau kaip vienerius metus veikianti kaimo bendruomenė, kurios partneris savivaldybė arba savivaldybės įstaiga; 3. Pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą; 4. Didesnis numatomų sukurti naujų darbo vietų skaičius; 5. Didesnis projekte dalyvaujančių subjektų skaičius. <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse</i></p>
9.1.2.3.8	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 150 000

9.1.2.3.9	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	<p>Viešiesiems juridiniams asmenims iki 95 proc., kai vietos projektas yra bendruomeninio, kaip apibrėžta Socialinio verslo gairėse, arba NVO socialinio verslo, atitinkančio Socialinio verslo gairių nuostatas, pobūdžio;</p> <p>Privatiems juridiniams asmenims iki 80 proc., kai vietos projektas yra privataus socialinio verslo, atitinkančio Socialinio verslo vykdymo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 3D-720 „Dėl Socialinio verslo vykdymo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones gairių patvirtinimo“, nuostatas, pobūdžio;</p> <p>Juridiniams arba fiziniams asmenims, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus iki 70 proc.;</p> <p>Kitiems tinkamiems pareiškėjams iki 50 proc.</p>
9.2. VPS priemonės, turinčios veiklos sritis		
9.2.1. VPS prioritetas Nr. I „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“		
9.2.1.1 VPS priemonė „Kaimų atnaujinimas“ (kodas LEADER-19.2-7)		
9.2.1.1.1	VPS priemonės tikslas: Gerinti gyvenimo kokybę kaimo vietovėse, kuriant prielaidas jų gyventojų gerovei didinti.	
9.2.1.1.2	1 veiklos sritis	„Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (kodas LEADER-19.2-7.2)
9.2.1.1.2.1	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Viešojo infrastruktūra, (įskaitant vandentvarkos sistemas) svarbus veiksnys, turintis įtakos kaimo vietovių patrauklumui ir pasiekiamumui, ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui, jaunimo pritraukimui, gyventojų laisvalaikio ir sveikatingumo gerinimui ir tokiu būdu palankaus socialinio ir verslo klimato kaimo vietovėse formavimui. Numatoma remti: 1. Objektų, kuriuose teikiamos paslaugos kaimo vietovėse – prekyviečių, bendruomenės namų, aikščių ir kt. – atnaujinimas ir tvarkymas; 2. Viešojo naudojimo infrastruktūros, susijusios su laisvalaikio, poilsio, sporto ir kultūrine veikla kaime, kūrimas, atnaujinimas, tvarkymas; 3. Viešųjų pastatų, statinių gerinimas, atnaujinimas, aplinkos tvarkymas; 4. Vietinių vandens tiekimo sistemų sukūrimas arba atnaujinimas gyvenamosiose vietovėse iki 200 gyventojų; 5. Inžinerinės infrastruktūros sukūrimas ir atnaujinimas, atliekant paviršinio ar gruntinio vandens surinkimą ir nuleidimą nuo viešųjų kaimo teritorijų. Numatoma paremti 4 vietos projektų įgyvendinimą. Tai projektai nekuriantys darbo vietų.</p>
9.2.1.1.2.2	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	

9.2.1.1.2.2.1	<i>pelno</i>	☐
9.2.1.1.2.2.2	<i>ne pelno</i>	☒
9.2.1.1.2.3	Tinkami paramos gavėjai	Viešieji juridiniai asmenys: nevyriausybinė organizacija, bendruomeninė organizacija, kaimo bendruomenė, savivaldybė, savivaldybės įstaiga – registruoti Kaišiadorių rajono savivaldybės teritorijoje ir veiklą vykdančios Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje.
9.2.1.1.2.4	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojai.
9.2.1.1.2.5	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Remiama veikla turi būti vykdoma Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje; 2. Gautas Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos pritarimas. Taikoma, kai toks derinimas privalomas pagal teisės aktus.
9.2.1.1.2.6	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pareiškėjas kaimo bendruomenė. 2. Pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą. 3. Pareiškėjas nėra gavęs paramos pagal 2008-2014 metų Kaišiadorių r. VVG vietos plėtros strategiją. 4. Projekte numatytos investicijos, skirtos atsinaujinančių išteklių panaudojimui, alternatyvių energijos šaltinių diegimui⁹⁹ <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse</i></p>
9.2.1.1.2.7	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 50 000
9.2.1.1.2.8	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc.
9.2.1.1.3	2 veiklos sritis	„Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ (kodas LEADER-19.2-7.6)
9.2.1.1.3.1	Veiklos srities apibūdinimas	Teikiama parama istorinę, architektūrinę ar kitokią kultūrinę vertę turinčių nekilnojamųjų kultūros, gamtos paveldo objektų, vietovių, parkų, skverų, želdynų, kitų kraštovaizdžio komponentų tvarkymo darbams, siekiant panaudoti minėtus objektus, turizmo, tautinio paveldo plėtrai, didinti kaimo vietovių patrauklumą, finansuojant tam skirtas tinkamas finansuoti išlaidas. Numatoma paremti 2 vietos projektų įgyvendinimą. Tai projektai nekuriantys darbo vietų.
9.2.1.1.3.2	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.1.3.2.1	<i>pelno</i>	☐
9.2.1.1.3.2.2	<i>ne pelno</i>	☒

⁹⁹ Pvz atnaujindamas pareiškėjas pastatą, parką ar sporto aikštelę sumontuos, įdiegs saulės baterijų apšvietimą arba geoterminį šildymą iš vėjo ar vandens panaudos gaunamą energiją projekte ir kt.

9.2.1.1.3.3	Tinkami paramos gavėjai	Viešieji juridiniai asmenys: nevyriausybinė organizacija, bendruomeninė organizacija, kaimo bendruomenė, savivaldybė, savivaldybės įstaiga registruoti Kaišiadorių rajono savivaldybės teritorijoje ir veiklą vykdydantys Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje.
9.2.1.1.3.4	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojai.
9.2.1.1.3.5	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Remiama veikla turi būti vykdoma Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje; 2. Gautas Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos pritarimas. Taikoma, kai toks derinimas privalomas pagal teisės aktus.
9.2.1.1.3.6	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projektas apima nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių, pripažintų saugomomis, tvarkybą. Nekilnojamąsias kultūros vertybes pripažintos saugomomis Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. IV-190 „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių pripažinimo saugomomis ir paskelbtos saugomomis savivaldybių ar valstybės. Kultūros vertybių registras skelbiamas Kultūros paveldo centro interneto svetainėje www.kpc.lt; 2. Pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse</i>
9.2.1.1.3.7	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	iki 95 373
9.2.1.1.3.8	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc.
9.2.2 VPS prioritetą Nr. II „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“		
9.2.2.1 VPS priemonė „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6)		
9.2.2.1.1	VPS priemonės tikslas: Didinti kaimo gyventojų užimtumą, skatinant verslo iniciatyvas kurti naujas ir išlaikyti esamas darbo vietas.	
9.2.2.1.2	1 veiklos sritis	„Parama investicijoms skirtoms ne žemės ūkio veiklai plėtoti“ (kodas LEADER-19.2-6.4)
9.2.2.1.3.1	Veiklos srities apibūdinimas	Teikiant paramą ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti kaimo gyventojams sudaromos sąlygos susikurti papildomų pajamų šaltinį bei mažinti sezoninį užimtumo svyravimą. Pagal veiklos sritį teikiama parama įvairiai ne žemės ūkio veiklai, produktų gamybai, apdorojimui, perdirbimui, jų pardavimui, taip pat paslaugų teikimui, įskaitant paslaugas žemės ūkiui. Naudojant priemonę, atsižvelgiant į ankstesniąją VPS įgyvendinimo patirtį, numatoma paremti 4 vietos projektų įgyvendinimą, kurie turėtų sukurti 4 darbo vietas.
9.2.2.1.3.2	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	

9.2.2.1.3.2.1	<i>pelno</i>	☒	
9.2.2.1.3.2.2	<i>ne pelno</i>	☐	
9.2.2.1.3.3	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai ir fiziniai asmenys: labai maža arba maža įmonė; ūkininkas ar kitas fizinis asmuo.	
9.2.2.1.3.4	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Juridiniai ir fiziniai asmenys: labai maža arba maža įmonė; ūkininkas ar kitas fizinis asmuo.	
9.2.2.1.3.5	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Parama teikiama ekonominei veiklai plėtoti. 2. Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai, įskaitant paslaugų žemės ūkiui teikimą ir išskyrus žemės ūkio produktų gamybą, apdorojimą, perdirbimą. Remiama veikla nustatoma vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi; 3. Pareiškėjo (fizinio asmens) deklaruota gyvenamoji vietovė arba pareiškėjo (įmonės) registracijos vieta turi būti Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje; 4. Remiama veikla turi būti vykdoma: <ul style="list-style-type: none"> • VVG teritorijoje, jeigu vietos projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su prekių ir (arba) produktų gamyba, perdirbimu, rinkodara (paruošimu pardavimui, sandėliavimu). Iš paramos lėšų įrengtos gamybinės patalpos, sandėliai, įsigyta technika, įranga turi būti vietos projekto paraiškoje nurodytoje vietoje, kuri turi būti VVG teritorijoje. VVG teritorijoje pagamintų prekių ir produktų pardavimas galimas VVG teritorijoje ir už jos ribų; • VVG teritorijoje ir (arba) už jos ribų, jeigu vietos projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su mobiliąja prekyba, paslaugų teikimu, taip pat atlygintinų ir neatlygintinų pavėžėjimo paslaugų teikimu. Iš paramos lėšų paslaugų teikimui įrengtos patalpos, įsigyta technika ir įranga šių veiklų nevykdymo laikotarpiu turi būti saugoma vietos projekto paraiškoje nurodytoje vietoje, kuri turi būti VVG teritorijoje; • Jeigu vietos projekte numatyta veikla, susijusi su investicijomis į nekilnojamąjį turtą, nekilnojamojo turto registracijos vieta turi būti VVG teritorijoje. 5. Projekto įgyvendinimo metu turi būti sukuriama ne mažiau kaip viena darbo vieta; 6. Pareiškėjas su paramos paraiška įrodo ūkio subjekto atitikimą nustatytiems ekonominio gyvybingumo kriterijams¹⁰⁰. 	

¹⁰⁰ Ekonominio gyvybingumo kriterijams, kaip nurodyta Ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės, ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. liepos 28 d. įsakymu Nr. 3D-440 „Dėl Ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės, ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių patvirtinimo“.

9.2.2.1.3.6	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Didesnis numatomų sukurti naujų darbo vietų skaičius; 2. Pareiškėjas iki paramos paraiškos pateikimo Kaišiadorių rajono VVG teritorijoje veikia ne trumpiau kaip 1 metus; 3. Pareiškėjas jaunas iki 40 metų fizinis asmuo¹⁰¹; 4. Projekte numatytos investicijos, skirtos atsinaujinančių išteklių panaudojimui, alternatyvių energijos šaltinių diegimui¹⁰². <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse</i></p>
9.2.2.1.3.7	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	iki 38 000
9.2.2.1.3.8	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Juridiniams arba fiziniams asmenims, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus iki 70 proc., kitiems tinkamiems pareiškėjams iki 50 proc

¹⁰¹ Pareiškėjo kaip fizinio asmens, juridinio asmens vadovo paraiškos pateikimo dieną amžius iki 40 metų taip prisidedam prie VPS jaunimo horizontaliųjų principų įgyvendinimo.

¹⁰² Bus vertinama pagal projekto aprašymą ir numatytų finansuoti išlaidų sąrašą.

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		
	Planuojami veiksmai	Sąsaja su VPS ir priemonėmis
10.1.	2015 m.	
10.1.1.	<i>Susiję su VPS įgyvendinimu:</i> VPS pateikimas vertinimui.	VPS
10.1.2.	<i>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</i> VPS vertinimo metu numatyta surengti 10 informacinių renginių. VPS jau pristatyta penkiuose informaciniuose renginiuose: VVG visuotiniame susirinkime, VVG valdyboje, Socialiniame forume, Žasliuose ir Paparčiuose. Kiti penki pristatymai numatomi Kruonio, Rumšiškių Žiežmarių, Pravieniškių, Palomenės seniūnijose.	VPS
10.2.	2016 m.	
10.2.1.	<p><i>Susiję su VPS įgyvendinimu (VPS administravimu ir VP įgyvendinimu):</i> VPS pristatymas ŽŪM PAK; VPS įgyvendinimo sutarties derinimas su NMA ir jos pasirašymas; VVG valdybos ir narių informavimas apie pasirašytą VPS įgyvendinimo sutartį; VVG administracijos darbuotojų atranka ir sutarčių pasirašymas Avansinių mokėjimo prašymų teikimas NMA; I kvietimo teikti VP dokumentacijos ruošimas ir tvirtinimas;</p> <p>Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas.</p> <p>VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė. VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas, tvirtinimas.</p>	<p>VPS</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės: - NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-1); -Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-2); - Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-5); - Kaimo atnaujinimas (LEADER-19.2-7); - Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo</p>

		reprezentavimas (LEADER-19.2-SAVA-6) VPS
10.2.2.	<p><i>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</i> VPS viešinimas vietinėje spaudoje, interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt, facebooke http://www.facebook.com/pages/Kaisiadoriu-Vietos-Veiklos-Grupe/155818081128357, partnerių interneto tinklalapiai, www.leaderlietuva.lt. Naudojamas www.google.maps.lt vietos projektų žymėjimas;</p> <p>Kvietimai teikti VP viešinami interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt; Informacija siunčiama kiekvienai seniūnijai, visoms VVG teritorijoje veikiančioms bendruomenėms, savivaldybės administracijai ir kitoms asocijuotoms kaimo plėtros veikėjų struktūroms. Rengiami lankstinukai, atmintinės pareiškėjams;</p> <p>Projektų vertinimo grafikas bei rezultatai pristatomi Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojams interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt;</p> <p>Gyventojų kompetencijų ugdymas bendruomeniškumo, verslumo, socialinės atsakomybės srityse; Mokomųjų – konsultacinių renginių, susijusių su potencialių VP vykdytojų gebėjimu rengti, administruoti bei koordinuoti VP, organizavimas;</p> <p>Patirties mainų organizavimas, dalyvavimas VVG tinkle.</p>	VPS VPS I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės: - NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-1); -Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-2); - Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-5); - Kaimo atnaujinimas (LEADER-19.2-7); - Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas (LEADER-19.2-SAVA-6) VPS
10.3.	2017 m.	
10.3.1.	<p><i>Susiję su VPS įgyvendinimu (VPS administravimu ir VP įgyvendinimu):</i> Ataskaitos/-ų teikimas NMA už 2016 metus Mokėjimo prašymo teikimas NMA; I kvietimas teikti VP;</p>	VPS II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones,

<p>Paraiškų rinkimas ir administracinės atitikties bei tinkamumo vertinimas; Vertinimo dokumentų teikimas VVG valdybai; VVG valdybos sprendimas dėl projektų finansavimo; Sprendimo skirti lėšas vietas projektams tvirtinimas; Dvišalių/trišalių sutarčių sudarymas dėl VP finansavimo; Projektų įgyvendinimas; Viešųjų pirkimų, susijusių su VP, derinimas;</p> <p>II kvietimo teikti VP dokumentacijos ruošimas ir tvirtinimas; II kvietimas teikti VP; Paraiškų rinkimas ir administracinės atitikties bei tinkamumo vertinimas; Vertinimo dokumentų teikimas VVG valdybai; VVG valdybos sprendimas dėl projektų finansavimo; Sprendimo skirti lėšas vietas projektams tvirtinimas; Dvišalių/trišalių sutarčių sudarymas dėl VP finansavimo; Projektų įgyvendinimas; Viešųjų pirkimų, susijusių su VP, derinimas;</p> <p>Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas; VP įgyvendinimo koordinavimas ir monitoringas: ataskaitų rinkimas, patikros vietoje, konsultavimas.</p>	<p>įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-7); - Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6); - Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas (LEADER-19.2- SAVA-8); - Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti (LEADER-19.2-SAVA-9) <p style="text-align: center;">VPS</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-1); - Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-2); - Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-5); - Kaimo atnaujinimas (LEADER-19.2-7);
--	---

	<p>VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė. VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas, tvirtinimas.</p>	<p>- Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas (LEADER-19.2-SAVA-6) VPS</p>
10.3.2.	<p><i>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</i> VPS viešinimas vietinėje spaudoje, interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt, facebooke http://www.facebook.com/pages/Kaisiadoriu-Vietos-Veiklos-Grupe/155818081128357, partnerių interneto tinklalapiai, www.leaderlietuva.lt. Naudojamas www.google.maps.lt vietos projektų žymėjimas; Projektų rezultatų viešinimas aukščiau nurodytuose šaltiniuose;</p>	<p>VPS</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės: - NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-1); - Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-2); - Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-5);</p>

	<p>Patirties mainų organizavimas, dalyvavimas VVG tinkle;</p> <p>Kvietimai teikti VP viešinami interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt; Informacija siunčiama kiekvienai seniūnijai, visoms VVG teritorijoje veikiančioms bendruomenėms, savivaldybės administracijai ir kitoms asocijuotoms kaimo plėtros veikėjų struktūroms. Rengiami lankstinukai, atmintinės pareiškėjams;</p> <p>Projektų vertinimo grafikas bei rezultatai pristatomi Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojams interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt;</p> <p>Gyventojų kompetencijų ugdymas bendradarbiavimo, verslumo, vietos rinkodaros srityse; Mokomųjų – konsultacinių renginių, susijusių su potencialių VP vykdytojų gebėjimu rengti, administruoti bei koordinuoti VP, organizavimas;</p> <p>Potencialių VP pareiškėjų dalyvavimas tarptautiniuose seminaruose, konferencijose, renginiuose, susijusiuose su LEADER metodo ir horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimu.</p>	<p>- Kaimo atnaujinimas (LEADER-19.2-7); - Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas (LEADER-19.2-SAVA-6)</p> <p>VPS</p> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės:</p> <p>- Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-7); - Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6); - Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas (LEADER-19.2- SAVA-8); - Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti (LEADER-19.2-SAVA-9)</p> <p>VPS</p>
10.4.	2018 m.	
10.4.1.	<i>Susiję su VPS įgyvendinimu (VPS administravimu ir VP įgyvendinimu):</i> Ataskaitos/-ų teikimas NMA už 2017 metus	VPS

	<p>Mokėjimo prašymo teikimas NMA; Esant poreikiui III (papildomo) kvietimo teikti VP I prioriteto priemonėms dokumentacijos koregavimas ir tvirtinimas; III (papildomas) kvietimas teikti VP I prioriteto priemonėms; Paraiškų rinkimas ir administracinės atitikties bei tinkamumo vertinimas; Vertinimo dokumentų teikimas VVG valdybai; VVG valdybos sprendimas dėl projektų finansavimo; Sprendimo skirti lėšas vietas projektams tvirtinimas; Dvišalių/trišalių sutarčių sudarymas dėl VP finansavimo; Projektų įgyvendinimas; Viešųjų pirkimų, susijusių su VP, derinimas;</p> <p>Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas; VP įgyvendinimo koordinavimas ir monitoringas: ataskaitų rinkimas, patikros vietoje, konsultavimas.</p>	<p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-1); -Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-2); - Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-5); - Kaimo atnaujinimas (LEADER-19.2-7); - Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas (LEADER-19.2-SAVA-6) <p style="text-align: center;">VPS</p> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-7); - Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6); - Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų
--	---	---

	<p>VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė. VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas, tvirtinimas.</p>	<p>pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas (LEADER-19.2- SAVA-8); - Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti (LEADER-19.2-SAVA-9) VPS</p>
10.4.2.	<p><i>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</i> VPS viešinimas vietinėje spaudoje, interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt, facebooke http://www.facebook.com/pages/Kaisiadoriu-Vietos-Veiklos-Grupe/155818081128357, partnerių interneto tinklalapiai, www.leaderlietuva.lt. Naudojamas www.google.maps.lt vietos projektų žymėjimas; Projektų rezultatų viešinimas aukščiau nurodytuose šaltiniuose;</p>	<p>VPS</p> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės: - Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-7); - Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6); - Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas (LEADER-19.2- SAVA-8); - Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti (LEADER-19.2-SAVA-9) VPS</p>

	<p>Patirties mainų organizavimas, dalyvavimas VVG tinkle;</p> <p>Kvietimai teikti VP viešinami interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt; Informacija siunčiama kiekvienai seniūnijai, visoms VVG teritorijoje veikiančioms bendruomenėms, savivaldybės administracijai ir kitoms asocijuotoms kaimo plėtros veikėjų struktūroms. Rengiami lankstinukai, atmintinės pareiškėjams;</p> <p>Projektų vertinimo grafikas bei rezultatai pristatomi Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojams interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt;</p> <p>Gyventojų kompetencijų ugdymas bendruomeniškumo, verslumo, socialinės atsakomybės srityse, LEADER ir horizontaliųjų principų bei prioritetų įgyvendinimo srityse; Mokomųjų – konsultacinių renginių, susijusių su potencialių VP vykdytojų gebėjimu rengti, administruoti bei koordinuoti VP, organizavimas;</p> <p>Potencialių VP pareiškėjų dalyvavimas tarptautiniuose seminaruose, konferencijose, renginiuose, susijusiuose su LEADER metodo įgyvendinimu.</p>	<p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-1); -Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-2); - Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-5); - Kaimo atnaujinimas (LEADER-19.2-7); - Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas (LEADER-19.2-SAVA-6) <p style="text-align: center;">VPS</p>
10.5.	2019 m.	
10.5.1.	<p><i>Susiję su VPS įgyvendinimu (VPS administravimu ir VP įgyvendinimu):</i></p> <p>Ataskaitos/-ų teikimas NMA už 2018 metus</p> <p>Mokėjimo prašymo teikimas NMA;</p> <p>Esant poreikiui IV (papildomo) kvietimo teikti VP II prioriteto priemonėms dokumentacijos koregavimas ir tvirtinimas;</p> <p>IV (papildomas) kvietimas teikti VP II prioriteto priemonėms;</p> <p>Paraiškų rinkimas ir administracinės atitikties bei tinkamumo vertinimas;</p>	<p style="text-align: center;">VPS</p> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės:</p>

	<p>Vertinimo dokumentų teikimas VVG valdybai; VVG valdybos sprendimas dėl projektų finansavimo; Sprendimo skirti lėšas vietas projektams tvirtinimas; Dvišalių/trišalių sutarčių sudarymas dėl VP finansavimo; Projektų įgyvendinimas; Viešųjų pirkimų, susijusių su VP, derinimas;</p> <p>Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas; VP įgyvendinimo koordinavimas ir monitoringas: ataskaitų rinkimas, patikros vietoje, konsultavimas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-7); - Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6); - Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas (LEADER-19.2-SAVA-8); - Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti (LEADER-19.2-SAVA-9) <p style="text-align: center;">VPS</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-1); - Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-2); - Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-5); - Kaimo atnaujinimas (LEADER-19.2-7); - Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo
--	--	---

	<p>VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė. VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas, tvirtinimas. Pasirengimas VPS peržiūrai.</p>	<p>reprezentavimas (LEADER-19.2-SAVA-6)</p> <p>VPS</p>
10.5.2.	<p><i>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</i> VPS viešinimas vietinėje spaudoje, interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt, facebooke http://www.facebook.com/pages/Kaisiadoriu-Vietos-Veiklos-Grupe/155818081128357, partnerių interneto tinklalapiai, www.leaderlietuva.lt. Naudojamas www.google.maps.lt vietos projektų žymėjimas; Projektų rezultatų viešinimas aukščiau nurodytuose šaltiniuose;</p> <p>Patirties mainų organizavimas, dalyvavimas VVG tinkle;</p> <p>Kvietimai teikti VP viešinami interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt; Informacija siunčiama kiekvienai seniūnijai, visoms VVG teritorijoje veikiančioms bendruomenėms, savivaldybės administracijai ir kitoms asocijuotoms kaimo plėtros veikėjų struktūroms. Rengiami lankstinukai, atmintinės pareiškėjams;</p>	<p>VPS</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-1); -Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-2); - Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-5); - Kaimo atnaujinimas (LEADER-19.2-7); - Bendruomeniškumo ugdyimas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas (LEADER-19.2-SAVA-6) <p>VPS</p>

	<p>Projektų vertinimo grafikas bei rezultatai pristatomi Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojams interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt;</p> <p>Gyventojų kompetencijų ugdymas bendradarbiavimo, verslumo, vietos rinkodaros srityse; Mokomųjų – konsultacinių renginių, susijusių su potencialių VP vykdytojų gebėjimu rengti, administruoti bei koordinuoti VP, organizavimas;</p> <p>Potencialių VP pareiškėjų dalyvavimas tarptautiniuose seminaruose, konferencijose, renginiuose, susijusiuose su LEADER metodo įgyvendinimu ir horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimu.</p>	<p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-7); - Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6); - Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas (LEADER-19.2- SAVA-8); - Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti (LEADER-19.2-SAVA-9) <p style="text-align: center;">VPS</p>
10.6.	2020 m.	
10.6.1.	<p><i>Susiję su VPS įgyvendinimu (VPS administravimu ir VP įgyvendinimu):</i></p> <p>Ataskaitos/-ų teikimas NMA už 2019 metus</p> <p>Mokėjimo prašymo teikimas NMA;</p> <p>Projektų įgyvendinimas;</p> <p>Viešųjų pirkimų, susijusių su VP, derinimas;</p> <p>Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas;</p> <p>VP įgyvendinimo koordinavimas ir monitoringas: ataskaitų rinkimas, patikros vietoje, konsultavimas.</p>	<p style="text-align: center;">VPS</p> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-7);

	<p>VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė. VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas, tvirtinimas.</p>	<p>- Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6); - Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas (LEADER-19.2- SAVA-8); - Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti (LEADER-19.2-SAVA-9)</p> <p style="text-align: right;">VPS</p>
10.6.2.	<p><i>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</i> VPS viešinimas vietinėje spaudoje, interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt, facebooke http://www.facebook.com/pages/Kaisiadoriu-Vietos-Veiklos-Grupe/155818081128357, partnerių interneto tinklalapiai, www.leaderlietuva.lt. Naudojamas www.google.maps.lt vietos projektų žymėjimas; Projektų rezultatų viešinimas aukščiau nurodytuose šaltiniuose;</p>	<p style="text-align: right;">VPS</p> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės: - Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-7); - Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6); - Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų</p>

	<p>Patirties mainų organizavimas, dalyvavimas VVG tinkle;</p> <p>Mokomųjų – konsultacinių renginių, susijusių su potencialių VP vykdytojų gebėjimu rengti, administruoti bei koordinuoti VP, organizavimas;</p> <p>VP vykdytojų dalyvavimas tarptautiniuose seminaruose, konferencijose, renginiuose, susijusiuose su LEADER metodo įgyvendinimu.</p>	<p>pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas (LEADER-19.2- SAVA-8);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti (LEADER-19.2-SAVA-9) <p>VPS</p> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-7); - Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6); - Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas (LEADER-19.2- SAVA-8); - Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti (LEADER-19.2-SAVA-9) <p>VPS</p>
--	---	--

10.7.	2021 m.	
10.7.1.	<p><i>Susiję su VPS įgyvendinimu (VPS administravimu ir VP įgyvendinimu):</i> Ataskaitos/-ų teikimas NMA už 2020 metus Mokėjimo prašymo teikimas NMA; Esant poreikiui V (papildomo) kvietimo teikti VP I prioriteto priemonėms dokumentacijos koregavimas ir tvirtinimas; Kvietimas teikti VP; Paraiškų rinkimas ir administracinės atitikties bei tinkamumo vertinimas; Vertinimo dokumentų teikimas VVG valdybai; VVG valdybos sprendimas dėl projektų finansavimo; Sprendimo skirti lėšas vietas projektams tvirtinimas; Dvišalių/trišalių sutarčių sudarymas dėl VP finansavimo; Projektų įgyvendinimas; Viešųjų pirkimų, susijusių su VP, derinimas;</p> <p>Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas; VP įgyvendinimo koordinavimas ir monitoringas: ataskaitų rinkimas, patikros vietoje, konsultavimas.</p> <p>VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė. VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas, tvirtinimas.</p>	<p>VPS</p> <p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės: - NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-1); - Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-2); - Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-5); - Kaimo atnaujinimas (LEADER-19.2-7); - Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas (LEADER-19.2-SAVA-6)</p> <p>VPS</p> <p>Visos VPS įgyvendinamos priemonės per ankstesnių kvietimų VP VPS</p>
10.7.2.	<p><i>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</i> VPS viešinimas vietinėje spaudoje, interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt, facebooke</p>	<p>VPS</p>

	<p>http://www.facebook.com/pages/Kaisiadoriu-Vietos-Veiklos-Grupe/155818081128357, partnerių interneto tinklalapiai, www.leaderlietuva.lt. Naudojamas www.google.maps.lt vietos projektų žymėjimas;</p> <p>Kvietimai teikti VP viešinami interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt; Informacija siunčiama kiekvienai seniūnijai, visoms VVG teritorijoje veikiančioms bendruomenėms, savivaldybės administracijai ir kitoms asocijuotoms kaimo plėtros veikėjų struktūroms. Rengiami lankstinukai, atmintinės pareiškėjams;</p> <p>Projektų vertinimo grafikas bei rezultatai pristatomi Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojams interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt;</p> <p>Gyventojų kompetencijų ugdymas (esant poreikiui) bendruomeniškumo, verslumo, socialinės atsakomybės srityse, LEADER ir horizontaliųjų principų bei prioritetų įgyvendinimo srityse;</p> <p>Mokomųjų – konsultacinių renginių, susijusių su potencialių VP vykdytojų gebėjimu rengti, administruoti bei koordinuoti VP, organizavimas;</p> <p>Patirties mainų organizavimas, dalyvavimas VVG tinkle;</p>	<p>I VPS prioriteto „Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą“ priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-1); -Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-2); - Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-5); - Kaimo atnaujinimas (LEADER-19.2-7); - Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas (LEADER-19.2-SAVA-6) <p>VPS</p>
10.8.	2022 m.	
10.8.1.	<p><i>Susiję su VPS įgyvendinimu (VPS administravimu ir VP įgyvendinimu):</i></p> <p>Ataskaitos/-ų teikimas NMA už 2021 metus</p> <p>Mokėjimo prašymo teikimas NMA;</p> <p>Esant poreikiui VI (papildomo) kvietimo teikti VP II prioriteto priemonėms dokumentacijos koregavimas ir tvirtinimas;</p> <p>Kvietimas teikti VP;</p> <p>Paraiškų rinkimas ir administracinės atitikties bei tinkamumo vertinimas;</p> <p>Vertinimo dokumentų teikimas VVG valdybai;</p>	<p>VPS</p> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės:</p>

	<p>VVG valdybos sprendimas dėl projektų finansavimo; Sprendimo skirti lėšas vietas projektams tvirtinimas; Dvišalių/trišalių sutarčių sudarymas dėl VP finansavimo; Projektų įgyvendinimas; Viešųjų pirkimų, susijusių su VP, derinimas; Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas;</p> <p>VP įgyvendinimo koordinavimas ir monitoringas: ataskaitų rinkimas, patikros vietoje, konsultavimas.</p> <p>VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė. VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas, tvirtinimas.</p>	<p>- Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-7); - Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6); - Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas (LEADER-19.2- SAVA-8); - Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti (LEADER-19.2-SAVA-9)</p> <p>Visos VPS įgyvendinamos priemonės per ankstesnių kvietimų VP VPS</p>
10.8.2.	<p><i>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</i> VPS viešinimas vietinėje spaudoje, interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt, facebooke http://www.facebook.com/pages/Kaisiadoriu-Vietos-Veiklos-Grupe/155818081128357, partnerių interneto tinklalapiai, www.leaderlietuva.lt. Naudojamas www.google.maps.lt vietos projektų žymėjimas;</p> <p>Kvietimai teikti VP viešinami interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt; Informacija siunčiama kiekvienai seniūnijai, visoms VVG teritorijoje veikiančioms bendruomenėms, savivaldybės administracijai ir kitoms asocijuotoms kaimo plėtros veikėjų struktūroms. Rengiami lankstinukai, atmintinės pareiškėjams;</p>	<p>VPS</p> <p>II VPS prioriteto „Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą“ priemonės:</p>

	<p>Projektų vertinimo grafikas bei rezultatai pristatomi Kaišiadorių rajono VVG teritorijos gyventojams interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt;</p> <p>Gyventojų kompetencijų ugdymas (esant poreikiui) bendradarbiavimo, verslumo, vietos rinkodaros srityse;</p> <p>Mokomųjų – konsultacinių renginių, susijusių su potencialių VP vykdytojų gebėjimu rengti, administruoti bei koordinuoti VP, organizavimas;</p> <p>Patirties mainų organizavimas, dalyvavimas VVG tinkle.</p>	<p>- Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra (LEADER-19.2-SAVA-7);</p> <p>- Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6);</p> <p>- Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas (LEADER-19.2- SAVA-8);</p> <p>- Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti (LEADER-19.2-SAVA-9)</p> <p>VPS</p>
10.9.	2023 m.	
10.9.1.	<p><i>Susiję su VPS įgyvendinimu (VPS administravimu ir VP įgyvendinimu):</i></p> <p>Ataskaitos/-ų teikimas NMA už 2022 metus</p> <p>Baigiamųjų projektų mokėjimo prašymo teikimas NMA;</p> <p>Projektų įgyvendinimas;</p> <p>Viešųjų pirkimų, susijusių su VP, derinimas;</p> <p>Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas;</p> <p>VP įgyvendinimo koordinavimas ir monitoringas: ataskaitų rinkimas, patikros vietoje, konsultavimas.</p> <p>VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė.</p> <p>VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas.</p> <p>Galutinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas, tvirtinimas ir teikimas.</p>	<p>VPS</p> <p>Visos VPS priemonės</p> <p>VPS</p> <p>Visos VPS priemonės</p> <p>VPS</p>
10.9.2.	<p><i>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</i></p> <p>VPS viešinimas vietinėje spaudoje, interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt, facebooke</p>	VPS

<p> http://www.facebook.com/pages/Kaisiadoriu-Vietos-Veiklos-Grupe/155818081128357, partnerių interneto tinklalapiai, www.leaderlietuva.lt. Naudojamas www.google.maps.lt vietos projektų žymėjimas; Projektų rezultatų viešinimas aukščiau nurodytuose šaltiniuose; Patirties mainų organizavimas, dalyvavimas VVG tinkle; VP vykdytojų dalyvavimas tarptautiniuose seminaruose, konferencijose, renginiuose, susijusiuose su LEADER metodo įgyvendinimu; Baigiamosios konferencijos organizavimas įgyvendinus VPS. </p>	<p>Visos VPS priemonės</p> <p>VPS</p> <p>VPS</p> <p>VPS</p>
---	---

11. VPS finansinis planas

11. VPS finansinis planas pagal prioritetus:					
11.1.	Prioriteto Nr.	VPS prioriteto pavadinimas	Planuojama paramos lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)	
11.1.1.	I	Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas, skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą, remiant viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą	1.198.746,00	58,74	
11.1.2.	II	Užimtumo didinimas, kuriant ir plėtojant mažas įmones, įvairinant kitų subjektų veiklą, skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą	842.000,00	41,26	
				Iš viso: 100,0	
VPS finansinis planas pagal priemones:					
11.2.	VPS priemonės pavadinimas	VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė	VPS priemonės kodas	Planuojama lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.2.1.	NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra	I	LEADER-19.2-SAVA-1	64.000,00	3,14
11.2.2.	Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra	I	LEADER-19.2-SAVA-2	64.000,00	3,14
11.2.3.	Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra	I	LEADER-19.2-SAVA-5	630.000,00	30,87
11.2.4.	Kaimų atnaujinimas	I	LEADER-19.2-7	390.746,00	19,14
11.2.5.	Bendruomeniškumo ugdymas, krašto savitumo puoselėjimas, jo reprezentavimas	I	LEADER-19.2-SAVA-6	50.000,00	2,45
11.2.6.	Turizmo kaime ir susijusių paslaugų kūrimas ir plėtra	II	LEADER-19.2-SAVA-7	62.532,40	3,06
11.2.7.	Ūkio ir verslo plėtra	II	LEADER-19.2-6	115.467,60	5,66
11.2.8.	Mažų ūkių konkurencingumo didinimas, didinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, plėtojant vietos rinkas	II	LEADER-19.2-SAVA-8	64.000,00	3,14

11.2.9.	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas skirtas švietimo, socialinių paslaugų teikimo, žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitoms vietos ekonomikos veikloms skatinti	II	LEADER-19.2-SAVA-9	600.000,00	29,40						
				Iš viso: 2 040 746,00	Iš viso: 100 (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos sumos)						
11.3.	VPS administravimo išlaidų finansinis planas:										
	VPS administravimo išlaidų (KPP kodas 19.4) kategorijos	Planuojama lėšų (Eur)			Planuojama lėšų (proc.)						
11.3.1.	VVG veiklos išlaidos	382 639,00			75 visos VVG administravimui planuojamos sumos						
11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos	127 547,00			25 visos VVG administravimui planuojamos sumos						
11.3.3.	Iš viso:	510 186,00			20 proc. visos VPS įgyvendinimui skirtos sumos						
11.4.	Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Iš viso:
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos)	0	0	11	0	27	59	3	0	0	100 proc.
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)	0	0	7	15	12	18	14	14	20	100 proc.
11.5.	Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai	Pagrindimas									
11.5.3.	Kiti ES struktūriniai fondai ir ne ES fondai	Kai paramos teikimo sąlygos ir finansuotinos veiklos iš nurodyto papildomo finansavimo šaltinio atitiks VPS tikslus, Vietos projektų pareiškėjai turės galimybę kreiptis paramos dėl papildomų arba veiklų tęstinio finansavimo:									

	<ul style="list-style-type: none"> • VVG Baltijos jūros regiono tarpvalstybinio bendradarbiavimo programa http://www.nrp.vrm.lt/index.php?id=187 • Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos parama http://www.finmin.lt/web/finmin/eee-norway/2009-2014 • Bendradarbiavimo per sieną Latvijos, Lietuvos, ir Baltarusijos programa http://www.nrp.vrm.lt/index.php?id=182 • Bendradarbiavimo per sieną Lietuvos, Lenkijos ir Baltarusijos programa http://www.nrp.vrm.lt/index.php?id=183 • Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo per sieną programą http://www.nrp.vrm.lt/index.php?id=184
--	---

12. VPS įgyvendinimo rodikliai												
12.1. VPS pasiekimų produkto (<i>anglų k. „output“</i>) rodikliai												
Eil. Nr.	VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas	ESIF teminiai tikslai									Iš viso:	
		1	10	3	3	5-6	4	8	9	2		
		EZŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys										
		1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C		
12.1.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.):										41	
12.1.1.1.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė NVO, skaičius (vnt.)	3							22		25	
12.1.1.2.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija (savivaldybė) arba valstybės institucija / organizacija, skaičius (vnt.)	1							5		6	
12.1.1.3.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė MVĮ, skaičius (vnt.)							4	2		6	
12.1.1.4.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai asmenys, skaičius (vnt.):				2			2			4	
12.1.1.4.1.	<i>iš jų iki 40 m.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	iš viso: 2	<i>moterų: 1</i> <i>vyrų: 1</i>
												<i>moterų:</i>

12.1.1.4.2.	<i>iš jų daugiau kaip 40 m.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	iš viso: 2	I vyrų: 1
12.1.1.5.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė 12.1.1.1–12.1.1.5 papunkčiuose neišvardyti asmenys, skaičius (vnt.)												
12.1.2.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-1 (savarankiška VPS priemonė)												
12.1.2.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
12.1.3.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-2 (savarankiška VPS priemonė)												
12.1.3.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
12.1.4.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-5 (savarankiška VPS priemonė)												
12.1.4.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	9	
12.1.5.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-7.2												
12.1.5.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	
12.1.5.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	520	-	520	
12.1.6.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-7.6												
12.1.6.1.	Paremtų vietos projektų, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
12.1.6.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	260	-	260	
12.1.7.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-6 (savarankiška VPS priemonė)												
12.1.7.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	10	
12.1.8.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-7 (savarankiška VPS priemonė)												
12.1.8.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	
12.1.9.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-6.4												
12.1.9.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	4	
12.1.10.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-8 (savarankiška VPS priemonė)												
12.1.10.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	
12.1.11.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-9 (savarankiška VPS priemonė)												
12.1.11.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	

12.2. VPS pasiekimų tikslo rodikliai (anglų k. „target“) rodikliai

12.2.1. Vietos projektų įgyvendinimas											
12.2.1.1.	Sukurtų naujų darbo vietų (naujų etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)	12	-	-	2	-	-	6	13	-	33
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų (etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.2.2. VPS administravimas											
12.2.2.1.	Sukurtų naujų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdant VPS administravimo veiklą (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdant VPS administravimo veiklą (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną		
13.1.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus	
13.1.1.	VVG visuotinis narių susirinkimas	Renka (skiria) ir atšaukia (atleidžia) iš pareigų VVG valdybos narius, VVG pirmininką. Pritaria VPS, organizuoja informacijos sklaidą apie VPS galimybes. Tvirtina VVG metinę finansinę atskaitomybę, svarsto ir tvirtina VVG pirmininko pateiktą veiklos ataskaitą bei VVG valdybos ataskaitas. Atlieka kitas funkcijas, numatytas VVG įstatuose, keičia VVG įstatus.
13.1.2.	VVG kolegialus valdymo organas - valdyba	VVG valdyba – kolegialus VVG valdymo organas. VVG valdybos darbui pirmininkauja - VVG valdybos pirmininkas. VVG valdybą tvirtina VPS poreikius, prioritetus ir priemones. Priima sprendimus dėl VPS įgyvendinimo, vietos projektų finansavimo. Tvirtina projektinę dokumentaciją: kvietimų taisykles, vidaus aprašo dokumentus, projektų rinkimo taisykles, projektų atrankos pirmumo kriterijus. Esant poreikiui atlieka patikras vietoje. Viešina VPS. Teikia pasiūlymus visuotiniam narių susirinkimui apie VVG veiklos planus, analizuoja jų įgyvendinimą ir įgyvendinimo gerinimą. Svarsto ir tvirtina VVG valdymo struktūrą ir darbuotojų pareigybes, samdomų darbuotojų kandidatūras. Kartu su VVG administracija vykdo vietos projektų priežiūrą ir stebėseną pagal patvirtintą tvarką. Atlieka kitas funkcijas, numatytas VVG įstatuose.
13.1.3.	VVG vienasmenis valdymo organas – pirmininkas	VVG vienasmenis valdymo organas – pirmininkas organizuoja ir koordinuoja VVG administracinę veiklą, teikia valdybai samdomų darbuotojų kandidatūras, sudaro darbo sutartis su darbuotojais, nustato jų darbo užmokestį, tvirtina pareiginius nuostatus, vykdo kitas su darbo santykiais susijusias funkcijas. Pirmininkas atstovauja VVG, pasirašo sutartis su fiziniais ir juridiniais asmenimis, rengia VVG veiklos planus, programas, atsiskaito visuotiniam susirinkimui už VVG veiklą, vykdo veiklas, numatytas VVG įstatuose.
13.1.4.	VPS administravimo vadovas	Koordinuoja ir kontroliuoja. VPS įgyvendinimą, viešųjų pirkimų dokumentų rengimą, pirkimo procedūrų vykdymą, strategijos viešinimą, viešinimo priemonių pasirinkimą. Organizuoja kvietimų dokumentacijos, parengimą ir pristatymą potencialiems pareiškėjams. Organizuoja vietos projektų paraiškų vertinimą, monitoringą. Koordinuoja ir kontroliuoja mokymus potencialiems pareiškėjams, VVG nariams, organizuoja informacinius renginius, viešinimo renginius, konferencijas, tarptautinius seminarus. Koordinuoja savalaikį atsiskaitymą su Nacionaline mokėjimo agentūra. Vykdo kitas funkcijas, numatytas VVG įstatuose.
13.1.5.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Vykdo strategijos įgyvendinimą: veda strategijos finansinių dokumentų buhalterinę apskaitą. Pildo ir teikia VPS mokėjimo prašymus, priima finansines ataskaitas iš vietos projektų pareiškėjų. Teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą bendruomenėms ir kitiems vietos projektų pareiškėjams finansinės apskaitos klausimais. Tikrina vietos projektų mokėjimo prašymus.

13.1.6.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.1.6.1.	VPS administratorius (-iai)	Vykdo strategijos įgyvendinimą: rengia viešųjų pirkimų procedūras, teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą kaimo bendruomenėms bei kitiems vietos projektų pareiškėjams, rengia kvietimų dokumentacijos projektus, vietos projektų vykdymo sutartis. Vykdo projektų paraiškų vertinimą. Vykdo vietos projektų viešųjų pirkimų vertinimą. Vykdo projektų patikras, ataskaitų vertinimą. Rengia VPS įgyvendinimo ataskaitas.
13.1.6.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	Vykdo strategijos įgyvendinimą. Organizuoja gyventojų aktyvumo skatinimo priemones. Organizuoja mokymus vietos projektų pareiškėjams, VVG nariams. Organizuoja mokomuosius renginius, seminarus, konferencijas, dalyvavimą tarptautiniuose seminaruose. Teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą kaimo bendruomenėms bei kitiems vietos projektų pareiškėjams. Vykdo VVG viešinimą Lietuvoje ir užsienyje. Rengia ir pristato VVG kaip organizacijos viešinimą ir populiarinimą bei žinomumą tarp pareiškėjų, projektų vykdytojų kitų organizacijų VVG teritorijoje ir ne tik.
13.2.	VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	Turintis aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turintis ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Turintis aukštąjį išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje arba ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos ir (arba) finansų valdymo srityje; arba turintis ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS.
13.2.3.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.2.3.1.	VPS administratorius	Turintis aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turintis ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	Turintis aukštąjį išsilavinimą, taip pat žinių LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse; arba turintis ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.3.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas	
13.3.1.	<p style="text-align: center;">VPS ĮGYVENDINIMO VALDYMO VIDAUS SISTEMOS APIBŪDINIMAS</p> <p>VVG sukurta horizontalios ir vertikalios partnerystės principu, vienija pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios, atstovus. VVG valdymo sistema ir organizacinė struktūra vykdoma pagal Asociacijos Kaišiadorių rajono VVG įstatuose numatytą reglamentą, Asociacijos Kaišiadorių rajono VVG administracijos darbo reglamentą, Asociacijos Kaišiadorių rajono VVG valdybos darbo reglamentą (Asociacijos Kaišiadorių rajono VVG įstatai pateikiami paraiškos prieduose, darbo reglamentai pateikiami viešai interneto svetainėje www.kaišiadorysvvg.lt). VVG narių skaičius yra kintantis, nes ji yra atvira naujiems nariams – tiek juridiniams, tiek fiziniams,</p>	

veikiantiems ar gyvenantiems VVG teritorijoje. VVG užtikrina lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią (lyties, tautinės kilmės, amžiaus, religijos ar įsitikinimų, negalios, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos pagrindu) priėmimo tvarką.

VVG valdymą ir stebėseną reglamentuoja įstatai. Juose apibrėžta kiekvieno valdymo organo funkcijos ir veiklos ribos. Valdyme išskiriamos trys pakopos:

- vietos veiklos grupės narių visuotinis susirinkimas;
- vietos veiklos grupės valdyba;
- vietos veiklos grupės pirmininkas.

Vadovaujantis Kaišiadorių r. VVG įstatais, aukščiausias valdymo organas yra VVG visuotinis susirinkimas, kolegialus valdymo organas – VVG valdyba, vienasmenis valdymo organas yra VVG pirmininkas. Valdyba yra pavaldi visuotiniam susirinkimui ir VVG pirmininkui. VVG administracija pavaldi VVG pirmininkui.

VPS įgyvendinimą organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja VPS administravimo vadovas. Administracijos vadovas koordinuoja darbuotojų (VPS finansininko, administratoriaus ir viešųjų ryšių specialisto) darbą ir atsiskaito valdybai. VPS administracijos darbuotojai bendradarbiauja su VVG teritorijos gyventojais, konsultuoja juos, numato priemones, kurių pagalba siekiama efektyvaus gyventojų aktyvinimo, veiklų skatinimo, vietos projektų įgyvendinimo.

Pagal VPS numatytą veiksmų planą, VVG administracija organizuoja VPS įgyvendinimą taip:

1. Rengia kvietimų dokumentacijos projektus: bendrąsias ir specialiąsias taisykles, vidaus tvarkos aprašus;
2. Dokumentaciją teikia VVG valdybai, kuri įvertinusi teikia koregavimui arba patvirtina dokumentus;
3. Kvietimo dokumentuose apibrėžtais terminais skelbiama projektų atranka;
4. VPS administravimo vadovas paskiria projektų vertintojus, kurie atlieka projektų administracinį, tinkamumo ir pirmumo vertinimą, pildo projektų vertinimo ataskaitas ir teikia VVG valdybai;
5. Prieš atliekant vertinimą, darbuotojai, vertinantys projektus, patvirtina savo konfidencialumą ir nešališkumą pasirašydami konfidencialumo ir nešališkumo deklaraciją, kuria įsipareigoja būti nešališki ir laikytis konfidencialumo;
6. VVG valdyba svarsto projektus ir priima sprendimus dėl projektų finansavimo, esant poreikiui atlieka patikrą vietoje;
7. Informacija apie administracinės atitikties, tinkamumo skirti lėšas projektams įgyvendinti, pirmumo reikalavimus atitikusias vietos projektų paraiškas yra teikiama NMA;
8. VVG administracija parengia, administruoja finansavimo sutartis;
9. VVG administracija konsultuoja projektų įgyvendinimo klausimais vietos pareiškėjus, vykdo projektų eigos stebėseną atlikdama patikras vietoje;
10. VVG administracija vykdo įgyvendinamų vietos projektų viešųjų pirkimų kontrolę;
11. VVG administracija priima mokėjimo prašymus, vykdo administracinį vertinimą ir teikia mokėjimo prašymus NMA;
12. VVG administracija vertina vietos projektų ataskaitas;
13. Esant poreikiui keisti VPS, VVG administracija teikia projekcinį pasiūlymą valdybai ir tik valdybai pritarus teikia keitimo projektą svarstyti NMA;
14. VVG administracija apie VPS įgyvendinimą atsiskaito visuotiniam susirinkimui.

15. VVG administracija, įgyvendindama VPS laikosi veiklos ir finansinio plano, apie jį atsiskaito visuotiniam susirinkimui ir NMA.

VPS ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS VIDAUS SISTEMOS APIBŪDINIMAS

Informacija apie VPS įgyvendinimo eigą renkama ir jos sklaidai naudojami šie komunikacijos būdai:

- vietos projektų ataskaitos – reguliari, dokumentuota, apibendrinamoji informacija apie projektą (pažangos ir finansiniai rodikliai pagal loginės struktūros lentelę, veiklos planą ir biudžetą), kurią paramos gavėjai teikia VVG administracijai;
- mokėjimo prašymai;
- VPS įgyvendinimo ataskaitos;
- VPS eigos apžvalga ir aptarimai – VPS įgyvendinime dalyvaujančių subjektų susitikimai, kuriuose aptariama, kaip įgyvendinami VPS veiklos planai ir biudžetas, nustatomos einamosios problemos.

VVG už VPS įgyvendinimo rezultatus, įskaitant įgyvendintus VPS įgyvendinimo vidaus stebėsenos veiksmus, atsiskaito teikdama metines VPS įgyvendinimo ataskaitas. VVG, vadovaudamasi metiniais VPS įgyvendinimo rezultatais, rengia ir iki kiekvienų einamųjų metų vasario 1 d. pateikia NMA metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą už praėjusius kalendorinius metus.

VPS ADMINISTRATORIUS (-IAI):

a) Renka bendrą ir detalią informaciją apie vietos projektų įgyvendinimo pažangą kiekvienais ataskaitiniais metais:

- Paskelbti kvietimai iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis;
- Gauti vietos projektai iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis;
- Ivertinti vietos projektai iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis;
- Patvirtinti vietos projektai iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis;
- Pasirašytos vietos projektų sutartys iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis;
- Įgyvendinami vietos projektai iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis;
- Įgyvendinti vietos projektai iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis;

b) Nustato geruosius įgyvendintų vietos projektų pavyzdžius, kurie prisideda prie skirtingų ES kaimo plėtros prioritetų tikslinių sričių įgyvendinimo;

c) Nustato problemas, su kuriomis buvo susidurta ataskaitiniais metais, siekiant vietos projektų įgyvendinimo pažangos;

d) Renka informaciją apie VPS įgyvendinimo rodiklius, nurodytus VPS 12 punkte ir susijusius su vietos projektų įgyvendinimu, kurie pasiekiami kiekvienais ataskaitiniais metais:

- VPS pasiekimų produkto rodikliai pagal ESIF teminius tikslus bei EŽŪFKP prioritetus ir tikslines sritis iš viso ir pagal VPS priemones ir jų veiklos sritis (sąrašas nurodytas VPS 12 punkte);
- VPS pasiekimų tikslo rodikliai pagal ESIF teminius tikslus bei EŽŪFKP prioritetus ir tikslines sritis iš viso (sąrašas nurodytas VPS 12 punkte);

VPS VIEŠŪJŲ RYŠIŲ SPECIALISTAS:

- Renka informaciją apie VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiksmus atliktus kiekvienais ataskaitiniais metais, identifikuoja jų sąsajas su VPS įgyvendinimo veiksmy planu;*
- Renka informaciją apie veiksmus, kurie atlikti siekiant įgyvendinti LEADER metodo principus ir horizontaliuosius principus bei prioritetus pagal kiekvieną principą ir prioritetą atskirai kiekvienais ataskaitiniais metais, nustato sąsajas su VPS nuostatomis;*

VPS ADMINISTRAVIMO VADOVAS:

- Renka informaciją apie narių pokyčius pagal pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios sektorius;*
- Renka informaciją apie valdymo organo, atsakingo už VPS įgyvendinimo sprendimus, narių pokyčius pagal pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios sektorius;*
- Renka informaciją apie darbuotojų pokyčius;*
- Renka informaciją apie vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo veiksmus, atliktus kiekvienais ataskaitiniais metais;*
- Renka informaciją apie VPS keitimus ir įgyvendinimo pamokas.*

VPS FINANSININKAS:

- Renka finansinę informaciją apie VPS administravimo išlaidas ir jų poreikį kiekvienais ataskaitiniais metais.*

Metinėje VPS įgyvendinimo ataskaitoje teikiama duomenys apie VPS įgyvendinimo pažangą ir rezultatus nuo ataskaitinių metų sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.

Metinė VPS įgyvendinimo ataskaita tvirtinama VPS vykdytojos visuotinio narių susirinkimo.

VVG dalyvauja VPS įgyvendinimo vertinime atlikdama VPS įgyvendinimo vidaus vertinimą. VVG vertina VPS įgyvendinimo stebėsenos duomenis ir rodiklius, identifikuoja VPS įgyvendinimo problemas, informuoja apie tai NMA ir (arba) ŽŪM, taip pat teikia joms siūlymus dėl VPS įgyvendinimo problemų sprendimo.

Kaišiadorių rajono VVG yra patvirtinusi Vietos projektų, įgyvendintų pagal Kaišiadorių rajono vietos veiklos grupės vietos plėtros strategiją, stebėsenos taisykles (patvirtintos Kaišiadorių rajono vietos veiklos grupės valdybos 2015 m. birželio 17 d. protokolu Nr. 5 ir pateikiamos viešai interneto svetainėje www.kaisiadorysvvg.lt).

ATSAKOMYBĖS SISTEMA, TAIKOMA ĮGYVENDINANT VPS

VVG, kuri, pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą yra perkančioji organizacija, prekių, paslaugų ar darbų, susijusių su strategijos įgyvendinimo administravimu, pirkimus organizuoja vadovaudamasi Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis.

VVG visuotinis narių susirinkimas tvirtina dokumentų ir kitos informacijos apie VVG veiklą pateikimo nariams tvarką.

VPS administracijos darbą, teises ir pareigas, atsakomybę reglamentuoja VVG administracijos darbo tvarkos taisyklės, pareigybių aprašymai, VVG pirmininko įsakymai.

Darbuotojai už funkcijų bei pareigų vykdymą atsako darbo tvarkos taisyklių ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

VPS administruojantiems darbuotojams gali būti išmokamos vienkartinės priemokos už labai gerą darbą arba papildomas darbo užmokestis už atliktus darbus.

VPS administruojantiems darbuotojams už darbo drausmės pažeidimus gali būti skiriamos drausminės nuobaudos Darbo kodekso nustatyta tvarka.

VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus

VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius iš viso:		Pagal amžių					Pagal lytį		Pagal gyvenamąją vietovę					Pagal užimtumą					Pagal socialinę padėtį			
		iki 7 m.	7–13 m. (įskaitytinai)	14–29 m. (įskaitytinai)	30–39 m. (įskaitytinai)	40–64 m. (įskaitytinai)	65 m. ir vyresni	vyrai	moterys	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją; nedirbančius dėl negalios)	gaunantys senatvės pensiją	skurdą patiriantys asmenys	socialinės rizikos šeimų skaičius	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius
Pagal amžių	iki 7 m.	124 5	x	x	x	x	x	629	61 6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	26	x
	7–13 m. (įskaitytinai)	x	190 5	x	x	x	x	943	962	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	13 0	x
	14–29 m. (įskaitytinai)	x	x	320 2	x	x	x	1722	14 80	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	30–39 m. (įskaitytinai)	x	x	x	677 6	x	x	3539	32 37	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	40–64 m. (įskaitytinai)	x	x	x	x	650 5	x	3292	32 13	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	65 m. ir vyresni	x	x	x	x	x	469 3*	1598	309 5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pagal lytį	vyrai	x	x	x	x	x	1172 3	x	713	2830	3117	3270	1793	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	moterys	x	x	x	x	x	x	12 603	773	2968	337 7	3543	1942	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pagal gyvenamąją vietovę	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x	x	x	x	1486	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-
	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x	x	x	x	x	5798	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	6494	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	6813	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3735	x	x	x	x	x	-	-	-
Pagal užimtumą	dirbantys savarankiškai dirbančiuosius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	11211*	x	x	x	x	x	x	x	x
	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	611*	x	x	x	x	x	x	x
	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3437	x	x	x	x	x	x
	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2762*	x	x	x	x	x
	gaunantys senatvės pensiją	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	624 9*	x	x	x	x
Pagal socialinę padėtį	skurdą patiriantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	321 7	x	x
	socialinės rizikos šeimų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	156	x
	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	39 2
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai		2011 metai																				
Paaikškinimai		Informaciją apie gyventojus pagal amžių, lytį ir gyvenamąją vietovę pateikė Kaišiadorių r. seniūnijos. Duomenys saugomi VVG būstinėje.																				

Informacijos šaltiniai apie užimtumą: www.vmi.lt/cms/gyventojai; 2011 m. Gyventojų ir būstų surašymo duomenys; [https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas/Gyventojai pagal pragyvenimo šaltinį savivaldybėje/](https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas/Gyventojai%20pagal%20pragyvenimo%20saltinj%20savivaldybeje/); Kaišiadorių r. savivaldybės informacija. Duomenys saugomi VVG būstinėje; Statistikos departamento informacija: <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=974ade5d-903c-4c8d-89cf-358d38636742>.
 Informacija pagal socialinę padėtį: Kaišiadorių r. savivaldybės informacija. Duomenys saugomi VVG būstinėje.
 Socialinės rizikos šeimos, auginančios vaikus – duomenys pateikti pagal amžiaus grupę 7-17 m., nes Kaišiadorių r. savivaldybės įstaigos veda tokių duomenų apskaitą.
 Pagal gyvenamąją vietovę ir socialinę padėtį duomenų sentūnijose nėra. Tokia informacija niekur nėra kaupiama
 *Duomenys pateikti neeliminuoiant Kaišiadorių miesto.

2 priedas

VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus

VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius iš viso:		Pagal amžių					Pagal lytį		Pagal gyvenamąją vietovę					Pagal užimtumą				Pagal socialinę padėtį					
		iki 7 m.	7–13 m. (įskaitytinai)	14–29 m. (įskaitytinai)	30–39 m. (įskaitytinai)	40–64 m. (įskaitytinai)	65 m. ir vyresni	vyrų	moterų	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus)	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje	bedarbiai (išskyrus: gaunančius senatvės pensiją; gaunančius senatvės pensiją; gaunančius senatvės pensiją)	gaunantys senatvės pensiją	skurdą patiriantys asmenys	socialinės rizikos šeimų skaičius	socialinės rizikos šeimose gyvenančių vaikų skaičius	
Pagal amžių	iki 7 m.	13 26	x	x	x	x	x	680	646	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	22	x	
	7–13 m. (įskaitytinai)	x	19 63	x	x	x	x	983	980	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	118	x	
	14–29 m. (įskaitytinai)	x	x	29 14	x	x	x	1505	1409	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	30–39 m. (įskaitytinai)	x	x	x	6546	x	x	3471	3075	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	40–64 m. (įskaitytinai)	x	x	x	x	655 2	x	3322	3230	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	65 m. ir vyresni	x	x	x	x	x	466 3*	1651	3012	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Pagal lytį	vyrų	x	x	x	x	x	x	11612	x	550	2943	3103	3240	1776	x	x	x	x	x	x	x	x	
	moterų	x	x	x	x	x	x	12352	x	595	2963	3362	3509	1923	x	x	x	x	x	x	x	x	
Pagal gyvenamąją vietovę	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x	x	x	x	x	1145	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-
	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5906	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	6465	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	6749	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3699	x	x	x	x	x	x	-	-	-
Pagal užimtumą	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x
	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	579*	x	x	x	x	x	x	x
	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3258	x	x	x	x	x	x

Pagal socialinę padėtį	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2218*	x	x	x	x
	gaunantys senatvės pensiją	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	6164*	x	x	x
	skurdą patiriantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3060	x	x	x
	socialinės rizikos šeimų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	140	x	x	x
	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai		2013 metai																				
Paiškinimai		<p>Informaciją apie gyventojus pagal amžių, lytį ir gyvenamąją vietovę pateikė Kaišiadorių r. seniūnijos. Duomenys saugomi VVG būstinėje.</p> <p>Informacijos šaltiniai apie užimtumą: www.vmi.lt/cms/gyventojai; Kaišiadorių r. savivaldybės informacija. Duomenys saugomi VVG būstinėje; Statistikos departamento informacija: http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=974ade5d-903c-4c8d-89cf-358d38636742.</p> <p>Informacija pagal socialinę padėtį: Kaišiadorių r. savivaldybės informacija. Duomenys saugomi VVG būstinėje.</p> <p>Socialinės rizikos šeimos, auginančios vaikus – duomenys pateikti pagal amžiaus grupę 7-17 m., nes Kaišiadorių r. savivaldybės įstaigos veda tokių duomenų apskaitą.</p> <p>Lietuvos darbo biržos duomenys. http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx</p> <p>Pagal gyvenamąją vietovę ir socialinę padėtį duomenų seniūnijose nėra. Tokia informacija niekur nėra kaupiama.</p> <p>Valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų duomenys apie apdraustus valstybinio socialiniu draudimu pagal rajonus ir seniūnijas nėra sisteminami, todėl šių duomenų pateikti negalime.</p> <p>*Duomenys pateikti neeliminuojuant Kaišiadorių miesto.</p>																				